

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

PREAMBUŁA	3
MISJA I WIZJA SZKOŁY	7
Misja Szkoły.....	7
Wizja Szkoły	8
Model Absolwenta	9
Część 1: Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej..	10
Przepisy prawne	10
Wprowadzenie.....	11
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	13
Część 2: Budowanie świadomości i przynależności narodowej	26
Przepisy prawne	26
Wprowadzenie.....	27
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	28
Część 4: Współpraca z rodzicami	34
Przepisy prawne	34
Wprowadzenie.....	42
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	48
Część 5: Rozwijanie kompetencji czytelniczych oraz upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży	54
Przepisy prawne	54
Wprowadzenie.....	55
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	57
Działalność wychowawczo-edukacyjna	57
Działalność profilaktyczna.....	60
Część 6: Trudności w nauce oraz sposoby motywowania do pracy	64
Przepisy prawne	64
Wprowadzenie.....	65
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	69
Część 7: Zdrowy tryb życia	82

Przepisy prawne	82
Wprowadzenie.....	86
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	87
Część 8: Cyberprzemoc.....	96
Przepisy prawne	96
Wprowadzenie.....	97
Procedura reagowania wobec sprawcy cyberprzemocy	99
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	107
Część 9: Środki psychoaktywne	119
Przepisy prawne	119
Wprowadzenie.....	121
Program Wychowawczo-Profilaktyczny	122
Działalność wychowawcza	122
Działalność profilaktyczna.....	136

PREAMBUŁA

Okres szkolny to dla młodego człowieka istotny czas, podczas którego kształtuje się jego poczucie tożsamości oraz osobowości. Zmiany zachodzą na drodze zdobywania nowego doświadczenia, uzyskiwania umiejętności i wiedzy. Poza zmianami poznawczymi, intelektualnymi, obserwuje się również szereg zmian natury biologicznej, które pojawiają się wraz z oddziaływaniem hormonów i związanych z tym zmianami emocjonalności człowieka.

Przed dorastającymi uczniami stoją również zadania związane z socjalizacją, czyli nawiązywanie relacji interpersonalnych ze swoim otoczeniem, umiejętności wyznaczania własnych i respektowania granic innych ludzi, zdolności zaspokajania potrzeb akceptacji oraz odkrywania i rozwijania własnych pasji i zainteresowań. Jest to czas, kiedy uczniowie kształtują swój światopogląd, formułują postawy moralne a także określają swój aktualny styl i sposób na życie.

Trudności, z którymi spotyka się młody człowiek w okresie dojrzewania, mogą przyczynić się do pojawiania się zachowań z grupy zachowań ryzykownych. Z powodu wielości zachodzących w tym samym czasie zmian, młody człowiek może czuć się zagubiony czy osamotniony i dlatego będzie szukać wsparcia i akceptacji innych ludzi. Tutaj zadaniem rodziców i nauczycieli dzieci jest wspieranie ich podczas tego okresu. Nie należy dopuścić do sytuacji, w której młody człowiek zostaje zmuszony do szukania aprobaty i zrozumienia w grupach zewnętrznych, których pobudki do działania mogą okazać się dalekie od oczekiwanych. Pozytywne, prawidłowo ukierunkowane wsparcie w procesie dojrzewania, ułatwia zdobywanie optymalnych doświadczeń i wiedzy o świecie w kontrolowanych, najkorzystniejszych warunkach.

W społeczności szkolnej należy wyróżnić wiele symptomów, które mogą wskazywać na istnienie problemów. Do najpoważniejszych, ale zarazem najłatwiej zauważalnych wskaźników występujących wśród uczniów należą:

- występowanie agresji słownej i fizycznej,
- problemy w nauce, brak motywacji do przyswajania nowej wiedzy, niskie potrzeby i aspiracje edukacyjne,
- opuszczanie godzin lekcyjnych bez usprawiedliwienia, wagary oraz spóźnienia na zajęcia,

- powiększająca się liczba dzieci z deficytami rozwojowymi, trudnościami dydaktycznymi,
- powiększająca się liczba uczniów z problemami rodzinnymi,
- rodziny dysfunkcyjne (sieroctwo, trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, przemoc w rodzinie).

Poza wskazanymi czynnikami indywidualnymi i społecznymi na jakość życia oraz sukces edukacyjny szkoły mają wpływ poszczególne czynniki ryzyka tj.:

- kryzys autorytetów,
- dostępność środków psychoaktywnych,
- moda na spożywanie substancji zabronionych – narkotyki, dopalacze, leki, alkohol, nikotyna, itp.,
- brak wiedzy na temat szkodliwości zażywania substancji zakazanych oraz skutków ich,
- przyjmowania,
- brak właściwych wzorców rodzinnych,
- naciski środowiska rówieśniczego na zachowania społecznie nieakceptowane,
- konflikty rówieśnicze i/lub środowisko, w którym zaburzone jest poczucie bezpieczeństwa,
- brak wsparcia, zainteresowania w rodzinie lub istnienie niewłaściwych wzorców rodzinnych,
- niekontrolowane przyswajanie wzorców czerpanych z mediów tj. telewizja, Internet,
- stres i niepowodzenia edukacyjne,
- brak zdolności do kompensowania stresu,
- brak nawyku aktywnego odpoczynku,
- zbyt duże obciążenie zajęciami dodatkowymi,
- nieprzestrzeganie norm dotyczących higieny pracy i higieny osobistej, itp.

Celem szkoły jest między innymi ułatwić nabywanie umiejętności życia w społeczeństwie i dążyć do socjalizacji uczniów. Działania podejmowane przez pedagogów mają charakter wychowawczy i profilaktyczny.

Działalność wychowawcza – ma na celu kształtowanie osobowości młodego człowieka, jego postaw, zachowań oraz cech niezbędnych w życiu społecznym. Naszym celem jest przygotowanie ucznia do samodzielnego, poprawnego nawiązywania stosunków międzyludzkich, kształtowania długoterminowych relacji z innymi ludźmi, zachowania etycznego, moralnego i akceptowanego przez społeczność, w której żyje. Ważna jest świadomość oraz istnienie głębokich, skłaniających do refleksji wartości młodego człowieka.

Działalność wychowawcza polega na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowia oraz wspomaganiu ucznia i wychowanka w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze:

- fizycznej – ukierunkowanej na zdobycie przez ucznia i wychowanka wiedzy i umiejętności, pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych,
- psychicznej – ukierunkowanej na zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, ukształtowanie postaw sprzyjających wzmocnieniu zdrowia własnego i innych ludzi, kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi zdrowia, osiągnięcie właściwego stosunku do świata, poczucia siły, chęci do życia i witalności,
- społecznej – ukierunkowanej na kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym, opartej na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych oraz ćwiczeniu umiejętności wypełniania ról społecznych.
- aksjologicznej – ukierunkowanej na zdobycie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w tym docenienie znaczenia zdrowia oraz poczucia sensu istnienia.

Działalność profilaktyczna – celem profilaktyki jest podjęcie szybkich i skutecznych działań przywracających zdrowie, ma ona również na celu hamowanie postępu i niwelowanie pojawiających się powikłań już istniejącej choroby. Działania profilaktyczne pozwalają stworzyć odpowiedni wzór zachowań społecznych, które przyczyniają się do obniżenia prawdopodobieństwa pojawienia się danego zjawiska. Naszym zadaniem jest dostarczanie silnych pozytywnych wzorców i przeżyć, wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, rozwijanie posiadanych przez nich zdolności oraz wspieranie ambitnych postaw.

Działalność profilaktyczna obejmuje trzy poziomy profilaktyki:

1. *Profilaktyka uniwersalna* – pierwszy poziom – skierowana do wszystkich uczniów i nauczycieli.

Jej celem jest budowanie zdrowych i trwałych relacji w obrębie szkolnej społeczności, m.in. poprzez szkolenie nauczycieli i innych pracowników w zakresie pedagogiczno-wychowawczym, ustalenie określonych zasad postępowania, niezgodę na przemoc, dbanie o dobre relacje, wzmacnianie odporności uczniów (np. poprzez warsztaty radzenia sobie ze stresem) i podnoszenie ich samooceny czy wyrażne wskazanie osoby, do której można udać się po pomoc.

2. *Profilaktyka selektywna* – drugi poziom – działania skupione są na osobach z grupy zwiększonego ryzyka (np. uczniach z problemami zdrowotnymi, ekonomicznymi, rodzinnymi, z trudnościami w nauce). Zadaniem szkoły i pracowników jest określenie potrzeb i trudności uczniów z grupy ryzyka oraz wsparciu ich w przezwyciężeniu trudności, m.in. poprzez działania włączające ich do grupy rówieśniczej czy pomagające w nauce.

3. *Profilaktyka wskazująca* – trzeci poziom – działania skupiają się na osobach z grupy wysokiego ryzyka, tj. po próbie samobójczej. Profilaktyka wskazująca zawiera w swoich działaniach również te wynikające z działań drugiego poziomu. Pracownicy szkoły powinni być bardzo dyskretni i nieustannie obserwować ucznia, zapewnić mu opiekę szkolnego specjalisty oraz współpracować z rodzicami w zakresie zapewnienia mu stałej specjalistycznej opieki.

MISJA I WIZJA SZKOŁY

Misja Szkoły

Celem naszym jest indywidualny i wszechstronny rozwój oraz wyposażenie uczniów w wiedzę i umiejętności umożliwiające dalszą naukę i pracę. Szanujemy się wzajemnie i wspieramy. Jesteśmy szkołą bezpieczną. Staramy się rozwijać aktywne i odpowiedzialne postawy uczestniczenia w życiu społeczny. Wpajamy uczniom system wartości etycznych i moralnych. Przygotowujemy do aktywnego udziału w życiu kulturalnym i społecznym. Budzimy w nich wrażliwość na dobro, prawdę i piękno.

Szkoła jest wspólnotą opartą na zasadach partnerstwa, przyjaźni, szacunku, poszanowania wyznawanych przekonań i wzajemnej pomocy. Nauczyciele w swoich działaniach dydaktyczno–wychowawczych kierują się dobrem uczniów, troską o ich bezpieczeństwo i zdrowie, kształtują właściwą postawę moralną i obywatelską swoich wychowanków, dążą do pełnego rozwoju ich osobowości.

Szkoła pomaga uczniom w ich rozwoju poprzez stworzenie bezpiecznej i twórczej atmosfery procesu nauczania, rozpoznawanie, zachęcanie i rozwijanie indywidualnych uzdolnień i umiejętności na miarę posiadanych możliwości intelektualnych, rozbudzanie chęci i szacunku do nauki, pojmowanej jako proces trwający przez całe życie, rozwijanie poczucia dumy z osiągniętych wyników.

Mamy świadomość, że szkoła przygotowuje uczniów do przyszłego życia poprzez uczenie wzajemnej tolerancji i respektowania potrzeb innych ludzi, kształtowanie pozytywnego stosunku do nauki i pracy, poznawanie zasad współżycia społecznego, zachęcanie do działania zespołowego, uświadamianie odpowiedzialności za środowisko przyrodnicze, kształtowanie umiejętności.

Misją szkoły jest kształcenie i wychowanie uczniów oparte na odpowiedzialności za siebie i innych członków społeczności. Ponadto wyposażenie ich w wiedzę i kompetencje na wysokim poziomie, aby stali się odpowiedzialnymi, kreatywnymi i wrażliwymi członkami społeczności, w której funkcjonują: rodziny, miasta, kraju, świata oraz, aby potrafili wykorzystywać własny potencjał i dostosować się do szybko zmieniającej się rzeczywistości, ucząc się przez całe życie.

DYDAKTYKA

- posiadamy kompetentną kadrę pedagogiczną, która przekazuje uczniom rzetelną wiedzę i praktyczne umiejętności,
- pracując z uczniem przygotowujemy go do dalszego kształcenia się i wykonywania zawodu,
- zachęcamy, motywujemy i inspirujemy uczniów do rozwoju intelektualnego, duchowego i fizycznego,
- nowocześnie wyposażone klasopracownie zachęcają uczniów do zdobywania wiedzy, a obiekty sportowe zapewniają warunki do prawidłowego rozwoju fizycznego,
- rozwijamy w uczniach umiejętności korzystania z najnowszych zdobyczy techniki i nowoczesnych źródeł informacji,
- wszelkimi siłami staramy się wydobyć i rozwinąć talent ucznia, nauczyć go samodzielnego myślenia i dodać wiary we własne siły,
- kształtujemy swoich wychowanków w oparciu o szacunek do drugiego człowieka, poszanowanie dziedzictwa historycznego i kulturowego,
- uczymy uczniów różnych postaw tak, aby mogli w przyszłości odnieść sukcesy osobiste i zawodowe.

WYCHOWANIE

- wskazujemy uczniom właściwe postawy wobec siebie i innych, uczymy ich tolerancji i otwartości na innych,
- kształtujemy w uczniach świadomość moralną, pomagamy w ustalaniu hierarchii wartości i dokonywaniu wyborów,
- rozwijamy w uczniach przywiązanie do tradycji, tożsamości narodowej i europejskiej,
- promujemy zdrowy styl życia i świadomość ekologiczną,
- zdecydowanie reagujemy na przejawy agresji,
- kształtujemy wrażliwość estetyczną,
- przygotowujemy ucznia do dojrzałego uczestniczenia w życiu społecznym,
- integrujemy uczniów z różnych środowisk,
- uczymy poszanowania mienia i pracy innych,
- uświadamiamy znaczenie rodziny w życiu jednostki i społeczeństwa,
- przestrzegamy prawa demokracji.

OPIEKA

- stwarzamy życzliwą i bezpieczną atmosferę opartą na kulturze osobistej nauczycieli, uczniów i rodziców, wzajemnym szacunku, pomocy i współdziałaniu,
- dbamy o dyscyplinę, porządek, sumienne wypełnianie obowiązków,
- nauczyciele są sprawiedliwi i konsekwentni, zawsze wspierają uczniów,
- zawsze pomagamy w sytuacjach trudnych,
- młodzież ma zapewnioną opiekę pedagoga i pielęgniarki,
- prowadzimy szeroki wachlarz zajęć pozalekcyjnych, rozwijamy zainteresowania uczniów,
- pracujemy indywidualnie z uczniem słabym i zdolnym,
- współpracujemy z instytucjami pomagającymi innym,
- zapewniamy młodzieży bezpieczne warunki nauki w szkole.

Model Absolwenta

Absolwent Technikum Kształtowania Środowiska jest Polakiem umiejącym żyć godnie oraz:

- 1) posiada rzetelną wiedzę zgodną z jego kierunkiem kształcenia umożliwiającą kontynuację nauki na wyższym poziomie edukacyjnym,
- 2) czerpie radość z nauki,
- 3) przestrzega ogólnie przyjętych wartości moralnych,
- 4) potrafi samodzielnie podejmować decyzje i ponosić ich konsekwencje,
- 5) potrafi wyrażać i uzasadniać własne zdanie,
- 6) zgodnie współpracuje z innymi,
- 7) jest ciekawy świata i wrażliwy na drugiego człowieka,
- 8) jest życzliwy i tolerancyjny, szanuje godność własną i drugiego człowieka,
- 9) rozumie wartość uczenia się i potrzebę własnego rozwoju,
- 10) dba o zdrowie psychiczne i fizyczne oraz o bezpieczeństwo własne i innych.

Część 1: Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483);
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943);
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59; 949);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i trybu udzielania zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki oraz organizacji indywidualnego programu lub toku nauki (Dz.U. 2017 poz. 1569);
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz.U. 2017 poz. 1580);
7. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526).

Stan prawny z dnia 1.09.2019 r.

Wprowadzenie

Szkoła prowadzi szereg działań, mających na celu zachęcenie uczniów do podejmowania innej, alternatywnej w stosunku do biernej formy spędzania wolnego czasu tj. fakultatywne zajęcia sportowe, edukacyjne, spotkania z przedstawicielami środowisk lokalnych, itd. Celem zajęć jest poszerzenie uczniowskiej wiedzy, zainteresowań oraz umożliwienie odnalezienia nowych pasji. Naszym uczniom proponujemy naukę poprzez aktywne uczestnictwo w życiu codziennym – mogą wykazać się oni poprzez samodzielne organizowanie wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, itp., dla swoich kolegów i koleżanek ze szkoły lub okolic. Każde wydarzenie pozostaje pod nadzorem przypisanego nauczyciela, który wspiera działania młodych ludzi oraz ułatwia im odnalezienie się w nowej sytuacji.

Każde z prowadzonych przez nas działań ma za zadanie rozbudzić aspiracje życiowe uczniów oraz przeciwdziałać bierności społecznej. Dlatego też skupiamy się na motywowaniu młodych ludzi do nauki oraz staramy się tworzyć im środowisko umożliwiające osiąganie sukcesów w różnych dziedzinach. Dzięki temu uczniowie, którzy posiadają trudności w nauce na jakimś polu, będą mogli odszukiwać oraz pielęgnować umiejętności i predyspozycje, które posiadają w różnych dziedzinach życia. W tym celu skuteczne będzie prowadzenie różnorodnych działań fakultatywnych.

Kładziemy również duży nacisk na rozwijanie umiejętności społecznych i inteligencji emocjonalnej młodych ludzi. Okazuje się bowiem, że dynamicznie zmieniający się świat, a co za tym idzie warunki życia, sprzyjają wzrostowi ilości osób, które nie radzą sobie z gniewem, złością, żalem, depresją czy innymi trudnymi stanami emocjonalnymi, które dotyczą ich samych lub innych osób z ich otoczenia. Taka niezdolność do radzenia sobie z emocjonalnymi stanami dotyka zarówno osób dorosłych jak i młodych ludzi, niezależnie od ich poziomu inteligencji. Faktem jest, że w prawidłowym, konstruktywnym radzeniu sobie z emocjami pomaga posiadanie inteligencji emocjonalnej, którą wszyscy mają w mniejszym bądź większym stopniu wykształconą. Rozwój IE zaczyna się już w środowisku domowym, a kontynuowany jest również w środowisku szkolnym. To właśnie ten okres tworzy nawyki emocjonalne, którymi większość ludzi będzie posługiwała się już do końca życia. Jeśli w rodzinie dziecka te umiejętności nie zostały przekazane, bądź zrobiono to w sposób niewłaściwy, to większa odpowiedzialność spoczywa na pracownikach szkoły. Oznacza to, że szkoła nie jest obecnie odpowiedzialna jedynie za przekazywanie wiedzy, ale również za uczenie umiejętności dzięki,

którym następuje rozwój inteligencji emocjonalnej. Osoby, które nie potrafią poradzić sobie ze sferą emocjonalną mogą przejawiać mniejsze bądź większe problemy w skupieniu się na nauce czy pracy. Wykazują również mniej motywacji i wytrwałości w dążeniu do wyznaczonego celu, łatwiej poddają się przykrym emocjom i nie wiedzą w jaki sposób sobie z nimi radzić, nie umieją panować nad swoimi popędami i zdecydowanie częściej znajdują się w grupie osób podejmujących się zachowań ryzykownych bądź destruktywnych.

Poniższy Program Wychowawczo-Profilaktyczny przedstawia działania, które pomogą budować samoświadomość uczniów oraz zadbają, aby ich aspiracje życiowe były dojrzałe i racjonalne oraz zgodne z ich predyspozycjami personalnymi i zainteresowaniami. Dzięki odkryciu swoich umiejętności i skłonności uczniowie będą bardziej zorientowani na wyznaczony przez siebie cel i pewniej ku niemu zmierzali.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Cele Programu Wychowawczo-Profilaktycznego „Budowanie pewności siebie i kształtowanie zaradności życiowej”:

1. Budowanie świadomości samego siebie i realnych aspiracji życiowych:
 - kształtowanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych,
 - rozumienie znaczenia i roli ubioru (odpowiedniego do okazji i miejsca),
 - poszerzanie horyzontów, uświadamianie mnogości ścieżek życiowych,
 - poszerzanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania.
2. Budowanie pewności siebie:
 - uświadamianie zagadnienia pewności siebie,
 - techniki budowania pewności siebie,
 - odkrywanie własnej osobowości,
 - rozwijanie zainteresowań,
 - odnajdywanie swoich mocnych stron.
3. budowanie zaradności życiowej:
 - organizacja warsztatów,
 - angażowanie uczniów w organizację wydarzeń, imprez etc.
 - organizacja wyjazdów, wycieczek, „zielonych szkół”.

Cele szczegółowe:

- tworzenie pozytywnej i bezpiecznej atmosfery w klasie i szkole,
- uczenie asertywności,
- zaznajamianie uczniów z pojęciem tolerancji,

- uczenie podejmowania właściwych decyzji,
- uczenie sposobów radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, stresowymi,
- wskazywanie pozytywnych wzorców zachowań,
- wzmacnianie poczucia własnej wartości,
- poznawanie swoich predyspozycji oraz ich rozwijanie.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Zajęcia integracyjne.	<ul style="list-style-type: none"> - ćwiczenia indywidualne i grupowe, - ćwiczenia integrujące klasy uczniowskie, - ćwiczenia aktywizujące. 	<ul style="list-style-type: none"> - wychowawcy - pedagog szkolny 		Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • zajęcia integracyjne dla klas pierwszych na początku roku szkolnego (w zależności od zaistniałej potrzeby zajęcia można przeprowadzać również dla uczniów innych poziomów klas np. duża liczba nowych uczniów, bądź roszada uczniów w szkole, niepokojące dezintegracje uczniów w klasie, brak „zgrania” młodych ludzi) – uczniowie przedstawiają się, szukają podobieństw ze swoimi kolegami i koleżankami, a następnie z resztą klasy, biorą udział w zajęciach budujących umiejętność komunikacji, nawiązywania współpracy, wzajemnego 			

	<p>zaufania, wspólnego rozwiązywania problemów i radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych. Zajęcia mają na celu zwiększenie otwartości i akceptacji młodych ludzi do samych siebie oraz tolerancji względem odmienności swoich rówieśników;</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczenie współodpowiedzialności za swoich kolegów i koleżanki z klasy i ze szkoły, wzmacnianie poczucia solidarności – nauczyciele respektują ustanowione w szkole zasady i konsekwentnie wyciągają konsekwencje w sytuacji, gdy nie są one przestrzegane. Nauczyciele nie pochwalają typowego „donosicielstwa”, jednak nie bagatelizują zgłaszanych sytuacji. Podczas zajęć uczniowie tworzą własne klasowe zasady, według których chcą pracować (reguły muszą zostać zaakceptowane przez każdego ucznia z osobna oraz nauczyciela, można negocjować poszczególne punkty regulaminu) tj. podczas zajęć nie używamy telefonu komórkowego, nie przerywamy innym mówiącym, szanujemy cudzą prywatność, mamy prawo wyjść do toalety kiedy zaistnieje taka konieczność, nie podnosimy głosu, itp. Ważne, aby zasady były tworzone wspólnie przez uczniów i nauczycieli oraz dawały tym pierwszym poczucie, że nawiązują oni partnerską, otwartą relację ze swoim nauczycielem; • wspólne wyjścia poza teren szkoły – zajęcia mogą łączyć kilka różnych celów np. integrowanie uczniów wraz z rozwijaniem w nich zdolności odczuwania i interpretowania sztuki (wyjście do teatru), czy uczenia poszanowania i zrozumienia natury (wyjście do lasu) oraz historii swojej okolicy (przejście szlakiem pomników postawionych w najbliższej okolicy); • „<i>poznaj mnie</i>” – zajęcia podczas, których uczniowie dzielą się własnymi pasjami, zainteresowaniami ze swoimi rówieśnikami. Każdy uczeń przygotowuje, krótkie 5-minutowe wystąpienia na temat swoich pasji (forma prezentacji jest dowolna, np. plakat, prezentacja multimedialna, śpiew, portret, kolaż zdjęć, film). Celem zajęć jest lepsze poznanie siebie nawzajem.
--	---

<p>1. Poznanie siebie oraz skupienie się na odkrywaniu własnych zdolności oraz aspiracji życiowych.</p> <p>2. Praca nad adekwatnym poczuciem własnej wartości.</p>	<p>- ćwiczenia indywidualne i grupowe,</p> <p>- zajęcia z wychowania fizycznego,</p> <p>- zajęcia warsztatowe,</p> <p>- mini wykłady,</p>			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • zajęcia których celem jest samopoznanie i budowanie własnej wartości: ○ podczas wychowania fizycznego nauczyciel prowadzi zajęcia pozwalające uświadomić uczniom posiadane przez nich zdolności fizyczne oraz zaznajamia ich z predyspozycjami ich ciała. Uczniowie rozmawiają na temat możliwości fizycznych człowieka oraz starają się stworzyć dopasowany indywidualnie do swoich potrzeb program ćwiczeń fizycznych (nauczyciel promuje zdrowe i swobodne zachowywanie się we własnej skórze oraz akceptowanie własnego ciała). Zajęcia mają na celu zachęcić mniej aktywnych uczniów do podjęcia wysiłku i zaangażowania w wykonywanie ćwiczeń podczas prowadzonych zajęć oraz w czasie wolnym. Jeśli predyspozycje i aspiracje uczniów odbiegają od aktualnych możliwości szkoły, należy wskazać im miejsca lub osoby, pod okiem, których będą mogli rozwijać swoją pasję. Podczas zajęć nauczyciel tłumaczy jakie znaczenie dla rozwoju poznawczego i emocjonalnego ma podejmowanie wysiłku fizycznego; ○ trening asertywnego zachowania się – uczniowie zapoznają się ze sposobami komunikowania się z innymi ludźmi. Rozumieją dlaczego asertywny styl prowadzenia dialogu jest lepszy niż inne; ○ uczniowie dowiadują się czym jest konformizm, komunikacja pasywna, komunikacja 			

	<p>agresywna oraz uczą się zachowywać w sposób asertywny – „<i>czy rozumiesz co do Ciebie mówię</i>” – lekcja mająca na celu zaznajomienie uczniów z tematem komunikacji niewerbalnej poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prowadzenie pantomim i staranie się określić, jakie emocje wyraża dana osoba, ▪ kalambury emocjonalne – uczniowie podzieleni są na zespoły. Zadaniem poszczególnych zespołów jest odszyfrowanie jaką emocję prezentuje każdy kolejno występujący zawodnik. Dozwolona jest gestykulacja i mimika, ▪ zajęcia poświęcone odkrywaniu barier komunikacyjnych, zrozumieniu różnicy pomiędzy aktywnym słuchaniem a słyszeniem, • lekcja pt. „<i>zrozum mnie</i>” – zajęcia mające uświadomić uczniom czym jest tolerancja, o zachowaniach nietolerancyjnych oraz dlaczego warto akceptować inność. • lekcja pt. „<i>nauka pozytywnego myślenia</i>” – ćwiczenia w formie dramy – przedstawiamy uczniom wiele sytuacji z życia codziennego np.: <ul style="list-style-type: none"> ○ zapraszasz swojego kolegę do kina, ale ten odmawia, ○ twoja koleżanka nie odpisuje Ci na SMSy, ○ opowiadasz swojemu rodzicowi o dniu spędzonych w szkole. Ten jednak wydaje się nie być zainteresowany tym co mówisz. <p>Prosimy uczniów o zinterpretowanie podanych sytuacji, zastanowienie się dlaczego odbiorcy zachowali się w ten, a nie w inny sposób. Po uzyskaniu od dzieci odpowiedzi należy przedstawić im przykładowe powody, które wpłynęły na to, że odbiorcy zareagowali w określony sposób. Żaden z wymienionych powodów nie jest związany z samym odbiorcą, natomiast ma związek z sytuacją zewnętrzną np. kolega ma za dużo lekcji bądź ma szlaban, więc nie może pójść do kina, dziewczynka nie ma pieniędzy na koncie bądź zostawiła telefon u babci, dlatego nie odpisuje na wiadomości, rodzic jest zmęczony i nie</p>
--	---

	<p>może się skupić na wypowiedzi dziecka, itp. Uświadamiamy młodym ludziom, że zachowania, z którymi często się spotykają nie mają nic wspólnego z dotkniętym młodym człowiekiem. Nauczyciel uczy i zachęca uczniów do patrzenia w ten sposób na podobne sytuacje, nie wszystko bowiem musi być odpowiedzią na ich zachowanie, nie wszystko musi być związane z ich osobą;</p> <ul style="list-style-type: none"> uczenie podopiecznych jakie znaczenie w życiu człowieka ma czas, w jaki sposób najefektywniej nim zarządzać oraz na co zwrócić uwagę podczas planowania swojego dnia, tygodnia oraz bardziej oddalonych celów życiowych. 			
1. Podnoszenie poziomu kompetencji społecznych.	<ul style="list-style-type: none"> - praca indywidualna i grupowa, - treningi, warsztaty, 			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> zajęcia, które pomogą pozytywnie wpłynąć na poziom inteligencji emocjonalnej uczniów np. gry polegający na określeniu co dany gest, mimika, spojrzenie, czy kombinacja tych elementów mogła oznaczać. Uczniowie zapoznają się z terminem empatia oraz rozumieją różnicę pomiędzy empatią, a syntonią, altruizmem, litością czy miłością. 			
1. Nauka opanowania stresu bądź wykorzystania sytuacji stresowych na swoją korzyść. 2. Umiejętne	<ul style="list-style-type: none"> - ćwiczenia indywidualne i grupowe, - zajęcia plastyczne/ techniczne, - mini wykłady, - ćwiczenia rozluźniające, - ćwiczenia oddechowe. 			Uczniowie

rozwiązywanie konfliktów i reagowanie w sytuacjach trudnych.	<ul style="list-style-type: none"> • uświadomienie młodzieży czym jest stres, wytłumaczenie jego genezy oraz skutków, które ze sobą niesie. Uczniowie dowiadują się w jakich sytuacjach może on działać korzystnie, a kiedy stanowi zagrożenie. Młodzi ludzie poznają techniki pozwalające im zapanować nad złym stresem tj. metody relaksacyjne do stosowania na co dzień w zaciszu domowym; • ćwiczenia relaksacyjne – nauczyciele zapoznają uczniów z szeregiem ćwiczeń, które pomogą im opanować aktualnie przeżywany stres oraz pozwolą zapanować nad emocjami na co dzień np. kontrola oddechu, odliczanie wstecz co pewną liczbę, kontrola napięcia mięśniowego, skupienie na jednym punkcie, przyjęcie pozycji pomagającej zapanować nad emocjami, itp.; • podczas zajęć plastycznych/technicznych uczniowie przygotowują własną gniotkę antystresową – może mieć ona wybrany przez nich kształt, kolor czy wielkość. Wykonać ją można z wybranych przez siebie materiałów, które można dowolnie łączyć np. bawełna, kartki, taśma, kartony. Istotne jest, aby młodzi ludzie byli w stanie „przekazać” jej swoje negatywne emocje w chwilach przeżywania złości; • uczniowie ćwiczą zachowanie się w różnych trudnych, konfliktowych sytuacjach. 			
1. Kształtowanie postawy życiowej w społeczeństwie lokalnym. 2. Budowanie zaradności życiowej. 3. Nauka samodzielnego	- ćwiczenia indywidualne i grupowe, - przedstawienia, prezentacje, wystąpienia, itp., - lekcje wychowawcze, - praca projektowa.			Uczniowie

<p>podejmowania aktywności/ inicjatywy.</p> <p>4. Rozwijanie uczniowskich zainteresowań.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uczniowie zapoznają się z zasadami dobrego wychowania (praca w zespołach). Każda grupa ma za zadanie dowiedzieć się czym jest „<i>savoir vivre</i>” oraz, jakie przesłanie ze sobą niesie. Młodzi ludzie przygotowują scenki na dany temat oraz tłumaczą dlaczego aktorzy wybrali takie a nie inne zachowanie np. zachowanie przy stole, przedstawianie się osobie nieznajomej, przedstawianie swojego kolegi/ koleżanki osobom, które go/jej nie znają, zachowanie wobec osób starszych, itp.; • uczniowie poznają zasady poprawnego ubioru oraz ich wpływ na wywieranie pierwszego wrażenia u drugiego człowieka. Uczniowie przygotowują pokaz mody o ustalonej wcześniej tematyce np. ubrania na egzamin, ubrania do pracy, ubrania na co dzień do szkoły, ubrania podczas uroczystości, itp. Podczas pokazu warto omówić każdy zestaw ubioru i wytłumaczyć odbiorcą dlaczego taki ubiór, kolor i fason został zastosowany w danej stylizacji; • cykl spotkań pt. „<i>spotkanie z praktyką</i>” – nauczyciele pytają, czy uczniowie mają już wybraną ścieżkę życiową – jeśli są to konkretne zawody to warto zweryfikować prawdziwość uczniowskich wyobrażeń z rzeczywistością oraz z wymaganymi na takim stanowisku zdolnościami i predyspozycjami. Warto zaprosić do szkoły przedstawicieli wybranych zawodów, aby uczniowie mieli sposobność spotkać się z nimi, wysłuchać ich opowieści o standardowym dniu w pracy, zaletach i wadach takiego zawodu oraz co należy zrobić, aby w przyszłości samemu zajmować się taką profesją; • prowadzenie działań psychoedukacyjnych, których celem jest możliwość dokonania przez uczniów świadomego wyboru dalszej drogi życiowej: prowadzenie całorocznego doradztwa zawodowego, umożliwiającego odkrycie słabych i mocnych stron uczniów, ich aktualnych predyspozycji zawodowych, aspiracji i możliwości: <ul style="list-style-type: none"> ○ uświadamianie uczniów odnośnie działań, jakie powinni podejmować, aby zrealizować
--	---

	<p>swoje plany zawodowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ rozwijanie indywidualnych zainteresowań uczniów poprzez umożliwianie im samodzielnego działania, ○ rozwijanie umiejętności rozpoznawania i ujawniania swoich uczuć i emocji, ○ nauczyciele uczą uczniów zarządzać swoim czasem i posiadanymi kompetencjami – lekcje mające na celu naukę planowania prac, organizacji. <ul style="list-style-type: none"> • zajęcia pt. „<i>Jaki jestem?</i>” – zajęcia skupiające się na zdolnościach i predyspozycjach zawodowych uczniów (szkolny doradca zawodowy może przeprowadzić ankietę, która ułatwi określenie predyspozycji młodych ludzi); • wzmacnianie w uczniach zdolności zarządzania swoim czasem poprzez zajęcia praktyczne zaznajamiające młodych ludzi z efektywnymi technikami planowania czasu; • szkoła daje uczniom możliwość realizowania ich zainteresowań i pasji poprzez aktywne dzielenie się nimi z innymi – uczniowie (przy wsparciu swoich opiekunów i nauczycieli) organizują warsztaty dla swoich kolegów i koleżanek ze szkoły, z tematyki którą sami wybiorą. Temat ma być związany z ich zainteresowaniem; • pracownicy szkoły zachęcają uczniów do czynnego udziału w proponowanych przez nią zajęciach dodatkowych oraz samodzielnego proponowania takich zajęć. Nauczyciele promują również organizacje oraz instytucje działające na terenie szkoły oraz w jej obrębie oraz aktywności (np. ZHP/ZHR/organizacje sportowe działające na rzecz ochrony zieleni/zabytków/przyrody, kluby czytelnicze, młodzieżowe), które bezpośrednio wpływają na działalność szkoły (np. praca w samorządzie uczniowskim, praca w radiowęźle, zaangażowanie w gazetkę szkolnej).
--	--

1. Podnoszenie kwalifikacji pracowników szkoły.	- szkolenia, kursy, treningi, warsztaty, - badania ankietowe.			Nauczyciele i wychowawcy
2. Nawiązywanie i/lub utrzymywanie odpowiednich relacji i zaangażowania rodziców/ opiekunów uczniów.	<ul style="list-style-type: none"> • nauczyciele pracują nad przełamywaniem barier komunikacyjnych z rodzicami/opiekunami uczniów; • pedagogizacja nauczycieli na temat konieczności istnienia adekwatnej samooceny wśród uczniów. Omawiane są skutki za niskiej oraz za wysokiej samooceny oraz proponowane działania w jaki sposób radzić sobie z taką sytuacją; • nauczyciele odpowiedzialni są za tworzenie pozytywnej i bezpiecznej atmosfery w klasie i szkole; • nauczyciele uczestniczą w szkoleniu informacyjnym na temat inteligencji emocjonalnej uczniów w perspektywie ich powodzenia w nauce szkolnej. Zapoznają się z technikami, które wpływają na podniesienie poziomu inteligencji emocjonalnej swoich uczniów (np. proponowanie zabaw/gier podczas, których głównym zadaniem uczestników jest rozpoznanie emocji drugiego człowieka); • szkolenie zewnętrzne nauczycieli na temat komunikacji werbalnej i niewerbalnej. 			
3. Prowadzenie ewaluacji.				
1. Pedagogizacja rodziców/opiekunów dzieci.	- spotkania z wychowawcą, - pogadanki.			Rodzice/ opiekunowie uczniów
2. Spotkania z wychowawcą oraz utrzymywanie stałej i poprawnej relacji na	<ul style="list-style-type: none"> • rodzice/opiekunowie dzieci czuwają nad tym, aby ich pociechy wykazywały właściwą postawę charakteryzującą się wysoką kulturą osobistą oraz sumiennie realizowało obowiązek szkolny; • rodzice/opiekunowie utrzymują regularny kontakt z wychowawcą klasy, wykazują 			

<p>linii nauczyciele-rodzice/opiekunowie dzieci.</p> <p>3. Zaangażowanie rodziców w działalność szkolną.</p>	<p>zainteresowanie aktualnym stanem wiedzy swoich pociech oraz w razie zaistnienia potrzeby sami podejmują kontakt z konkretnym nauczycielem, wychowawcą klasy czy dyrektorem;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rodzice/opiekunowie angażują się w działania realizowane przez szkołę tj. akademie i uroczystości szkolne, konkursy, wydarzenia, imprezy klasowe i szkolne, wyjścia, wyjazdy, itp.; • rodzice/opiekunowie uczniów, których pociechy wykazują specyficzne trudności wychowawcze pozostają w stałym kontakcie z pracownikami szkoły i podejmują się wspólnych działań w celu polepszenia aktualnej postawy dzieci i młodzieży. Zadaniem wychowawców klas jest ułatwienie im tego kontaktu bądź wskazanie alternatywnych form szukania wsparcia; • rodzice/opiekunowie, których pociechy wykazują problemy edukacyjne i/lub towarzyskie (np. problemy socjalizacyjne z koleżankami i kolegami ze szkoły) pozostają w stałym kontakcie z wychowawcą, psychologiem/pedagogiem szkolnym/pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz pracują nad zmianą i poprawą aktualnego stanu; • uświadomienie rodzicom/opiekunom dzieci, że dotychczasowe badania naukowe nie wskazują na istnienie bezpośredniej korelacji pomiędzy wysoką samooceną uczniów a ich osiągnięciami szkolnymi (Baumeister, 2003), a tego typu teorie są na chwilę obecną bardzo dobrze sprzedającym się produktem marketingowym. Dlatego też należy kształtować w młodych ludziach pozytywny, ale adekwatny poziom samooceny oraz zachęcać ich do „brania” życia w swoje ręce i realizowania swoich planów, jak również do formowania w ich zachowania samokontroli, która wpływa na kształtowanie sumienności i wytrwałości w działaniach; • specjalista/wykwalifikowany w temacie samooceny pedagog rozmawia z rodzicami na temat zagrożeń wynikających z posiadania przez dziecko niskiej samooceny. Warto wskazać zachowania dorosłych, które mogą wpływać na obniżanie samooceny młodych ludzi np. wysokie wymagania i aspiracje rodziców, ograniczone zaufanie do dziecka, czy mała ilość
--	--

	<p>czasu poświęcana na wspólną aktywność;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajęcia edukacyjne pt. „<i>Jak dużo wiemy o sobie</i>”. Konkurs, w którym biorą udział uczniowie ze swoimi opiekunami/członkami rodziny. Wychowawcy zadają im poszczególne pytania, na które obie strony powinny udzielić odpowiedzi np. pytamy ucznia: „<i>jaki jest ulubiony kolor twojego taty?</i>”, „<i>jaka jest ulubiona potrawa twojej mamy?</i>”. Przed udzieleniem odpowiedzi rodzic zapisuje odpowiedź na kartce, kiedy skończy dziecko udziela odpowiedzi. Zasady są analogiczne w drugą stronę. Przed przystąpieniem do konkursu warto przekazać opiekunom listę zagadnień, które mogą zostać poruszone np. posiłki, muzyka, sport, wszystko w aspekcie tego co dotyczy danej osoby. Celem zajęć jest stworzenie bliskości członków rodziny i lepsze poznanie się podczas przygotowywania do konkursu; • przeprowadzenie spotkania z opiekunami uczniów na temat ustalania zasad panujących w domu, przestrzegania ich przez wszystkich domowników oraz konsekwentnego reagowania w sytuacjach, gdy dana reguła nie zostanie dotrzymana. Spotkanie prowadzone jest przez wykwalifikowanego w temacie psychologa/pedagoga, który opowiada o konsekwencjach istnienia w domu podwójnych standardów – jednych wymagań względem dzieci i młodzieży, innych odmiennych w stosunku do dorosłych. Celem spotkania jest uświadomienie dorosłym, że najwięcej pozytywnych skutków wychowawczych przynoszą pozytywne wzorce zachowań samych rodziców oraz okazywanie wzajemnego szacunku, troski i zainteresowania. Rodzice dowiadują się w jaki sposób pracować nad polepszeniem dialogu pomiędzy nimi a ich pociechami oraz wiedzą gdzie szukać pomocy, gdy sytuacja jest bardziej wymagająca (np. terapia rodzinna – oczywiście przy proponowaniu tego typu aktywności w pierwszej kolejności konieczne jest odczarowanie niepochlebnej roli psychologa w tym procesie. Dobrze jest przedstawić go jako osobę postronną, który patrzy obiektywnie na procesy, które zachodzą w domu dziecka).
--	--

<p>1. Nawiązanie współpracy z organizacjami, instytucjami oraz osobami fizycznymi nie związanymi bezpośrednio ze szkołą.</p>	<p>- spotkania za specjalistami danej tematyki, - szkolenie.</p>			Dyrekcja szkoły
	<ul style="list-style-type: none"> • nawiązanie współpracy w zakresie realizacji omawianych działań profilaktycznych z: <ul style="list-style-type: none"> ○ Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, ○ z ośrodkami kulturalnymi w swojej miejscowości, ○ rodzicami/ opiekunami prawnymi uczniów, ○ instytucjami i organizacjami edukacyjnymi, ○ osobami fizycznymi, ○ służbami porządku publicznego. • wykorzystanie wyników badań w ewaluacji pracy szkoły; • dyrekcja szkoły uczestniczy w prowadzonym zewnętrze treningu interpersonalnym. 			

Część 2: Budowanie świadomości i przynależności Narodowej

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483);
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r., o Systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943);
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949);
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 r. poz. 356);
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości Narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz.U. 2014 r. poz. 263);
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych (Dz.U. 1992 r. nr 36 poz. 155 z późn. zm);
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wspomagania nauczania języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej i innych przedmiotów nauczanych w języku polskim wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących (Dz.U. 2017 r. poz. 1042);
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. 2015 r. poz. 1214);
9. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2016 r. poz. 1817, 1948, z 2017 r. poz. 60, 573).

Stan prawny z dnia 1.09.2019 r.

Wprowadzenie

Budowanie świadomości przynależności narodowej oraz kształtowanie postaw patriotycznych służy nabywaniu identyfikacji z narodem i kulturą, które z kolei przygotowują do życia w danym społeczeństwie. Wykształcanie w młodych ludziach odpowiedniej, patriotycznej postawy wymaga czasu i konsekwentnych, ciągłych starań. Z tego powodu działalność dydaktyczno-wychowawcza jest niezbędna w codziennym życiu młodego człowieka, a równocześnie jest obowiązkiem spoczywającym na barkach nauczycieli, bez względu na ich wiarę czy preferencje polityczne.

Patriotyzm objawia się w przywiązaniu i okazywaniu szacunku do swojej ojczyzny, ziemi pochodzenia, rodzinnych stron, języka, swoich przodków, znanych obyczajów, kultury narodowej oraz ludzi i wartości, które sobą reprezentują. Patriotyzm przejawia się również w solidarności z własnym narodem i lokalną społecznością. W celu kształtowania prawidłowego i skutecznego wychowania patriotycznego ważne jest, aby pamiętać o jego wielopoziomowości i wszechstronności. Jedynie mając to na uwadze można doprowadzić do harmonijnego rozwoju ucznia.

Rozwój zdolności poznawczych dziecka implikuje konieczność pamiętania o tym, aby przekazywana mu wiedza była dostosowana do jego aktualnych zdolności intelektualnych.

Prowadzone działania mają na celu przygotowanie młodych ludzi do pomyślnego i płynnego wejście w dorosłe życie. Szkoła przygotowuje do pełnienia szeregu ról społecznych z jakimi mogą spotkać się uczniowie. Poprzez wszechstronne rozwijanie ich zdolności oraz zapewnienie troski o ich postawę moralną i obywatelską rozumieć należy: kształceniu w uczniach krytycznego myślenia, ukierunkowanego na poszukiwanie prawdy, piękna i dobra w otaczającym świecie. Nauczyciele starają się również pogłębić w swoich podopiecznych ciekawość poznawczą i chęć do ustalania i sięgania po coraz bardziej ambitniejsze cele. Szkoła stara się nauczać wszystkich zasad zgodnie z normami i wartościami istotnymi w Polsce.

Poniższy Program Wychowawczo-Profilaktyczny kształtuje i utrwala zachowania i postawy o charakterze patriotycznym u dzieci i młodzieży.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Cele Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Budowanie świadomości i przynależności narodowej”:

- kształtowanie świadomości obywatelskiej,
- kształtowanie patriotyzmu lokalnego,
- rozwijanie postaw prospołecznych oraz dbanie o wspólne dobro,
- pielęgnowanie postaw patriotycznych,
- zachęcanie do aktywnego udziału w życiu rodzinnym, społeczności szkolnej, lokalnej i państwowej,
- dbałość o używanie poprawnej polszczyzny,
- wykazywanie szacunku do symboli narodowych i lokalnych tj. hymn kraju, godło, flaga oraz dbanie o krzewienie innych symboli, wartości i tradycji narodowych,
- pielęgnowanie tradycji narodowych,
- uczenie wykazywania właściwej postawy podczas obchodów państwowych i szkolnych,
- poszerzanie wiedzy o historii miasta, regionu, jego kulturze i sztuce itp.

1. Kształtowanie osobowości ucznia.	- godziny wychowawcze, - „spotkania z kulturą”.			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none">• przygotowanie do rozpoznawania wartości moralnych:<ul style="list-style-type: none">○ analiza inscenizacji na podstawie obejrzanej sztuki w teatrze bądź jej ekranizacji,• podczas godziny wychowawczej nauczyciele prowadzą ćwiczenia aktywizujące kształtujące postawy koleżeńskie.			

1. Uświadamianie istoty przynależności do narodu.	- debata, - godzina wychowawcza, - plakaty, postery.			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • „<i>ja wśród innych</i>” – zajęcia mające na celu uświadomienie swojej przynależności Narodowej. Podczas zajęć uczniowie dyskutują nad tym co cenią w swoim narodzie i Polakach. Młodzi ludzie wskazują pozytywne cechy, które wyróżniają nas na tle innych narodów i powodują, że powinniśmy czuć się dumni z faktu bycia Polakami; • „<i>Polska biało-czerwona</i>” – zajęcia poświęcone symbolom narodowym, ich historii, znaczeniu oraz szacunku do nich; • „<i>poprawna polszczyzna</i>” – podczas lekcji przeprowadzona zostanie debata na temat stosowania poprawnej polszczyzny oraz używania zapożyczeń z innych języków obcych, praktykowanie słowotwórstwa lub nowych, niepoprawnych konstrukcji gramatycznych, • podczas godziny wychowawczej prowadzenie debat na tematy: <ul style="list-style-type: none"> ○ kim jest współczesny patriota i jak zmienił się obraz postrzegania patriotyzmu na przestrzeni lat? ○ polskie symbole narodowe – aktualne czy przestarzałe, jak powinno się do nich odnosić, ○ Polska naszą Ojczyzną – za co cenimy nasz kraj i Polaków, ○ miejsce Polski w Europie i Unii Europejskiej. 			

1. Budowanie więzi kulturowo-etnicznej.	- wykłady, warsztaty.			Uczniowie
2. Promowanie społeczności lokalnej.	<ul style="list-style-type: none"> • obchodzenie w szkole uroczystości tj.: <ul style="list-style-type: none"> ○ Święto Konstytucji 3 Maja, ○ Święto Niepodległości, ○ Dzień Patrona Szkoły, ○ Dzień Edukacji Narodowej, ○ Wigilia klasowa, ○ Mikołajki, ○ obchodzenie rocznicy śmierci Jana Pawła II, ○ inne uroczystości upamiętniające ludzi będących wzorami do naśladowania. • zachęcanie uczniów do aktywnego uczestnictwa w konkursach lokalnych, wojewódzkich i krajowych z tematów związanych z poprawną polszczyzną oraz historią naszego kraju, konkursach krasomówczych i recytatorskich; • emisja polskich filmów historycznych: <ul style="list-style-type: none"> „Popiełuszko. Wolność jest w nas” w reżyserii Rafała Wieczyńskiego, 2007 rok, „Akcja pod Arsenalem” w reżyserii Jana Łomnickiego z 1977, „Virtuti” w reżyserii Jacka Butrymowicza z 1989, uczniowie dokonują analizy odnosząc się do ówczesnych stosunków politycznych, obyczajowych i ekonomicznych. • uczniowie zapoznają się z historią swojej rodziny: <ul style="list-style-type: none"> ○ wywiady z dalszymi członkami rodziny, ○ przygotowanie drzewa genealogicznego. 			

1. Poznawanie historii lokalnej społeczności.	- wycieczki po muzeach, - wycieczki do miejsc związanych z legendami lokalnymi lub miejskimi, - spotkania z mieszkańcami.			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • promowanie przez nauczycieli aktywnego uczestnictwa uczniów w życiu szkoły oraz społeczności lokalnej, przygotowującej do życia w niej; • angażowanie młodych ludzi w pracę samorządu szkolnego i/lub inne formy aktywności działających na terenie szkoły; • uczniowie odwiedzają miejsca związane z lokalnymi mitami oraz zapoznają się z miejscowymi legendami; • uczniowie zapoznają się z legendami miejskimi i starają się dociec kiedy i w jaki sposób one powstały; • projekt „na szlaku muzeów” – młodzież odwiedza muzea związane z ich planem zajęć, przygotowują mapę topograficzną swojego miasta bądź wybranej dzielnicy i zaznaczają na niej zabytki historyczne w środowisku miejskim i naturalnym. • angażowanie uczniów w prace samorządowe; 			

1. Nawiązanie współpracy z rodzicami/opiekunami uczniów.	<ul style="list-style-type: none"> - szkolenia, - broszury informacyjne, - spotkania z rodzicami/opiekunami uczniów, - nawiązanie współpracy z instytucjami, organizacjami zewnętrznymi. 			Nauczyciele i wychowawcy
	<ul style="list-style-type: none"> • nawiązanie ścisłej współpracy z lokalnymi ośrodkami kultury; • szkolenia zewnętrzne dla nauczycieli na temat stosowania podczas swoich zajęć technik aktywizujących pracę uczniów; • uświadomienie opiekunom jak wielkie znaczenie w życiu dzieci i młodzieży ma posiadanie oraz przestrzeganie ustalonych wspólnie reguł postępowania w danej społeczności. Podczas spotkania z rodzicami, osoba przygotowana w temacie (pedagog) prezentuje wychowawcom konsekwencje wynikające z nieprzestrzegania samodzielnie ustalonych zasad przez ich twórców – najczęściej rodziców/nauczycieli. Konieczne jest uświadomienie opiekunom, że wyznaczone zasady powinny obowiązywać każdą ze stron, należy być w tym konsekwentnym. Opiekunowie dzieci i młodzieży powinni stanowić dla młodzieży autorytet, wzór w postępowania. 			

1. Angażowanie rodziców/opiekunów w pracę na rzecz szkoły. 2. Pedagogizacja dorosłych.	- kontakt z nauczycielami, wychowawcami klas, - spotkania z pedagogiem szkolnym.			Rodzice/ opiekunowie uczniów
	<p>Opiekunowie dzieci włączają się do twórczych, innowacyjnych i aktywizujących działań, mających na celu rozwój postaw patriotycznych związanych z tożsamością kultury Narodowej oraz rozbudzaniem poczucia dumy i szacunku do swojego kraju pochodzenia, jego dorobku kulturowego oraz historii.</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachęcenie rodziców/opiekunów uczniów do czynnego udziału w życiu szkoły, uczestnictwie w uroczystościach patriotycznych i szkolnych oraz wyjściach kulturalnych, • szkoła zachęca dorosłych do udziału w organizowanych przez szkołę uroczystościach /akademiach szkolnych (o charakterze patriotycznym czy świątecznym); 			

Część 4: Współpraca z rodzicami

Przepisy prawne

Rodzicom/prawnym opiekunom dzieci przysługuje wiele praw oraz obowiązków związanych z powszechnym prawem do Edukacji osób nieletnich. Dokumenty prawne regulują ten stan.

1. Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE 2016 C 202, s.1);
2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483);
3. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o Systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943);
4. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949);
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356);
6. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 (Dz.U. 1977 nr 38 poz. 167);
7. Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz.U. 1993 nr 61 poz. 284);
8. Konwencja o Prawach Dziecka (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526);
9. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (Dz.U. 1989 nr 29 poz. 155).

Stan prawny z dnia 1.09.2019 r.

Ogólne prawa i obowiązki rodziców/ prawnych opiekunów

1.1 Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. U.UE.C. Nr 303, poz.1)
Art.14. Prawo do nauki.

*„1. Każdy ma prawo do nauki i dostępu do kształcenia zawodowego i ustawicznego.
2. Prawo to obejmuje możliwość korzystania z bezpłatnej nauki obowiązkowej.
3. Wolność tworzenia placówek edukacyjnych z właściwym poszanowaniem zasad demokratycznych i prawo rodziców do zapewnienia wychowania i nauczania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem religijnymi, filozoficznymi i pedagogicznymi są szanowane, zgodnie z ustawami krajowymi regulującymi korzystanie z tej wolności i tego prawa”.*

1.2 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483),

1.3 Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. 1982 nr 3 poz. 19),
Art. 6a.

„1. Praca nauczyciela, z wyjątkiem pracy nauczyciela stażysty, podlega ocenie. Ocena pracy nauczyciela może być dokonana w każdym czasie, nie wcześniej jednak niż po upływie roku od dokonania oceny poprzedniej lub oceny dorobku zawodowego, o której mowa w art. 9c ust. 6, z inicjatywy dyrektora szkoły lub na wniosek:

- 1) nauczyciela;*
- 2) organu sprawującego nadzór pedagogiczny;*
- 3) organu prowadzącego szkołę;*
- 4) rady szkoły;*
- 5) rady rodziców.*

7. Organ, o którym mowa w ust. 6, dokonuje oceny pracy dyrektora szkoły po zasięgnięciu opinii rady szkoły i zakładowych organizacji związkowych działających w tej szkole. Przy ocenie pracy dyrektora przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 9c.

1. Staż, z zastrzeżeniem ust. 2, trwa w przypadku ubiegania się o awans na stopień:

- 1) nauczyciela kontraktowego – 9 miesięcy;*
- 2) nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego – 2 lata i 9 miesięcy.*

2. Nauczyciel kontraktowy lub nauczyciel mianowany posiadający co najmniej stopień naukowy doktora może ubiegać się o uzyskanie kolejnego stopnia awansu zawodowego po odbyciu stażu trwającego rok i 9 miesięcy. Dyrektor szkoły może nauczycielowi kontraktowemu, który uzyskał awans w sposób określony w art. 9a

- ust. 3 i ubiega się o uzyskanie stopnia nauczyciela mianowanego, skrócić staż do roku i 9 miesięcy.*
- 3. W okresie stażu nauczyciel realizuje własny plan rozwoju zawodowego zatwierdzony przez dyrektora szkoły, uwzględniający wymagania, o których mowa w art. 9g ust. 10. Po zakończeniu stażu nauczyciel składa dyrektorowi szkoły sprawozdanie z realizacji tego planu.*
- 3a. Nauczycielowi mianowanemu, ubiegającemu się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego, za spełnienie odpowiednich wymagań, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 9g ust. 10, uznaje się także jego odpowiedni dorobek zawodowy ze szczególnym uwzględnieniem okresu od dnia uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego.*
- 4. Nauczycielowi stażyście i nauczycielowi kontraktowemu odbywającemu staż dyrektor szkoły przydziela spośród nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych opiekuna, z zastrzeżeniem że:*
- 1) w przedszkolach, szkołach i placówkach, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2, opiekunem nauczyciela stażysty i nauczyciela kontraktowego może być również nauczyciel zajmujący stanowisko kierownicze;*
 - 2) w rodzinnej placówce opiekuńczo-wychowawczej opiekunem nauczyciela stażysty i nauczyciela kontraktowego może być również nauczyciel mianowany lub dyplomowany zatrudniony w publicznym ośrodku adopcyjno-opiekuńczym, wskazany przez organ nadzoru w porozumieniu z organem prowadzącym.*
- 5. Zadaniem opiekuna stażu, o którym mowa w ust. 4, jest udzielanie nauczycielowi pomocy, w szczególności w przygotowaniu i realizacji w okresie stażu planu rozwoju zawodowego nauczyciela, oraz opracowanie projektu oceny dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu.*
- 6. Ocenę dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu ustala, w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia złożenia sprawozdania, o którym mowa w ust. 3, z uwzględnieniem stopnia realizacji planu rozwoju zawodowego nauczyciela, dyrektor szkoły:*
- 1) w przypadku nauczyciela stażysty i nauczyciela kontraktowego – po zapoznaniu się z projektem oceny opracowanym przez opiekuna stażu i po zasięgnięciu opinii rady rodziców;*
 - 2) w przypadku nauczyciela mianowanego – po zasięgnięciu opinii rady rodziców.*

7. Rada rodziców powinna przedstawić swoją opinię w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o dokonywanej ocenie dorobku zawodowego nauczyciela.
8. Ocena dorobku zawodowego nauczyciela może być pozytywna lub negatywna. Ocena sporządzana jest na piśmie i zawiera uzasadnienie oraz pouczenie o możliwości wniesienia odwołania.
9. Od oceny dorobku zawodowego nauczycielowi służy odwołanie do organu sprawującego nadzór pedagogiczny w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny rozpatruje odwołanie w terminie 21 dni. Ocena dorobku zawodowego nauczyciela ustalona przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny jest ostateczna.
10. W przypadku niedotrzymania przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny terminu rozpatrzenia odwołania, o którym mowa w ust.
11. Nauczyciel jest dopuszczony odpowiednio do rozmowy kwalifikacyjnej, o której mowa w art. 9b ust. 1 pkt 1, egzaminu, o którym mowa w art. 9b ust. 1 pkt 2, lub może się ubiegać o akceptację komisji, o której mowa w art. 9b ust. 1 pkt 3.
12. W przypadku gdy ostateczna ocena dorobku zawodowego nauczyciela jest negatywna, ponowna ocena dorobku może być dokonana po odbyciu, na wniosek nauczyciela i za zgodą dyrektora szkoły, jednego dodatkowego stażu w wymiarze 9 miesięcy”.

1.4 Ustawa z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty (Dz.U. 1991 nr 95 poz. 425).

2. Prawo do poszanowania władzy rodzicielskiej w dziedzinie wychowania

- 2.1 Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 (Dz.U. 1977 nr 38 poz. 167), art. 18.4 „Państwa Strony niniejszego Paktu zobowiązują się do poszanowania wolności rodziców lub, w odpowiednich przypadkach, opiekunów prawnych do zapewnienia swym dzieciom wychowania religijnego i moralnego zgodnie z własnymi przekonaniami”
- 2.2 Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (Dz.U. 1993 nr 61 poz. 284),
- 2.3 Konwencja o Prawach Dziecka (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526),

art. 14.2 „Państwa-Strony będą respektowały prawa i obowiązki rodziców lub, w odpowiednich przypadkach, opiekunów prawnych odnośnie do ukierunkowania dziecka w korzystaniu z jego prawa w sposób zgodny z rozwijającymi się zdolnościami dziecka”

art. 26.2 „Tam gdzie jest to możliwe, powyższe świadczenia powinny być zabezpieczone z uwzględnieniem zasobów i warunków życia dziecka oraz osób odpowiedzialnych za jego utrzymanie, jak również wszelkich innych okoliczności, odnoszących się do stosowania realizacji świadczeń wnioskowanych przez dziecko lub w jego imieniu.”

3. Prawo pierwszeństwa rodziców w wychowaniu i nauczaniu dzieci

3.1 Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (Dz.U. 1989 nr 29 poz. 155),

3.2 Ustawa o systemie oświaty (Dz.U. 1991 nr 95 poz. 425),

art. 1.2 „System oświaty zapewnia w szczególności: wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny”

4. Prawo do pomocy ze strony państwa i instytucji społecznych

4.1 Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (Dz.U. 1989 nr 29 poz. 155),

4.2 Konwencja o Prawach Dziecka (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526),

art. 5 „Państwa – Strony będą szanowały odpowiedzialność, prawo i obowiązek rodziców lub, w odpowiednich przypadkach, członków dalszej rodziny lub środowiska, zgodnie z miejscowymi obyczajami, opiekunów prawnych lub innych osób prawnie odpowiedzialnych za dziecko, do zapewniania mu, w sposób odpowiadający rozwojowi jego zdolności, możliwości ukierunkowania go i udzielenia mu rad przy korzystaniu przez nie z praw przyznanych mu w niniejszej konwencji.,,

art.14 „1. Państwa – Strony będą respektowały prawo dziecka do swobody myśli, sumienia i wyznania.

2. Państwa – Strony będą respektowały prawa i obowiązki rodziców lub, w odpowiednich przypadkach, opiekunów prawnych odnośnie do ukierunkowania dziecka w korzystaniu z jego prawa w sposób zgodny z rozwijającymi się zdolnościami dziecka.

3. Swoboda wyrażania wyznawanej religii lub przekonań może podlegać tylko takim ograniczeniom, które są przewidziane prawem i są konieczne do

ochrony bezpieczeństwa narodowego i porządku publicznego, zdrowia lub moralności społecznej bądź podstawowych praw i wolności innych osób.”

art. 18.2 *„W celu zagwarantowania i popierania praw zawartych w niniejszej konwencji Państwa-Strony będą okazywały odpowiednią pomoc rodzicom oraz opiekunom prawnym w wykonywaniu przez nich obowiązków związanych z wychowywaniem dzieci oraz zapewnią rozwój instytucji, zakładów i usług w zakresie opieki nad dziećmi.”*

4.3 Ustawa o systemie oświaty (Dz.U. 1991 nr 95 poz. 425),

art. 1.2 *„System oświaty zapewnia w szczególności: wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny”*

5. Prawo do bezpłatnego nauczania

5.1 Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (Dz.U. 1989 nr 29 poz. 155),

art. 26 *„Każdy człowiek ma prawo do nauki. Nauka będzie bezpłatna, przynajmniej na szczeblu podstawowym. Nauka podstawowa będzie obowiązkowa. Oświata techniczna i zawodowa będzie powszechnie dostępna, a studia wyższe będą dostępne dla wszystkich na równych zasadach w zależności od uzdolnień.*

Nauczanie będzie ukierunkowane na pełen rozwój osobowości ludzkiej i umocnienie poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności. Będzie ono krzewić wzajemne zrozumienie, tolerancję i przyjaźń między wszystkimi narodami, grupami rasowymi i religiami, a także wspierać działalność Organizacji Narodów Zjednoczonych zmierzającą do utrzymania pokoju. Rodzice mają prawo pierwszeństwa w wyborze rodzaju nauczania, którym objęte będą ich dzieci.”

6. Prawo do współdecydowania o wcześniejszym rozpoczęciu nauki

6.1 Ustawa o systemie oświaty (Dz.U. 1991 nr 95 poz. 425),

art. 16.1 *„Na wniosek rodziców naukę w szkole podstawowej może także rozpocząć dziecko, które w danym roku kalendarzowym kończy 5 lat, jeżeli wykazuje psychofizyczną dojrzałość do podjęcia nauki szkolnej.*

7. Prawo do indywidualnego toku nauczania

7.1 Ustawa o systemie oświaty (Dz.U. 1991 nr 95 poz. 425),

art. 66.1 „Na wniosek lub za zgodą rodziców albo pełnoletniego ucznia dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, może zezwolić uczniowi na indywidualny program lub tok nauki oraz wyznaczyć nauczyciela – opiekuna. Odmowa udzielenia zezwolenia następuje w drodze decyzji administracyjnej.”

8. Prawo do informacji

8.1 Ustawa o systemie oświaty (Dz.U. 1991 nr 95 poz. 425),

Art. 44b.8. „Nauczyciele na początku każdego roku szkolnego informują uczniów oraz ich rodziców, a w szkole policealnej – uczniów, o:

- 1) wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych, a w szkole policealnej – semestralnych, ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania;
- 2) sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów;
- 3) warunkach i trybie otrzymania wyższej niż przewidywana rocznej, a w szkole policealnej – semestralnej, oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych”.

Art. 44b.9. „Wychowawca oddziału na początku każdego roku szkolnego informuje uczniów oraz ich rodziców o:

- 1) warunkach i sposobie oraz kryteriach oceniania zachowania;
- 2) warunkach i trybie otrzymania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania”.

9. Prawo do nauczania dziecka poza szkołą

9.1 Ustawa o systemie oświaty (Dz.U. 1991 nr 95 poz. 425),

Art. 16.8 „Na wniosek rodziców dyrektor odpowiednio publicznego lub niepublicznego przedszkola, szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej, do której dziecko zostało przyjęte, może zezwolić, w drodze decyzji, na spełnianie przez dziecko odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 14 ust. 3, poza przedszkolem lub inną formą wychowania przedszkolnego i obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą”

10. Prawo do współdecydowania w sprawach szkoły i oświaty

9.1 Ustawa o systemie oświaty (Dz.U. 1991 nr 95 poz. 425),

art. 1.2 „System oświaty zapewnia w szczególności: wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny”

art. 16.1 „Na wniosek rodziców naukę w szkole podstawowej może także rozpocząć dziecko, które w danym roku kalendarzowym kończy 5 lat, jeżeli wykazuje psychofizyczną dojrzałość do podjęcia nauki szkolnej.”

art. 12.1 „Publiczne przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja organizują naukę religii na życzenie rodziców, publiczne szkoły ponadgimnazjalne na życzenie bądź rodziców, bądź samych uczniów; po osiągnięciu pełnoletności o pobieraniu nauki religii decydują uczniowie”

Wprowadzenie

Budowanie prawidłowych i trwałych relacji interpersonalnych na linii rodzic/ opiekun prawny dziecka a nauczyciele szkolni, jest niezwykle istotnym wyzwaniem stojącym przed dyrekcją i pracownikami szkoły.

Na chwilę obecną działalność opiekunów dzieci w polskim prawie oświatowym regulowana jest przez akty prawne Rzeczypospolitej Polskiej oraz dokumenty międzynarodowe.

Niestety same przepisy prawne nie są w stanie rozwiązać pojawiających się problemów komunikacyjnych pomiędzy rodzicami a nauczycielami. Aby to osiągnąć konieczny jest wzajemny szacunek i wspólna, ukierunkowana na jeden cel praca. Z tego powodu niezbędne jest uświadomienie sobie powodów, które mogą stanowić trudność w nawiązaniu porozumienia.

1. brak znajomości oczekiwań rodziców wobec szkoły,
2. brak zaufania i partnerskich relacji pomiędzy opiekunami uczniów a pracownikami szkoły,
3. brak bądź słaba świadomość edukacyjna rodziców i/ lub nie przekazywanie takich informacji przez nauczycieli,
4. stosowanie złej formy komunikatu podczas przekazywania informacji na temat dziecka przez rodziców i nauczycieli/ opiekunów uczniów,
5. postawa roszczeniowa rodziców,
6. brak zainteresowania i zaangażowania w pracę szkoły. Nie podejmowanie inicjatywy rozpoznawania potencjału rozwojowego uczniów przez rodziców/ prawnych opiekunów uczniów lub nie słuchanie pomysłów/ uniemożliwianie wykazywania dodatkowej inicjatywy przez opiekunów.

W celu poprawy relacji pomiędzy rodzicami/ prawnymi opiekunami uczniów a nauczycielami, konieczna jest zmiana powyższego zachowania (opisanego w punktach numer 1-6). W dalszej części tegoż dokumentu wymienimy więcej przyczyn występowania barier komunikacyjnych oraz omówimy sposoby radzenia sobie w takich sytuacjach.

Warto również popracować nad:

7. wdrożeniem rodziców w organizowanie procesu dydaktyczno-wychowawczego

8. dążyć do ujednolicenia tychże oddziaływań w środowisku szkolnym oraz rodzinnym.

Celowe oraz odpowiednio zorganizowane współdziałanie przyniesie większe korzyści profilaktyczne i wychowawcze, gdyż pozwoli zintensyfikować starania, a tym samym zwiększy szansę na ich skuteczność.

Realizacja zaplanowanych działań przebiega w ścisłej współpracy:

1. z rodzicami/ opiekunami prawnymi uczniów placówki,
2. z nauczycielami i wychowawcami klas,
3. pedagogiem szkolnym
4. dyrektorem szkoły.

Proponowane grupowe formy nawiązywania kontaktu z rodzicami/ prawnymi opiekunami uczniów

Wychowawcy klas mają do dyspozycji wiele spośród form nawiązywania kontaktu z opiekunami uczniów. Wśród nich:

- zebrania rodziców potoczenie nazywane wywiadówkami najczęściej odbywają się 2-3 razy w semestrze
 - spotkania mają na celu zaznajomienie rodziców z aktualną działalnością szkoły, prowadzonym programem, programem profilaktycznych, programem wychowawczym oraz najbliższych planach działalności placówki szkolnej,
 - podczas spotkania omówione zostają również sprawy organizacyjne klasy, aktualne osiągnięcia uczniów oraz napotymane przez nauczycieli trudności (np. w trakcie nauczania bądź w procesie wychowawczym);
- spotkania towarzyskie aranżowane najczęściej podczas organizacji uroczystości szkolnych albo klasowych
 - pozwala na lepsze poznanie opiekunów dzieci oraz zbudowanie większej zażyłości oraz otwartości pomiędzy stronami;
- zebrania trójek klasowych/ Rady Rodziców/ Rady Szkoły odbywają się najczęściej podczas uzgadniania spraw organizacyjnych oraz organizacji różnego rodzaju imprez, wyjść, wyjazdów klasowych czy szkolnych, itp.;
- spotkania ze specjalistą, czyli spotkania z osobą biegłą w konkretnym temacie, najczęściej dotyczy to tematów, które sprawiają trudność wychowawcy bądź niezbędna jest do tego specjalistyczna wiedza.

Indywidualne formy nawiązywania kontaktu pomiędzy rodzicami/prawnymi opiekunami uczniów a nauczycielami:

- konsultacje indywidualne – spotkania w trakcie, których rodzice i nauczyciele mogą omówić trudności czy wątpliwości, które ich trapią. Jest to także dobry moment na udzielenie pomocy bądź o taką pomoc prośbienie. Konsultacje w takiej formie powinny być prowadzone zarówno dla rodziców jak i dla samych uczniów;
- kontakt telefoniczny – występuje najczęściej w sytuacjach nagłych lub służy jedynie wymianie informacji o uczniu czy wymianie porad wychowawczych z rodzicami, którzy nie mogą pojawić się w szkole osobiście;
- kontakt listowny – często zawiera informacje o wynikach w nauce oraz zachowaniu ucznia itp.;
- za pośrednictwem dziennika elektronicznego – umożliwia rodzicom bieżącą kontrolę wyników szkolnych dziecka oraz jego frekwencję;
- strona internetowa szkoły – ułatwia dostęp do bieżącej informacji na temat działalności szkolnej, godzin konsultacji bądź informacji o danym nauczycielu. Strona zawiera również dokumentację szkolną, również do pobrania;

Warto również aby strona internetowa zawierała informacje „z życia szkoły”, np. wersję elektroniczną gazetki szkolnej, krótkie filmiki z pokazów, konkursów czy akademii szkolnych, zdjęcia prac plastycznych uczniów, informacje i zdjęcia z wyjazdów, wyjść i imprez szkolnych. Można założyć bloga klasowego gdzie takie informacje będą zamieszczane na bieżąco. Warto zachęcić do współpracy uczniów, możliwe że któryś z uczniów będzie chciał zostać administratorem strony, dziennikarzem klasowym/ szkolnym, fotografem, grafikiem itp.

- wizyty domowe – ich celem jest najczęściej bliższe poznanie rodziny dziecka, warunków w jakich żyje oraz nawiązanie osobistego kontaktu ze wszystkimi członkami rodziny;

Wychowawca klasy w trakcie spotkań z rodzicami powinien unikać:

- dokonywania jedynie negatywnej oceny swojej klasy – należy pamiętać, że uczniowie posiadają zarówno negatywne jak i pozytywne cechy, a w niektórych aktywnościach pozytywnie wyróżniają się na tle grupy;
- publicznego odczytywania ocen;
- odczytywania nazwisk przy podawaniu przykładów złego zachowania;
- bagatelizowania problemów uczniów w sytuacji np. gdy inni uczniowie stosują wobec niego jakieś formy zachowań agresywnych czy przemocowych;
- podważanie decyzji rodziców oraz ich sposobu wychowawczego;
- sposób prowadzenia wywiadówek przez wychowawców – często może to być jedynie złe pierwsze wrażenie lub wyjątkowo niesprzyjający dzień/ okoliczności, które takie wrażenie spowodowały (np. choroba, sytuacje osobiste). Zdarza się, że wychowawcy czy nauczyciele prowadzą spotkania z rodzicami (wywiadówki czy spotkania indywidualne) kompletnie nie przygotowani, z ubiorem nie adekwatnym do pełnionej przez nich funkcji. Warto aby takie sytuacje nie miały miejsca w naszej szkole.

Oczekiwanie rodziców/ prawnych opiekunów uczniów:

- uzyskiwanie bieżących informacji o postępach ich dzieci;
- informowanie o pojawiających się sytuacjach problemowych (najczęściej rodzice są informowani w sytuacji gdzie uczeń jest sprawcą agresji i/lub zachowań przemocowych, zapominając o drugiej stronie konfliktu - poszkodowanych uczniach);
- prowadzenie wywiadówek przez dobrze przygotowanych do tematu wychowawców;
- udzielania wskazówek w zakresie postępowania rodzica wobec pojawiających się problemów ucznia;
- prelekcji prowadzonych przez specjalistów danego tematu;
- informowania, zachęcania rodziców do podjęcia działań/ zaangażowania się w życie placówki szkolnej;

- dochowywania tajemnic, poszanowania prywatności rodziny - jedynie w sytuacjach krytycznych należy dzielić się uzyskanymi informacjami z konkretnymi służbami;
- otwartości nauczycieli na sugestie i pomysły opiekunów dzieci;
- zapoznania rodziców z aktualnie panującymi zasadami szkolnymi, egzaminacyjnymi itp. Zapoznanie ich z możliwościami ich dzieci oraz wyjaśnienie drogi w jaki sposób mogą osiągnąć ten cel.

Wychowawca klasy powinien przyjąć inną, bardziej otwartą formą komunikacji z opiekunami uczniów. Warto aby nauczyciel:

- angażował się w problemy klasowe oraz problemy poszczególnych uczniów. Służył radą dla rodziców, nie tylko podczas wywiadówek (np. spotkania indywidualne, kontakt telefoniczny, kontakt mailowy, profile społecznościowe, dziennik elektroniczny);
- aktywizował trójki klasowe do pomocy przy organizacji wydarzeń, ale również podczas poruszania tematów stanowiących problem (np. problemy wychowawcze, problemy w nauce, widoczne zaniedbanie dziecka przez rodziców, itp.);
- angażował rodziców w inne formy współpracy ze szkołą tj. wycieczki i wyjścia szkolne, akademie i święta szkolne, lekcje otwarte oraz zajęcia fakultatywne;
- poszukiwał sponsorów pośród rodziców - zarówno sponsoring materialny jak i poza materialny – lub zachęcał ich do pomocy w szukaniu takich źródeł;
- składał publiczne, bezpośrednie oraz listowne podziękowania opiekunom dzieci za wkład oraz zaangażowanie w życie szkoły.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Cele Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: „Współpraca z rodzicami” :

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Diagnostyka problemu – określenie jakości relacji na linii rodzice/ opiekunowie uczniów-nauczyciele/ pracownicy szkoły.	- badanie ewaluacyjne, - spotkania z rodzicami uczniów.			Nauczyciele, wychowawcy/ dyrekcja, opiekunowie uczniów
2. Zapoznanie nauczycieli i opiekunów uczniów z aktualnym poziomem i jakością nawiązanych relacji pomiędzy nimi.	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie ankiety wśród nauczycieli, wychowawców oraz chętnych rodziców, w celu zaznajomienia się z ich opinią poziomem, jakości współpracy, zaangażowania oraz zadowolenia z nawiązywanych interakcji pomiędzy szkołą a prawnymi opiekunami uczniów; • każdy wychowawca określa jaki procent rodziców/ opiekunów uczniów bierze udział w organizowanych wywiadówkach. Na zebraniu sporządzany jest protokół; • każdy nauczyciel określa jaki procent rodziców/ opiekunów uczniów oraz w jakiej częstotliwości kontaktuje się ze szkołą, w sytuacji gdy nie są do tego zobligowani. Warto również zastanowić się co ich do tego skłania; • dyrektor/ dyrekcja szkoły/ oddelegowany do zadania nauczyciel/ pedagog szkolny sporządza raport stanu rodzin będących niewydolnymi wychowawczo bądź ujawniających problemy wychowawcze. Sporządzenie listy działań, jakie zostały 			

	<p>podjęte przez szkołę w celu pomocy uczniom tych rodzin oraz analiza ich dotychczasowej skuteczności;</p> <ul style="list-style-type: none"> wychowawcy podczas spotkania z rodzicami informują dorosłych o obecnej jakości nawiązywania współpracy na linii rodzice-nauczyciele. Wychowawca informuje rodziców/ opiekunów uczniów, że ich wsparcie i pomoc jest bardzo mile widziane i niezbędne oraz że posiadane przez nich prawa zezwalają im na podejmowanie interwencji oraz udział w życiu placówki szkolnej; pedagog szkolny informuje rodziców/ opiekunów dlaczego istotne jest utrzymywanie ciągłej i dobrej relacji na linii opiekunowie uczniów-nauczyciele – często to oni najwięcej czasu przebywają z uczniami z rodzin problemowych i mogą reagować na pojawienie się niepożądanych sygnałów. 			
1. Nawiązanie dialogu.	<p>- spotkania z psychologiem/ pedagogiem szkolnym i dyrekcją,</p> <p>- spotkania z wychowawcami klas.</p>			<p>Nauczyciele, wychowawcy, dyrekcja szkoły oraz rodzice/ opiekunowie uczniów</p>
2. Uświadomienie opiekunom uczniów ich praw i obowiązków wynikających z faktu uczestnictwa ich dziecka w życiu szkoły.				
3. Poznanie oczekiwań rodziców/ opiekunów uczniów względem szkoły i nauczycieli.				
4. Powołanie/usprawienie				

<p>działania Rady Rodziców/ Rady Szkoły/ Fundacji/ innych organów, w których pracę angażują się rodzice/ opiekunowie prawni i faktyczni uczniów.</p>	<p>wydarzenia itp.). Szkoła zachęca i umożliwia dorosłym podejmowania samodzielnych inicjatyw, samodzielnego angażowania się w życie placówki oraz dzielenia pomysłami z odpowiednimi nauczycielami bądź wychowawcami klas;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dyrektor, wychowawcy organizują cykliczne spotkania z opiekunami szkoły, podczas których podsumowują ostatni semestr (i/lub inny okres czasu) oraz oceniają jakość nawiązanej współpracy pomiędzy dorosłymi, a szkołą. Najbardziej aktywni opiekunowie dzieci zostają wyróżnieni podczas obchodów Dnia Patrona Szkoły – czas poświęcony na dodatkowe zaangażowanie się rodziców w życie szkoły i ich praca nie mogą pozostać niezauważone. Każda praca, w szczególności społeczna, powinna być doceniona; • wychowawca organizuje spotkanie z opiekunami dzieci, podczas którego zapoznaje się z ich opiniami i oczekiwaniami względem sposobu nauczania i funkcjonowania szkoły; • wychowawca, nauczyciele informują rodziców o prowadzonych aktywnościach – wywieszanie informacji na tablicy ogłoszeń, na stronie Internetowej, na blogu grupy/ szkoły/ klasy, wysyłanie mailingu do rodziców, powiadamianie dorosłych podczas spotkań w szkole; • szkoła organizuje Dni Otwarte dla rodziców/ opiekunów, podczas których uczniowie wcielają się w rolę organizatorów wydarzenia i oprowadzają rodziców/ opiekunów po szkole i przygotowanych atrakcjach. 			
<p>1. Wdrożenie wspólnego, partnerskiego podejścia i zarządzania placówką szkoły.</p>	<p>- współorganizowanie wydarzeń przy współpracy rodziców/ opiekunów uczniów i nauczycieli.</p>			<p>Rodzice/ opiekunowie uczniów</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • pracownicy szkoły współorganizują wraz z opiekunami uczniów niektóre projekty np. imprezy szkolne, wyjścia do kina/ teatru/ muzeum, ekofestyn, Bieg Dąbski – we współorganizację zaangażowani zostają przedstawiciele Rady Szkoły, delegacje dorosłych z poszczególnych klas oraz inni chętni rodzice/ opiekunowie; 			
1. Wspólne rozwiązywanie sytuacji problemowych. 2. Prowadzenie diagnozy środowiskowej, udzielenie wsparcia rodziną potrzebującym.	- informowanie osób potrzebujących o instytucjach/ organizacjach świadczących pomoc.			Pedagog/ psycholog szkolny, nauczyciele i wychowawcy, rodzice/ opiekunowie dzieci
<ul style="list-style-type: none"> • pedagog szkolny opracowuje metody oraz możliwe formy wsparcia dla rodzin potrzebujących. Kontakt przybiera formę telefonu zaufania. Za pośrednictwem mediów rodzice informują o swoich strapieniach, licząc tym samym na wsparcie i dyskrecję osób, z którymi się kontaktują; • pedagog szkolny/ wychowawca udzielają informacji o możliwych formach wsparcia świadczących wsparcie w miejscu zamieszkania bądź innym miejscu zasugerowanym przez osobę potrzebującą (np. droga mniej oficjalna poprzez kontakt telefoniczny) – omawiane sytuacje problemowe to np.: problemy wychowawcze, problemy komunikacyjne w rodzinie, przemoc w rodzicie, sytuacje nałogowe, ubóstwo, długotrwałe sytuacje chorobowe, bezrobocie, eurosieroctwo, choroby; • pedagog szkolny wspomaga wychowawcę klasy w przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych – wspólne prowadzenie indywidualnych i bezpośrednich spotkań 				

rodzicami, odwiedzanie domu rodzinnego ucznia;

- wspólne prowadzenie projektów np. przeciwdziałanie zachowaniom agresywnym wśród uczniów:
 - diagnoza problemu,
 - wdrożenie wszelkiej formy edukacji na temat zjawiska agresji i przemocy (za pomocą ulotek, pogadanek, szkoleń, psychodram, poradników, filmów, warsztatów, spotkań z przedstawicielami służb mundurowych itp.),
 - konsultacja ze specjalistami na temat sytuacji problemowej oraz wprowadzenie działań naprawczych,
 - wspólne organizowanie różnego typu akcji promujących zdrowy tryb życia,
 - informowanie o konsekwencjach, jakie spotykają sprawców przemocy i agresji,
 - informowanie uczniów w jaki sposób bronić się przed agresją i przemocą między rówieśniczą, gdzie szukać pomocy, jakie działania podjąć, aby minimalizować możliwość zaistnienia sytuacji problemowe.

Tego typu działania powinny dotyczyć każdej sytuacji problemowej w szkole. Warto angażować rodziców/ prawnych opiekunów dzieci w prowadzone projekty. Wspólne działanie z pewnością usprawni pracę oraz zwiększy efektywność prowadzonych działań.

Wspólne działanie integruje społeczność szkolną, jednakże można prowadzić indywidualne projekty również na poziomie poszczególnych klas. Zwiększy to poczucie bezpieczeństwa uczniów oraz poprawi panującą atmosferę. Z tego powodu warto zaznajamiać rodziców oraz uczniów z możliwymi bądź faktycznymi trudnościami. Warto aby traktowali oni społeczność szkolną jako własną, zminimalizuje to ryzyko inicjowania przez nich

	zachowań problemowych i ryzykownych.
--	--------------------------------------

Część 5: Rozwijanie kompetencji czytelniczych oraz upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży

Przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943).
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356).
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 października 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków, form i trybu realizacji Priorytetu III „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa” dotyczącego wspierania w latach 2016–2020 organów prowadzących szkoły oraz biblioteki pedagogiczne w zakresie rozwijania zainteresowań uczniów przez promocję i wspieranie czytelnictwa dzieci i młodzieży, w tym zakup nowości wydawniczych (Dz.U. 2015 poz. 1667).
5. Rozporządzenie MEN z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2015 r., poz. 1270).
6. Rozporządzenie MEN z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół (Dz.U. 2015 poz. 1214).
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wspomagania nauczania języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej i innych przedmiotów nauczanych w języku polskim wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących (Dz.U. 2017 r. poz. 1042).

Stan prawny na dzień 1.09.2019 r.

Wprowadzenie

Czytanie jako umiejętność rozumienia, refleksyjnego przetwarzania tekstu i jego wykorzystania, to jedna z najważniejszych umiejętności zdobywana w procesie kształcenia.

Z tego powodu jest niezwykle ważne aby uczeń na każdym etapie edukacji miał dostęp do książek, które go interesują i są na odpowiednim poziomie zaawansowania jego rozumienia. Dzięki ciągłej styczności z literaturą, stałemu zainteresowaniu oraz rozwojowi kompetencji czytelniczych, kształtowane są nawyki czytania i samodzielnego sięgania po książkę w wieku dorosłym.

Prowadzone statystyki badawcze pokazują, że to młodszy respondenci czytają statystycznie najwięcej. Jednakże od lat obserwuje się tendencję do tzn. „czytania szkolnego”, czyli czytania bardziej z obowiązku szkolnego niż dla przyjemności. Oznacza to, że w momencie kiedy obowiązek szkolny się kończy dziecko przestaje sięgać po książki.

Spadek aktywności czytelniczej ujawnia również ogólnopolski raport (obejmujący swoim zasięgiem osoby od 15 roku życia) na rok 2015. Wskazuje, że jedynie 37% badanej populacji czyta książki. Są to osoby, które przyznały się do przeczytania co najmniej jednej lektury w roku poprzedzającym badanie. Wynik oznacza, że problem postępuje - w 2014 roku do nieczytania książek przyznało się 58,3%, w roku kolejnym osób nieczytających było już 63%. Poniższy wykres pokazuje jak na przestrzeni lat wzrasta tendencja do nieczytania książek.

W celu przeciwdziałania tej tendencji Polski rząd wspiera aktywność czytelniczą poprzez udostępnianie funduszy, które powinny wpłynąć na zwiększenie zainteresowania lekturą a co za tym idzie uwidocznić wzrost aktywności czytelniczej. Z tego powodu w roku 2015 miał miejsce projekt „Książka naszych czasów”, który był skierowany do szkół podstawowych oraz ogólnopolskich szkół muzycznych I stopnia. Z kolei w październiku 2015 roku powołano wieloletni **„Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2016-2020”**.

Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa zawiera trzy priorytety:

1. zakup nowości wydawniczych do bibliotek,
2. infrastruktura bibliotek 2016-2020,
- 3. zakup nowości wydawniczych do bibliotek szkolnych i pedagogicznych.**

Rządowy program wspierania w latach 2016-2020 organów prowadzących szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne oraz biblioteki pedagogiczne w zakresie rozwijania zainteresowań uczniów przez promocję czytelnictwa dzieci i młodzieży jest realizowanych w **ramach Priorytetu III „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa”**.

Cele programu zawierają:

- doposażenie bibliotek szkolnych w nowości wydawnicze i lektury szkolne w celu ułatwienia realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego. Wpływ na rozwój zainteresowań dzieci i młodzieży oraz kształtowanie ich twórczych postaw,
- zwiększenie aktywności nauczycieli w zakresie pracy nad rozwijaniem zainteresowań czytelniczych u uczniów - wymaga ukierunkowania i zintensyfikowania działań bibliotek pedagogicznych, które wspierają w działaniu biblioteki szkolne i nauczycieli w kształtowaniu postaw czytelniczych ich uczniów,
- doposażenie bibliotek szkolnych w celu zwiększenia ich oferty, która stanowi pomoc dla nauczycieli podczas realizowania i planowania działań pedagogicznych oraz tych związanych z kształtowaniem zainteresowań czytelniczych,
- doposażenie bibliotek szkolnych o pozycje czytelnicze, którymi zainteresowana jest młodzież szkolna oraz takie, które wiążą się z doświadczeniami w poznaniu oraz rozumieniu otaczającego świata przez młodzież.

Realizacja zaplanowanych działań przebiega w ścisłej współpracy:

5. z rodzicami/ opiekunami prawnymi uczniów placówki:

- zebrania klasowe,
- rozmowy indywidualne w sprawach uczniów,
- zaangażowanie w działania realizowane przez szkołę, zachęcanie do współorganizacji i udziału w wydarzeniach,
- motywowanie uczniów do aktywności poprzez dawanie dobrego przykładu swoją postawą.

6. z Instytucjami/ placówkami/ organizacjami wspierającymi rozwój czytelnictwa oraz rozwój psychomotoryczny dzieci i młodzieży:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- organizacje promujące kampanie społeczne na rzecz czytelnictwa,

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Mając na uwadze prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży, na terenie szkoły podejmowane są różnorodne działania wychowawczo-profilaktyczne przy współpracy z rodzicami / opiekunami prawnymi dzieci i młodzieży. Działania opierają się na:

- organizowaniu zebrań (tzn. wywiadówki, dni otwarte szkoły),
- angażowanie rodziców / prawnych opiekunów uczniów w życie szkoły oraz działania organizowane przez placówkę,
- udział w zajęciach prowadzonych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną oraz innych specjalistów tematu,
- stałe kontrolowanie postępów w nauce oraz reagowanie na każde dziwne zachowanie oraz odchylenie od normy,
- prowadzeniu konsultacji indywidualnych z nauczycielem, wychowawcą.

Działalność wychowawczo-edukacyjna

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Współpraca z rodzicami/opiekunami prawnymi uczniów w celu promowanie czytelnictwa u wychowanków oraz zdiagnozowanie przyczyn niechęci do czytania.	- opracowywanie i upowszechnianie materiałów wskazujących problem obniżenia poziomu czytelnictwa oraz wskazanie możliwych konsekwencji dla rozwoju dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych,			Rodzice/opiekunowie uczniów/ nauczyciele i wychowawcy

	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie opiekunów prawnych z najnowszymi statystykami odnośnie poziomu czytelnictwa uczniów na wszystkich poziomach edukacji; • podczas spotkania z psychologiem rodzice / opiekunowie uczniów zostają uświadomieni jak ważną rolę odgrywa ich własne podejście do książek i prasy na późniejsze sposoby zachowania uczniów; 			
1. Zaangażowanie rodziców / opiekunów uczniów do współpracy przy promowaniu czytelnictwa wśród uczniów placówki.	<ul style="list-style-type: none"> - organizowanie wydarzeń promujących czytelnictwo, - udział w kampaniach, - spotkania z wychowawcami, nauczycielami. 			Rodzice/ opiekunowie uczniów
2. Praca nad zmianą postrzegania zjawiska czytelnictwa.	<ul style="list-style-type: none"> • angażowanie rodziców / opiekunów dzieci do współorganizowania: konkursów czytelniczych, happeningów, wyjazdów itp.; • zachęcenie rodziców / opiekunów uczniów do sponsoringu lub pomocy przy pozyskiwaniu sponsorów na zakup nowych pozycji książkowych niezbędnych szkole lub takich, które zostały wybrane przez uczniów placówki; • zorganizowanie konkursu pięknego czytania dla dorosłych (rodziców, prawnych opiekunów dzieci). W jury zasiadają uczniowie, którzy zdobyli wcześniej nagrody w analogicznym konkursie dla uczniów (oczywiście głos pozostałych uczniów tzn. publiczności, również brany jest pod uwagę); • promowanie „Narodowego Czytania „ na terenie szkoły 			
3. Poszukiwanie sponsorów na zakup nowych książek.				

<p>1. Kształtowanie wysokiego poziomu rozwoju intelektualnego i wiedzy.</p> <p>2. Upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży, zwiększenie frekwencji w bibliotece.</p>	<p>- konkursy, wydarzenia, imprezy promujące czytelnictwo,</p> <p>- organizacja wydarzeń promujących czytelnictwo dla lokalnej ludności,</p> <p>- zajęcia w bibliotekach.</p>			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • konkursy czytelnicze, plastyczne, rozmowy o książkach; • happeningi promujący czytelnictwo wśród mieszkańców miasta/gminy – przygotowane we współpracy z uczniami placówki oraz ich rodzicami; • przygotowanie i realizacja konkursu z nagrodami dla poszczególnych grup wiekowych na mistrza czytelnictwa – konkurs wiedzy o książkach z podanej wcześniej listy pozycji; • aktywne działanie gazetki szkolnej; • organizowanie spotkań z autorami książek; • organizowanie cyklicznych spotkań słuchowiskowych o wybranej książce; • organizowanie zajęć w bibliotece zewnętrznej; • zachęcenie uczniów do przekazywania bądź wymiany nieużywanych / nieczytanych własnych pozycji książkowych, swoim kolegom i koleżanką – np. forma kiermaszu książek lub przeznaczenie półki na książki, które uczniowie chcą przekazać innej osobie; • zachęcanie uczniów do pisania własnych opowiadań, wierszy. 			

1. Edukacja kulturalna.	- udział w kampaniach społecznych.			Uczniowie, rodzice/ opiekunowie, nauczyciele i inne osoby zainteresowane
	<p>zachęcenie rodziców/ prawnych opiekunów dzieci oraz samych uczniów do udziału w kampaniach społecznych promujących wzrost czytelnictwa w Polsce np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Przynieś książkę do biblioteki”, - „Narodowe czytanie”, - „Bookcrossing” – polegający na zostawianiu przeczytanych książek w miejscach publicznych, by znalazca mógł je przeczytać i przekazać dalej (więcej informacji na temat prowadzonej kampanii można uzyskać na stronie internetowej www.bookcrossing.pl), - „Czytam wszędzie” – akcja zachęcająca do nowoczesnych form czytelnictwa oraz promująca czytelnictwo w miejscach, w których ludzie czekają np. w autobusie, u lekarza itp. (więcej informacji na temat kampanii społecznej można znaleźć na stronie internetowej www.wolnelektury.pl). 			

Działalność profilaktyczna

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Diagnostyka problemu. 2. Rozpoznanie uczniów	- przeprowadzenie badania i interpretacja uzyskanych wyników,			Rodzice/ opiekunowie, nauczyciele

<p>z problemami dyslektycznymi.</p> <p>3. Współpraca z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznanie uczniów z problemami uczenia się oraz zdiagnozowanie ich przyczyn; • zapewnienie profesjonalnej pomocy (Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna), wypracowanie skutecznej metody uczenia się; • zapoznanie nauczycieli ze zjawiskiem dysleksji rozwojowej oraz nauczania, w jaki sposób należy edukować wychowanków; • spotkanie z psychologiem, który wytłumaczy dorosłym w jaki sposób diagnozować potrzeby edukacyjne ich podopiecznych np. określenie kto jest wzrokowcem, słuchowcem, kinestetykiem / czuciowcem oraz jakie preferencje są z tym związane; • rodzice i nauczyciele zdobywają wiedzę na temat potrzeb dzieci i młodzieży oraz specjalnych sposobów nauczania, które zostały dopasowane specjalnie pod indywidualne potrzeby każdego z uczniów. 			
<p>1. Praca nad poprawnością rozwoju psychomotorycznego u uczniów klas podstawowych.</p>	<p>- badania psychomotoryki oraz praca nad usuwaniem występujących trudności,</p> <p>- współpraca z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,</p> <p>- spotkania z psychologiem/ pedagogiem szkolnym.</p>			<p>Uczniowie</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • wczesne zdiagnozowanie problemów psychomotorycznych u uczniów placówki i zdiagnozowanie ich przyczyn – nawiązanie współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, • zajęcia korekcyjno-kompensacyjne • zajęcia plastyczne rozwijające zdolności psychomotoryczne 			
1. Prowadzenie badań okresowych. 2. Rozwijanie kompetencji czytelnich.	- badania ewaluacyjne, - ćwiczenia usprawniające umiejętność czytania oraz rozumienia czytanego tekstu, - e-lekcje, - neurofeedback/ biofeedback.			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzanie okresowych badań ewaluacyjnych wśród uczniów i nauczycieli na temat dostępności biblioteki, czytelnicy szkolnej oraz aktualnych zasobów bibliotecznych. Badania powinny wskazywać na preferencje czytelnice oraz dodatkowe potrzeby osób badanych; • wychowawca / polonista sprawdza u swoich uczniów zdolności do szybkiego czytania, czytania ze zrozumieniem, słuchania ze zrozumieniem – konieczne jest, aby badanie odbywało się w sprzyjających dla ucznia warunkach, bez obecności osób trzecich; • wypracowanie poprawnej techniki czytania u uczniów placówki; • ćwiczenie umiejętności czytania ze zrozumieniem; • ćwiczenie umiejętności słuchania ze zrozumieniem – należy uświadomić uczniom różnicę między słyszeniem a słuchaniem; 			

	<ul style="list-style-type: none"> ćwiczenie umiejętności szybkiego czytania. 			
1. Zachęcanie dzieci i młodzieży do samodzielnego czytania książek, czasopism poprzez zaangażowanie całej rodziny.	- materiały edukacyjne, literatura przedmiotu,			Rodzice/opiekunowie /dziadkowie/ inne bliskie osoby dorosłe z najbliższego otoczenia ucznia
2. Nawiązanie współpracy z logopedą w celu pomocy dzieciom, które mają problem z prawidłowym wyśławianiem się.	<ul style="list-style-type: none"> wprowadzenie do planu pracy szkoły „święta biblioteki”, w której uczestniczą całe rodziny; projekt pt. „wspólne czytanie” – jeśli dziecko przy samodzielnym głośnym czytaniu zmęczy się, osoba, która mu towarzyszy, powinna pomóc i kontynuować czytanie za niego; psycholog / pedagog szkolnych informuje dorosłych na temat trudności psychomotorycznych posiadanych przez ich dziecko (jeśli zaistnieje taka potrzeba) oraz instruuje o tym, jakie działania należy podjąć w celu przeciwdziałania temu zjawisku. 			
3. Działania ukierunkowane na poprawę psychomotoryki uczniów.				
1. Wypracowanie poczucia pełnego zaufania oraz partnerstwa.	- zabawy integracyjne, aktywizujące.			Uczniowie, nauczyciele
2. Szczera i otwarta rozmowa z podopiecznymi.	<ul style="list-style-type: none"> integracja środowisk uczniowskich; nauka umiejętności bycia w grupie i z grupą; wypracowywanie prawidłowego, pozytywnego postrzegania osób czytających książki, prasę itp. 			

Część 6: Trudności w nauce oraz sposoby motywowania do pracy

Przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943).
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59; 949).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356).
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2017 r. poz.).
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników i materiałów edukacyjnych (Dz.U. 2017 r. poz. 1457).
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz.U. 2008 nr 173 poz. 1072).

Stan prawny z dnia 1.09.2019 r.

Wprowadzenie

Zapobieganie niepowodzeniom szkolnym oraz wspieranie ucznia w przezwyciężaniu pojawiających się trudności w nauce jest zadaniem, przed którym stoją osoby dorosłe. Aby tego dokonać, niezbędne jest zapoznanie się z genezą istniejących problemów, czyli odpowiedzenie sobie na pytanie dlaczego niektórzy uczniowie nie są w stanie sprostać stawianym przed nimi wymaganiom edukacyjnym. Niepowodzenia szkolne mogą mieć różną genezę, a co za tym idzie, aby im zaradzić, należy wybrać właściwy sposób radzenia sobie z nimi – metoda powinna zostać dobrana indywidualnie, zgodnie z istniejącymi potrzebami ucznia.

W trakcie przeprowadzania diagnozy zjawiska konieczne jest określenie przyczyn pojawiających się problemów w nauce u dzieci i młodzieży szkolnej. Niepowodzenia mogą mieć różnorodne podłoże. Przyczynę można wskazać w osobowości młodego człowieka, środowisku lokalnym, środowisku szkolnym czy jego warunkach / możliwościach fizycznych.

Wśród zaburzeń, które mogą mieć podłoże w samym uczniu należy wymienić jego zdolności, umiejętności, poziom posiadanej wiedzy, przeżywane uczucia, cechy charakteru, dotychczasowe doświadczenia związane z podejmowaniem nauki, tendencje i przyzwyczajenia pojawiające się podczas nauki, poziom samodzielności oraz motywację do zdobywania wcześniej wyznaczonego celu. Bardzo ważny jest również aktualny okres rozwoju oraz ewentualne zakłócenia w rozwoju psychoruchowym ucznia (np. choroby lub komplikacje, które pojawiły się po chorobach, urazach, na skutek wypadków losowych, które pogorszyły bądź pogarszają stan ucznia, zakłócenia będące wynikiem wrodzonych / nabytych defektów np. wady słuchu, wzroku, zakłócenia będące wynikiem opóźnień w rozwoju umysłowym lub psychoruchowym, zakłócenia wynikające z postrzegania świata zewnętrznego itp.).

Zakłócenia związane z otaczającym światem są nierozzerwalnie związane z drugą płaszczyzną, która może przyczyniać się do powstawania problemów ucznia w nauce – środowisko społeczne. Pierwotnym środowiskiem, w którym żyje dziecko jest rodzina bądź instytucja, w której dorasta, a zatem spędza wiele pierwszych lat swojego życia. Środowisko życia dziecka ma bardzo istotny wpływ na przyszłe funkcjonowanie i zdrowie młodego człowieka. Środowisko pierwotne, w którym dziecko spędza swój czas przyczynia się do formowania w jego głowie wzorca do późniejszego

postępowania podczas obcowania ze światem zewnętrznym, jakimi są: osoby obce czy szkoła. Wśród najczęstszych czynników powodujących niepowodzenia szkolne należy wymienić:

- sytuację materialną rodziny pochodzenia,
- dysfunkcyjne środowisko wychowawcze podopiecznych tj. patologie w rodzinie,
- zaburzoną strukturę rodziny, zbyt duża liczebność członków rodziny, rodziny niepełne,
- brak dbałości bądź nadmierna dbałość o dziecko,
- zaburzony poziom świadomości wychowawczej rodziców/opiekunów dziecka,
- niewystarczające lub nieodpowiednie warunki do nauki,
- brak zainteresowania sytuacją dziecka,
- niski poziom moralny i kulturalny rodziny,
- brak motywowania, wsparcia i ambicji pozostałych (w szczególności starszych) członków rodziny,
- odległość miejsca zamieszkania od szkoły (duża ilość czasu spędzona w środkach komunikacji, co przekłada się na zmęczenie dziecka samą podróżą z i do szkoły), itp.

Trzecią kategorią czynników mogących mieć znaczący wpływ na umiejętności do nauki młodego człowieka może być środowisko szkolne ucznia np.

- brak wystarczających sprzętów i pomocy dydaktycznych w szkole,
- atmosfera w klasie, w szkole niesprzyjająca pracy,
- niesprzyjające relacje pomiędzy uczniami,
- praca pozalekcyjna,
- wadliwa organizacja życia szkolnego,
- wadliwa praca nauczyciela lub wątpliwa pozycja lub autorytet nauczyciela itp.

Wystąpienie kilku czynników odbija się na psychice, a to z kolei objawia się zmienionym zachowaniem i uzewnętrznianych przez ucznia zdolnościach. Z tego powodu uczeń może wolniej przyjmować nowo dostarczaną wiedzę oraz z gorszym skutkiem odtwarzać tą już wcześniej nabytą. Wszystkiemu winne są emocje (nawet te przeżywane w sposób podświadomy) przez dziecko. Uczeń dotknięty problemami może być złęknięty, wystraszony, pełen kompleksów, żyć w poczuciu zagrożenia. Może jednak zdarzyć się, że jego zachowanie pójdzie w zupełnie przeciwnym kierunku, stanie się butny, na pokaz pewny

swojej siły i znaczenia, nie zrównoważony, czy agresywny. W sytuacji gdy młody człowiek zostanie przytłoczony swoimi niepowodzeniami szkolnymi i nie będzie miał możliwości wykazać się w innych dziedzinach, może to mieć bardzo negatywny wpływ na jego przyszłe starania. Przykre przeżycia i doświadczenia z nimi związane zniechęcają do podejmowania dalszych wysiłków, są źródłem negatywnych postaw wobec obowiązków szkolnych, a nawet osób, które im się z nimi kojarzą. Jeśli do tego dojdzie, uczniowie starają się kompensować swoje doznania, robią wszystko, by udowodnić sobie i innym, że jest się odważnym, interesującym. Chcą imponować swoim kolegom i koleżankom oraz zwrócić ich uwagę na siebie. Z tego powodu ich zachowanie może przybrać arogancki, grubiański i błazeński charakter, którego odbiorcami stają się także nauczyciele. Jak pokazuje doświadczenie, kary nie wpływają na zmianę zachowania takich uczniów, nie likwidują tego typu wykroczeń. Okazuje się bowiem, że uczeń, który uzyskał swój cel, zdobył zainteresowanie i podziw swoich rówieśników, nie chce ponownie stać się osobą, którą wyróżniają jedynie „problemy w nauce”.

Co gorsze na błaznowaniu i złym zachowaniu ucznia może się nie skończyć. Zdarza się, że w trakcie poszukiwania uznania i zaspokajania potrzeby sukcesu uczeń nawiązuje kontakty z grupami szkodliwymi społecznie, a nawet przestępczymi.

Oczywiście nie wszyscy młodzi ludzie, którzy przejawiają trudności dydaktyczne będą kompensować swoje braki na drodze aktywnego przeciwstawiania się. Zdarza się, że tacy uczniowie uciekają w bierne zachowanie, starają się nie zabierać głosu, nie nawiązują kontaktów z rówieśnikami w obawie, że mogliby zostać przez nich nieakceptowani, ośmieszeni. Niska samoocena, często przeżywany lęk i stres wpływają na pogorszenie działania ich procesów poznawczych co powoduje potwierdzenie uczniowskiej tezy, jakoby do niczego się nie nadawali. U niektórych uczniów obserwuje się również skrajne objawy nerwicy lękowej.

Obojętnie jak zmieni się zachowanie ucznia jedno jest pewne, zmieni się jego podejście do nauki, gdyż w momencie pozostawania w sytuacji stresowej inne kwestie okażą się dla niego istotne. Przełożenie wspomnianych czynników na niepowodzenia szkolne może powodować u ucznia:

- trudności w rozumieniu, przyswajaniu i odtwarzaniu materiału,
- braku zainteresowania poszczególnymi przedmiotami, spadkiem motywacji poznawczych,

- bezradnością w pokonywaniu trudności związanych z edukacją,
- biernością, brakiem pokazywania większych starań do przyswajania wiedzy, spadkiem wiary we własne umiejętności edukacyjne,
- spadek umiejętności panowania nad swoimi procesami poznawczymi np. utrzymywaniem koncentracji na wyznaczonym zadaniu,
- uchylanie się od obowiązku szkolnego – zaniedbywanie wykształcenia czy kwalifikacji zawodowych.

Jedynie świadomość genezy problemów pozwoli na indywidualne określenia działań zapobiegających, ograniczających bądź niwelujących powstałe trudności w nauce i niepowodzenia szkolne uczniów.

Każdy człowiek posiada chęć sukcesu. Celem naszej Profilaktyki jest indywidualne spojrzenie na ucznia, na jego predyspozycje i możliwości oraz umożliwienie mu rozwijania się w dziedzinie, w której odnosi sukcesy. Stwarzanie takich możliwości i zaspokajanie potrzeb samorealizacji, sukcesu i uznania wzmacnia poczucie samodzielności oraz własnej wartości u dziecka. Patrzenie na ucznia w inny sposób, jako wartość holistyczną spowoduje jedynie, że niepowodzenia i trudności szkolne będą się pogłębiać co w konsekwencji doprowadzi do zahamowania rozwoju psychospołecznego – dziecko poddawane negatywnej ocenie nauczycieli, rówieśników i rodziców traci poczucie własnej wartości, nie wierzy we własne siły, możliwości, a jakość zawieranych czy utrzymywanych przez niego relacji jest coraz słabsza.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Cele Programu Wychowawczo-Profilaktycznego : „**Trudności w nauce oraz sposoby motywowania do pracy**”

1. Trudności w nauce:

- o budowanie wiary we własne siły i umiejętności oraz kształtowanie wytrwałości w realizacji wyznaczonych celów,
- o poznawanie mnemotechnik i rozwinięcie nawyku stałego korzystania z dopasowanych do swoich potrzeb technik pamięciowych.

2. Motywowanie do nauki:

- o kształtowanie umiejętności organizacji czasu oraz przestrzeni do pracy
- o budowa systematyczności w nauce oraz wypracowanie metody powtórek,
- o kształtowanie umiejętności oceny własnej pracy,
- o uświadamianie rodziców / opiekunów o konieczności wsparcia oraz okazywaniu akceptacji dziecka,
- o informowanie rodziców / opiekunów w jaki sposób mają pracować ze swoją pociechą,
- o wskazanie poradni, w których pracują specjaliści zajmujący się daną tematyką.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Diagnoza zjawiska – ilość osób przejawiających trudności w nauce oraz ich specyfika.	- diagnoza zjawiska, - analiza uzyskanych wyników oraz dostosowanie działań profilaktycznych do			Cała społeczność szkolna
2. Zapoznanie uczniów	indywidualnych potrzeb			

i rodziców z wymogami stawianymi przed uczniami z danego przedmiotu szkolnego.	uczniów, - spotkania z rodzicami / opiekunami i stała współpraca, - spotkania ze specjalistami.			
	<ul style="list-style-type: none"> • poznanie osiągnięć edukacyjnych uczniów klas pierwszych, zaznajomienie się ze specyfiką trudności uczniów słabszych oraz stopniowe odkrywanie ich predyspozycji; • diagnozowanie rodzaju występujących zaburzeń, sytuacji rodzinnej uczniów przejawiających problemy w nauce (np. trudna sytuacja rodzinna, brak wsparcia ze strony opiekunów, brak właściwej relacji z bliskimi osobami dorosłymi) oraz specyfiki funkcjonowania środowiska szkolnego; • monitorowanie osiągnięć edukacyjnych uczniów; • uczniowie i ich rodzice / opiekunowie zapoznani zostają przez każdego nauczyciela przedmiotu z wymogami, które stawiane są przed uczniami. 			
1. Pedagogizacja nauczycieli na temat specyficznych trudności w nauce przejawianych przez uczniów zdrowych. 2. Utrzymywanie stałej współpracy z rodzicami/opiekunami uczniów.	- spotkanie ze specjalistami np. z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, - nawiązanie współpracy z instytucjami, organizacjami, służbami pomocowymi i mundurowymi, - szkolenia			Nauczyciele i wychowawcy

- na początku roku szkolnego wychowawca przeprowadza wywiad z rodzicami/opiekunami dzieci w swojej klasie, w celu ustalenia, które z dzieci przejawiają trudności w nauce i określenia typu tych trudności. Dzięki temu łatwiej będzie ustalić, jakie działania należy prowadzić względem konkretnego ucznia;
- w przypadku gdy przeprowadzony wywiad rodzinny nie dostarcza wystarczających informacji na temat umiejętności lub trudności dziecka, konieczne jest przeprowadzenie własnej, pogłębionej analizy w celu dopasowania odpowiednich technik nauczania względem ucznia;
- w przypadku gdy nauczyciel / wychowawca obserwuje u ucznia trudności w nauce i pomimo przeprowadzonego wywiadu i własnej pogłębionej obserwacji nie udało się ustalić genezy problemu, konieczne jest zapoznanie się z sytuacją rodzinną i warunkami życia uczniów poprzez:
 - nawiązanie współpracy z (działanie dobrane zgodnie z zaistniałą potrzebą):
 - Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej,
 - Sądem Rodzinnym i Nieletnich,
 - Centrum Wspierania Rodziny,
 - Policją,
 - kuratorem,
 - samodzielne prowadzenie wywiadu środowiskowego w celu ustalenia czy pojawiające się problemy nie są efektem niedostosowania społecznego,
 - utrzymywanie stałego kontaktu z opiekunami uczniów oraz prowadzenie systematycznej obserwacji pod kątem zaspokajania podstawowych potrzeb w rodzinie oraz pojawiających się wydarzeń w życiu młodego człowieka (np.

	<p>rozstania rodziców, nerwowa atmosfera domowa, przemoc domowa, choroba, śmierć w rodzinie, itp.).</p> <ul style="list-style-type: none"> utrzymywanie stałego kontaktu z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, która udziela nauczycielom wsparcia przy dostosowaniu wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanych przez nich programów i toku nauczania do indywidualnych potrzeb ucznia; 			
<p>1. Pedagogizacja nauczycieli na temat możliwych zaburzeń zachowania uczniów.</p> <p>2. Dostosowanie formy zajęć do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów szkoły.</p> <p>3. Pedagogizacja nauczycieli w temacie inteligencji emocjonalnej dzieci i młodzieży szkolnej.</p> <p>4. Rozwijanie kompetencji komunikacyjnych nauczycieli.</p>	<p>- szkolenia,</p> <p>- spotkania ze specjalistami,</p> <p>- materiały szkoleniowe, literatura przedmiotu,</p> <p>- szkolenia</p>			Nauczyciele i wychowawcy
	<ul style="list-style-type: none"> spotkanie z pracownikiem poradni psychologiczno-pedagogicznej – podczas spotkania nauczyciele zapoznani zostaną z informacjami na temat zaburzeń dyslektycznych oraz sposobów na pracę z takimi uczniami; zachęcenie opiekunów do zapoznania się z pozycjami książkowymi proponowanymi przez Martę Bogdanowicz autorkę m.in. „Dysleksja, czyli specyficzne trudności w nauce czytania i pisanie”, „Ryzyko dysleksji, dysortografii i dysgrafii”, „Uczeń z dysleksją w szkole. Poradnik nie tylko dla polonistów”, itp.; nauczyciele uczą się nowatorskich technik, których zastosowanie sprzyja łatwiejszemu przyswajaniu wiedzy przez uczniów: <ul style="list-style-type: none"> ➤ dostosowują sale do potrzeb uczniów np. kinestetycy, wzrokowcy i słuchowcy powinni mieć wyznaczone miejsca do siedzenia, które pomogą im wykorzystać ich mocne strony, 			

- dostosowanie małych składowych codziennej pracy uczniów do ich predyspozycji – dostosowanie przekazywanych informacji względem preferencji sensorycznej poszczególnych uczniów np.
 - ✓ wzrokowiec – czyta, ogląda, obserwuje, korzysta z kolorów, podkreśla, robi wizualizacje, tworzy mnemotechniki wzrokowe, itp.,
 - ✓ słuchowiec – słucha, czyta/ powtarza na głos, stawia pytania i na nie odpowiada, tworzy mnemotechniki słuchowe, śpiewa, uczy innych, słucha muzyki, itp.,
 - ✓ kinestetyk – robi notatki, rysuje, układa fragmenty w logiczną całość, odgrywa scenki, wykorzystuje ruch podczas nauki, eksperymentuje, doświadcza, itp.,
 - ✓ czuciowiec będący odmianą wcześniej wspomnianego kinestetyka – potrzebuje ciszy, momentu wyciszenia, chwili do refleksji, bierze udział w wycieczkach, rusza się podczas nauki, pracuje w projekcie, uczestniczy w dramie, itp.
- urozmaicone formy pracy (np. praca indywidualna, w zespołach, w parach, itp.).
- nauczyciele wiedzą w jaki sposób badać nastroje uczniów z trudnościami w nauce np. nauczyciele są świadomi, że często spotykana frustracja u ucznia może wynikać z dalszego istnienia problemów edukacyjnych pomimo podjęcia wyłożonej pracy. W takich sytuacjach należy proponować spotkania z wykwalifikowanym psychologiem, który zbada źródło niesprzyjających emocji oraz wskaże techniki, które mogą okazać się skuteczne przy nauce danego ucznia;
- szkolenie podczas, którego nauczyciele dowiedzą się jak powinna przebiegać skuteczna komunikacja pomiędzy nimi, a uczniami. Poznają metody, które zachęcają uczniów do rozmowy, a które działają odstraszająco i powodują ich wycofanie. Nauczyciele dowiedzą się w jaki sposób sprawnie przekazywać uczniom informacje i sprawiać aby ich słuchali.

<p>1. Pedagogizacja rodziców / opiekunów dzieci na temat specyficznych trudności w nauce przejawianych przez uczniów zdrowych.</p> <p>2. Nawiązania lub utrzymywanie stałego kontaktu z rodzicami / opiekunami uczniów oraz zachęcanie ich do większego angażowania się w sprawy szkoły i jej uczniów.</p> <p>3. Uświadamianie rodziców o konieczności samodzielnej pracy dziecka.</p> <p>4. Nawiązanie stałej współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną.</p> <p>5. Indywidualna analiza potrzeb danej rodziny.</p>	<p>- spotkania ze specjalistami z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,</p> <p>- spotkania z psychologiem / pedagogiem szkolnym, psychologiem z poradni, psychoterapeutą, logopedą,</p> <p>- spotkania z wychowawcą i nauczycielami,</p> <p>- materiały szkoleniowe, informacyjne,</p> <p>- warsztaty uczące sposobów pracy z dzieckiem,</p> <p>- dramy, szkolenia.</p>			<p>Rodzice / opiekunowie uczniów</p>
	<ul style="list-style-type: none"> dla rodziców organizowane są spotkania ze specjalistami, których zadaniem jest wyjaśnienie czym jest dana trudność dziecka oraz z czego wynika. Rodzice / opiekunowie często mają problem z zaakceptowaniem faktu, że ich pociechy posiadają trudności w nauce. Z tego powodu praca dziecka ze specjalistą, ale także rodzica ze specjalistą, jest konieczna. Rodzic, który nie rozumie trudności, z którymi zмага się dziecko oraz wywiera na dziecku presję (stosując krytykę, porównując młodego człowieka do jego rówieśników, itp.) może jedynie nasilić problem. Specjalista pomaga zaakceptować rodzicowi sytuację, uczy metod, których stosowanie będzie dziecku pomocne oraz odpowiednich komunikatów; 			

- nauczyciele skupiają się na wypracowaniu dobrego dialogu z rodzicami / opiekunami uczniów oraz utrzymaniu z nimi stałej współpracy na rzecz szkoły i jej uczniów. Psycholog / pedagog szkolny prowadzi grupowe i indywidualne rozmowy (jeśli zaistnieje taka potrzeba) z dorosłymi, w celu uświadomienia im jak istotne znaczenie dla rozwoju młodego człowieka ma zaangażowanie rodzica / opiekuna w jego zajęcia szkolne – dorośli, którzy spędzają ze swoimi podopiecznymi więcej czasu uczestniczą w zachodzących w nim przemianach i mają większy wpływ na kształtowanie postaw, które będą fundamentem do jego zachowania w przyszłości. Wspólne przebywanie z dzieckiem sprawia, że uczą się oni tego samego, przejmują wzorzec „zaangażowanego rodzica” jako swój mentalny wzorzec człowieka dorosłego. Dodatkowo rodzice, którzy więcej czasu spędzają ze swoją pociechą budują większy autorytet w jego oczach, co ułatwia prowadzenie nauczania przez zabawę, za pomocą mnemotechnik. Zajęcia prowadzone są przez psychologa / pedagoga szkolnego wyspecjalizowanego w tym temacie (nauczanie technik współpracy z dzieckiem podczas nauki, technik pamięciowych, wczuwanie się w sytuację życiową młodego człowieka itp.);
- spotkanie z psychologiem / pedagogiem szkolnym lub wyspecjalizowanym w temacie pracownikiem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, który podejmie działania mające na celu uświadomienie rodziców / opiekunów uczniów na temat istotności ich roli w procesie wspierania dziecka w nauce i udzielania mu pomocy w sytuacjach jego niepowodzeń szkolnych (zapoznanie dorosłych z metodami pracy z dzieckiem);
- szkoła wspiera rodziców w podejmowaniu decyzji na temat przeprowadzenia badania w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej – nauczyciele uświadamiają rodzicom, na jaką pomoc mogą liczyć oraz jakie działania zostaną im zaoferowane przez placówkę PPP tj. opinia wydana przez PPP lub inną poradnię specjalistyczną, która oceni możliwości

intelektualne i zdrowotne ucznia i ułatwi wybór narzędzi, które będą wspierać edukację;

- wychowawca / psycholog / pedagog szkolny wskazuje rodzicom korzyści dla dziecka płynące z posiadania opinii, orzeczenia PPP lub innej poradni specjalistycznej i przedłożenia tych dokumentów w szkole;
- zapewnienie rodzicom poradnictwa u psychologa lub psychoterapeuty rodzinnego, który pomoże określić i dobrać odpowiednią metodę wychowawczą i motywacyjną dla dziecka;
- wypracowanie form i zakresu współpracy szkoły z rodzicami tj. zachęcanie rodziców do wspólnego działania na rzecz zapobiegania trudności szkolnych – nawiązanie i utrzymywanie stałej współpracy ze szkołą ułatwia kontrolowanie sytuacji problemowej, nadzorowanie postępów i wyznaczania wspólnie z nauczycielami kolejnych celów;
- uświadamianie rodzicom znaczenia doceniania u dziecka jego mocnych stron i udzielanie rodzicom pomocy w odnalezieniu u dziecka jego mocnych stron. Dla zainteresowanych można przygotować zajęcia w formie dram;
- instruowanie rodziców / opiekunów dzieci w jaki sposób powinni motywować swoją pociechę do nauki – np. jeśli rodzic będzie interesować się tym, co dziecko robiło w szkole, przeglądać na bieżąco zeszyty dziecka, czytać wspólnie notatki z zajęć, chwalić dziecko, gdy wykona ćwiczenie poprawnie – wtedy dziecko będzie czuło satysfakcję z własnych osiągnięć i chętniej będzie się uczyło;
- szkolenie zewnętrzne lub przez wyspecjalizowanego w temacie psychologa / pedagoga szkolnego dla rodziców pt.: „*W jaki sposób (nie)motywować swoje dzieci*”. Wśród omawianych zagadnień: praca w zespole to podstawa, nie płać dziecku za naukę, nie porównuj dziecka do siebie czy jego rówieśników, baw się podczas zabawy;
- instruowanie dorosłych w jaki sposób powinni planować dzień dla dziecka, które

	<p>przejawia problemy w nauce. Niewłaściwe zaplanowanie dnia może spowodować, że dziecko szybko zniechęci się do pracy, gdyż nie poradzi sobie z jego organizacją. Rodzice wiedzą jak istotne w planie dnia są przerwy oraz kiedy, w jakiej częstotliwości i długości je planować. Formy spędzania czasu również nie są tutaj bez znaczenia – wspólne spędzanie czasu lub na świeżym powietrzu przy aktywności fizycznej jest bardzo dobrą opcją;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rodzice zostają przeszkoleni przez psychologa / pedagoga szkolnego w jaki sposób przygotować miejsce pracy dziecka, aby nie dekoncentrowało się niepotrzebnie przez dodatkowe bodźce; • nauczyciele rozmawiają z opiekunami dzieci na temat niewłaściwego motywowania i np. stawianie zbyt wysokich lub zbyt niskich wymagań; 			
<p>1. Budowanie postawy możliwości realizacji zamierzonych celów.</p> <p>2. Rozwijanie poczucia akceptacji do samego siebie oraz poczucia tolerancji i akceptacji względem innych uczniów.</p> <p>3. Rozwijanie umiejętności uczniów komunikacyjnych uczniów.</p>	<p>- spotkania ze specjalistami : pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, neurolog, pedagog szkolny, logopeda</p> <p>- szkolenia, ćwiczenia aktywizujące uczniów, poprawiające wydolność ich pamięci oraz wpływające na akceptowanie siebie i innych osób,</p>			Uczniowie

- dla uczniów (nie tylko z problemami w nauce) kierowane są zajęcia usprawniające proces przyswajania wiedzy, np. ćwiczenia na poprawę koncentracji uwagi tj. ćwiczenia ruchowe, chwila na ciastko czy herbatę, zabawa w słowne dokończenie wyrazów, zabawa w powiedz więcej wyrazów na daną literę, itp.;
- uczniowie mający problem w nauce uczestniczą w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych oraz dydaktyczno-wyrównawczych – forma pracy i ich intensywność powinna zostać dostosowana do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów. Diagnozę oraz dopasowania ćwiczeń zostawia się do wyboru przez specjalistę;
- podczas godziny wychowawczej prowadzone są zajęcia z tolerancji oraz inne mające na celu zrozumienie przypadłość, odmienność swojego kolegi czy koleżanki
- lekcja pt.: „*jestem unikalny*” – zajęcia mają za zadanie uświadomić uczniom, że każdy z nich jest jednostką indywidualną, o konkretnych, specyficznych tylko dla niego zdolnościach i aspiracjach. Z tego powodu sposób nauki oraz motywacji powinien być dopasowany konkretnie do jego potrzeb. Podczas zajęć uczniowie dowiedzą się jaki sposób przekazywania wiedzy preferują, będą w stanie określić czy są wzrokowcami, słuchowcami, kinestetykami, czuciowcami, a może jest to uzależnione od konkretnego przedmiotu, którego się uczą. Młodzi ludzie dowiedzą się w jaki sposób sen, zdrowe i regularne odżywianie oraz aktywny sposób funkcjonowania wpływa na przyswajanie wiedzy;
- na początku roku szkolnego wychowawca przeprowadza zajęcia mające na celu kształtowanie właściwych postaw i nastawia wobec własnego rozwoju i wykształcenia – wychowawca rozmawia z uczniami o ich planach na przyszłość, zastanawiają się jaki zawód będzie najbardziej adekwatny do posiadanych przez nich predyspozycji i umiejętności oraz jakie kroki należy podjąć (np. kursy, szkolenia, egzaminy, studia),

	<p>aby osiągnąć zamierzony cel. Nauczyciel pomaga uczniom nazwać ich dążenia przy stosowaniu techniki małych kroków. Każdy uczeń zapisuje swoje cele, plany, zamiary na osobnej kartce papieru i przypina na ścianie w klasie oraz odhacza każdy punkt z listy, jeśli tylko uda mu się go osiągnąć;</p> <ul style="list-style-type: none"> kształtowanie właściwych postaw wobec obowiązków szkolnych – przed rozpoczęciem każdego zajęcia nauczyciele przedstawiają plan spotkania, cel oraz efekt, jaki ma zostać uzyskany po zakończeniu zajęć czy jakiegoś tematu. Takie podejście pomaga uczniom w realizacji obowiązków szkolnych, ponieważ krok po kroku wiedzą na jakich aspektach powinni się oni skupić. 			
1. Kształtowanie umiejętności organizacji czasu. 2. Poznawanie mnemotechnik. 3. Budowa systematyczności. 4. Kształtowanie umiejętności oceny własnej pracy.	- warsztaty, ćwiczenia, - dyskusje, - ćwiczenia aktywizujące, - materiały ćwiczeniowe, - spotkania ze specjalistami.			Uczniowie
<ul style="list-style-type: none"> uczniowie dowiadują się czym jest pamięć, w jaki sposób funkcjonuje oraz co może wyraźnie osłabić jej zasoby a co usprawnić działanie; dyskusja na temat uczniowskich sposobów nauki – uczniowie dzielą się praktykowanymi przez nich sposobami na efektywne przyswajanie wiedzy; uświadomienie uczniom co pomaga, a co przeszkadza w nauce, w tym motywacja i nastawienie, ale również przygotowanie miejsca do pracy (np. pozycja biurka, oświetlenie, natężenie hałasu, godzina pracy); lekcja pt.: „Zostań projektantem swojego dnia” – organizowanie czasu oraz 				

systematyczne podejście do nauki są jednym z najważniejszych umiejętności, których posiadanie w znacznym stopniu usprawnia naukę – uczniowie projektują przestrzeń do pracy, która według nich powinna być najbardziej odpowiednia oraz uczą się planować swój tygodniowy czas pracy według wyznaczania priorytetów;

- forma zajęć, która w większym stopniu angażuje uczniów:
 - na początku roku / semestru / zajęć uczniowie zawierają pisemne umowy z nauczycielami np. określają zasady, jakie będą przez nich i nauczycieli respektowane przez cały okres trwania zajęć np. nie korzystamy z telefonów podczas zajęć (zapisy nie mogą być sprzeczne z zapisami statutu szkoły), nie przerywamy swoich wypowiedzi, przygotowujemy się do zajęć najlepiej jak potrafimy, itp. Ważne aby zasady były wspólnie określone przez uczniów i nauczycieli oraz każda ze stron się na nie zgodziła poprzez złożeniu podpisu pod przygotowaną listą zasad;
 - zajęcia prowadzone są w zmiennych formach np.:
 - praca indywidualna, praca w parach, praca w zespołach,
 - wykłady, prace plastyczne (np. wykonanie plakatów na jakiś temat, kolaży ze zdjęć), nagrania wideo, itp.,
 - urozmaicenie przestrzeni w klasie. Uczniowie mogą siadać na krzesłach w tzn. „okręgu”, ustawić ławki „w podkowie”, itp.
- stwarzanie każdemu uczniowi możliwości odnoszenia sukcesów na miarę jego indywidualnych możliwości i nie tylko w nauce, ale na różnych płaszczyznach życia społecznego, kulturalnego, w sporcie, w teatrze itp. – szkoła oferuje szereg zajęć fakultatywnych dla uczniów, a nauczyciele otwarci są na ich sugestie. Uczniowie zachęceni są do udziału w wolontariatach, opowiadaniu o swoich pozalekcyjnych

	<p>pasjach oraz samodzielnego organizowania wydarzeń na terenie szkoły;</p> <ul style="list-style-type: none"> • szkoła udostępnia podręczniki szkolne ze szkolnej biblioteki uczniom, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialnej; • w indywidualnych rozmowa z uczniami nauczyciel pyta się o przyczyny trudności i niepowodzeń w nauce oraz wypracowanie z uczniem sposobów radzenia sobie z tą sytuacją; • szkoła prowadzi działania mające na celu stwarzanie uczniom z trudnościami w nauce czy aktualnymi niepowodzeniami szkolnymi, warunków umożliwiających wykazanie się swoimi mocnymi stronami z innych dziedzin życia – np. umiejętności organizacyjne, kulturalne, sportowe, kulinarne, techniczne; • różnicowanie sposobów zadań domowych oraz stosowanie różnych form sprawdzania stopnia opanowania wiadomości, dostosowanych do indywidualnych potrzeb uczniów.
--	--

Część 7: Zdrowy tryb życia

Przepisy prawne

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943).
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59; 949).
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356).
4. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526).
5. Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. 2017 r. poz. 149, 60).
6. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. 2015 r. poz. 1916).
7. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2017 r. poz. 882).
8. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2016 r. poz. 487).
9. Ustawa z dnia 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2017 r. poz. 957).
10. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 sierpnia 2009 r. w sprawie organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą (Dz.U. 2009 r. nr 139 poz. 1133).
11. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2009 r. w sprawie priorytetów zdrowotnych (Dz.U. 2009 r. nr 137 poz. 1126).
12. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014–2020 (Dz.U. 2015 r. poz. 821).

Stan prawny z dnia 1.09.2019 r.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59):

Art. 5.

1. Nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych ma obowiązek kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, postawę moralną i obywatelską, z poszanowaniem godności osobistej ucznia.

Art. 28

3. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw kultury fizycznej określi, w drodze rozporządzenia, dopuszczalne formy realizacji obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego, mając w szczególności na względzie potrzeby zdrowotne uczniów, specyfikę ich zainteresowań sportowych, warunki realizacji zajęć wychowania fizycznego oraz tradycje sportowe danego środowiska lub szkoły.

Art. 68. 1. Dyrektor szkoły lub placówki w szczególności:

- 1) kieruje działalnością szkoły lub placówki oraz reprezentuje ją na zewnątrz;
- 2) sprawuje nadzór pedagogiczny, z zastrzeżeniem art. 62 ust. 2;
- 3) sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne.

Art. 98.

1. Statut szkoły zawiera w szczególności:

cele i zadania szkoły wynikające z przepisów prawa oraz sposób ich wykonywania, w tym w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, organizowania opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi, umożliwiania uczniom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa oraz zasad promocji i ochrony zdrowia.

Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz.U. 2015 poz. 1916):

Art. 2.

Zadania z zakresu zdrowia publicznego obejmują:

- 1) monitorowanie i ocenę stanu zdrowia społeczeństwa, zagrożeń zdrowia oraz jakości życia związanej ze zdrowiem społeczeństwa;
- 2) edukację zdrowotną dostosowaną do potrzeb różnych grup społeczeństwa, w szczególności dzieci, młodzieży i osób starszych;
- 3) promocję zdrowia.

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2017 r. poz. 882):

Art. 1.

1. Ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane.
2. W działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Art. 2.

1. Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących w szczególności:
 - 1) promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym;
 - 2) zapewnienia osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym;
 - 3) kształtowania wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.

Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. 2016 r. poz. 487):

Rozdział. 1

Art. 2.1

Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, a w szczególności:

1. Tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje do powstrzymywania się od spożywania alkoholu.
2. Działalność wychowawczą i informacyjną.

Art. 41

1. Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin. W szczególności zadania te obejmują:

1. zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.

Art. 5.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania uwzględnia problem trzeźwości i abstynencji wśród celów wychowania oraz zapewnia w programach nauczania wiedzę o szkodliwości alkoholizmu dla jednostki oraz w życiu rodzinnym i społecznym.

Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2017 r. poz. 957):

Art. 3.

Ochrona zdrowia przed następstwami używania tytoniu realizowana jest przez kształtowanie polityki zdrowotnej, ekonomicznej i społecznej, do której należy:

1. ochrona prawa osób niepalących do życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego, pary z papierosów elektronicznych i substancji uwalnianych za pomocą nowatorskich wyrobów tytoniowych;
2. promocja zdrowia przez propagowanie stylu życia wolnego od nałogu palenia papierosów, używania innych wyrobów tytoniowych oraz palenia papierosów elektronicznych;

2a działalność wychowawcza i informacyjna;

4. informowanie o szkodliwości palenia tytoniu na opakowaniach wyrobów tytoniowych.

Wprowadzenie

Zdrowy tryb życia jest modnym oraz ciągle aktualnym tematem, który wymaga znacznego wsparcia wychowawczo-profilaktycznego szkoły.

Na zdrowy tryb życia składa się między innymi: zdrowe odżywianie oraz aktywność fizyczna.

Są one niezwykle ważną składową i warunkiem do uzyskania prawidłowego rozwoju fizycznego oraz intelektualnego człowieka. Przekładają się również na osiągnięte przez niego wyniki w nauce.

Z tego powodu posiłki, które spożywa uczeń w domu i szkole powinny być odpowiednio przygotowane, aby zapewnić mu wystarczająco sił do nauki oraz zabawy. Należy pamiętać, że nie powinny również powodować nadmiernego pobudzenia dziecka (zawierać np. za dużej ilości cukrów), czy powodować otyłość.

Drugą składową, o której pisaliśmy przed momentem, jest aktywność fizyczna. W profilaktyce oraz w leczeniu nadwagi i otyłości jest to bardzo istotny składnik życia człowieka. W przypadku uczniów szkoły podstawowej oraz szkół ponadpodstawowych jego podstawę powinny stanowić zajęcia z wychowania fizycznego oraz zajęcia fakultatywne prowadzone przez szkołę. Szkoła poza samą aktywnością fizyczną kształtuje również postawy wobec niej.

Poza dwoma głównymi składowymi w dokumencie został opisany również problem: depresji, chorób wenerycznych oraz chorób cywilizacyjnych. Są to zjawiska często bagatelizowane i odkładane na inny czas. Niestety wielu pedagogów i rodziców zakłada, że takie zdarzenia nie dotyczą ich podopiecznych ponieważ „to dobre dzieci”. Pamiętajmy jednak, że nikt tutaj nie kwestionuje ich wartości. Działania przez nas promowane mają charakter prewencyjny. Czyli jak sama nazwa wskazuje, ich zadaniem ich zmniejszenie ryzyka pojawiania się takich przykrych sytuacji w przyszłości. Mimo nawet pełnego zaufania wobec swojego podopiecznego żaden z opiekunów nie powinien mieć takiego samego zaufania wobec osób, które go otaczają – często są to przecież osoby przypadkowe, bądź dopiero co poznane.

Program

Wychowawczo-Profilaktyczny

Szkolna edukacja zdrowotna jest jednym z priorytetów działalności naszej szkoły. Wychodząc z założenia, że najbardziej efektywnym sposobem w zmienianiu niewłaściwych postaw są metody aktywizujące, z tego powodu większość proponowanych przez nas działań posiada właśnie taki charakter.

Cele Programu Wychowawczo-Profilaktycznego pt.: **„Zdrowy tryb życia”**:

1. pogłębienie wiedzy na temat zachowań prozdrowotnych, których celem jest utrzymanie bądź przywrócenie stanu zdrowia fizycznego i psychicznego,
2. kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie należy do jednych z najważniejszych wartości w życiu,
3. zmniejszenie występowania zaburzenia odżywiania,
4. kształtowanie odpowiedniej aktywnej postawy i dbanie o zdrowie własne, swoich bliskich i innych ludzi;
5. promowanie regularnego uprawiania sportu,
6. uświadamianie istnienia chorób cywilizacyjnych, chorób wenerycznych,
7. uświadamianie problemu depresji.

Cele szczegółowe:

Profilaktyka zdrowego żywienia oraz promowanie aktywności fizycznej na co dzień mają spowodować poniższe zmiany:

1. wzrost świadomości na temat jedzenia i jego jakości,
2. nabycie nawyków żywieniowych,
3. wzrost bądź nabycie zdolności samodzielnego przygotowywania pokarmów,
4. popularyzacja aktywności fizycznej wśród uczniów,

5. wzrost wiedzy na temat chorób związanych ze złym odżywianiem, brakiem ruchu, czy utrzymywaniem niewłaściwej/ nieodpowiedniej higieny osobistej,
6. nawiązanie lepszej współpracy z rodzicami/ opiekunami uczniów,
7. polepszenie atmosfery w szkole,
8. poprawa wyników nauczania i osiągnięć uczniów,
9. zmniejszenie ilości absencji dzieci na zajęciach, których geneza była chorobowa,
10. lepsza współpraca szkoły z otoczeniem lokalnym.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Diagnoza zjawiska oraz praca nad poprawą / ulepszeniem stanu obecnego.	<ul style="list-style-type: none"> - badania diagnostyczne, ewaluacja, - kontrola zachowania, - spotkania prowadzone przez specjalistów. 			Cała społeczność szkolna
	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie regularnej diagnostyki potrzeb uczniów, rodziców i nauczycieli, która jest podstawą do określenia aktualnego zapotrzebowania oraz określa, jakie działania powinny być planowane w tym zakresie; • nieustanne kontrolowanie wagi oraz sposobu żywienia się oraz aktywności fizycznej (za zgodą rodziców) u dzieci z nadwagą oraz niedowagą – konsultacje z dietetykiem; • diagnoza problemu bezpieczeństwa w szkole oraz uświadomienie całej społeczności szkolnej istniejących czynników ryzyka – spotkanie ze specjalistami; • wdrażanie działań ograniczających występowania zachowań ryzykownych – 			

	zapoznanie społeczności szkolnej z istniejącymi regulaminami i normami, uświadomienie, jakie konsekwencje zostaną wyciągnięte wobec osoby, która dopuszcza się łamania wyżej wymienionych regulaminów oraz konsekwentne stosowanie się do wyznaczonych zasad.			
1. Propagowanie wśród uczniów zdrowego trybu życia.	- zajęcia aktywizujące, - konkursy sportowe, - zajęcia plastyczne,			Uczniowie
2. Uświadamianie uczniom jak ważne jest zdrowe odżywianie się.	- zajęcia sportowe, - dostępność nauczycieli, - dostępność i popularyzacja materiałów edukacyjnych.			
3. Nauka gotowania/ przyrządzanie posiłków.				
4. Świadomość znaczenia ruchu fizycznego w życiu każdego człowieka.				
5. Zwiększenie aktywności fizycznej i wyrobienie nowych nawyków.				
	<ul style="list-style-type: none">• wprowadzenie zasady „wspólnego drugiego śniadania”;• dbanie o dofinansowanie obiadów dla uczniów z biedniejszych rodzin;• uczniowie raz w miesiącu podczas godziny wychowawczej przygotowują samodzielnie smaczne sałatki dla siebie i swoich znajomych z klasy. Dzięki temu uczniowie uczą się przygotowywać przynajmniej kilka potraw w ciągu roku szkolnego;• „savoir-vivre przy stole”, czyli zasady dobrego zachowania się podczas posiłku – zajęcia przygotowane przez starszych uczniów i prowadzone dla ich młodszych kolegów. Uczniowie tłumaczą im czym jest savoir-vivre, jakie są obowiązujące zasady zachowania się w towarzystwie i podczas posiłków;• zajęcia z języka obcego: nauczyciel prezentuje uczniom, krótki film o gotowaniu w języku obcym. Zadaniem uczniów jest zrelacjonowanie co działo się na filmie bądź			

	<p>odpowieź na kilka przygotowanych przez nauczyciela pytań;</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczniowie obliczają swój współczynnik BMI, przygotowują dokładną listę tego co standardowo spożywają podczas tygodnia (opis spożywanych produktów, sposób ich przyrządzenia, ilość w gramach, itp.) oraz obliczają wartość kaloryczną posiłków przy użyciu jednego z programów dostępnych w Internecie lub za pomocą metody papier, ołówek; • uczniowie przygotowują stoiska ze zdrową żywnością oraz udzielają informacji na temat prawidłowego przechowywania i przenoszenia pokarmów; • zajęcia na biologii – jaki wpływ na organizm ma jedzenie fast food'u? Dzieci przygotowują plakaty informujące o szkodliwości takiego jedzenia; • w ramach zajęć z biologii/ / godziny wychowawczej realizowane są następujące tematy: <ul style="list-style-type: none"> ○ znaczenie protein, tłuszczów i węglowodanów dla funkcjonowania organizmu, ○ endorfiny w ciele po ćwiczeniach, ○ nauka czytania i rozumienia etykiet spożywczych na produktach; • zajęcia organizowane na szkolnym korytarzu podczas dłuższych przerw pt. „bądź fit”. Wybrani bądź chętni uczniowie uczą innych wymyślonych przez siebie układów tanecznych; • nauczyciele i wychowawcy zachęcają uczniów do czynnego brania udziału w obowiązkowych i fakultatywnych zajęciach sportowych; • zajęcia prowadzone przez psychologa – informujące o negatywnych skutkach przyjmowania jakichkolwiek substancji psychoaktywnych, leków, produktów z nikotyną bądź napojów alkoholowych; • prowadzenie stałej kontroli zachowań mających charakter zaburzony (opisane w pkt wyżej).
--	--

<p>1. Uświadamianie istnienia chorób cywilizacyjnych, chorób wenerycznych.</p> <p>2. Uświadomienie zjawiska depresji.</p> <p>3. Budowanie świadomości znaczenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym.</p> <p>4. Rozbudzanie świadomości uczniów na temat wpływu reklamy na ich wybory życiowe.</p> <p>5. Tworzenie świadomości znaczenia dla zdrowia człowieka higieny jamy ustnej.</p>	<p>- materiały informacyjne, - pogadanki, - ćwiczenia aktywizujące, - badania i sporządzenia ewaluacji, - dostępność nauczycieli, - dostępność i popularyzacja materiałów edukacyjnych.</p>			Uczniowie
<ul style="list-style-type: none"> • pogadanki z psychologiem bądź przygotowanym w tym celu pedagogiem, który przybliży uczniom zjawisko depresji, jej genezy, przechodzonych etapów, sposobach radzenia sobie w trudnych sytuacjach; • nauczyciel biologii prowadzi projekt o chorobach cywilizacyjnych – uczniowie pracują w grupach projektowych, każda z grup ma za zadanie przedstawić jedną z wcześniej wylosowanych chorób; • kształtowanie w uczniach umiejętności empatii wobec innych ludzi – prowadzenie zajęć w formie dram, dzięki którym uczniowie będą mogli wcielić się w rolę innych osób, które przeżywają jakiś problem bądź mają rozterki; • zachęcanie uczniów do podejmowania działalności wolontariackiej na rzecz innych ludzi. Takie zajęcia mają charakter uwrażliwiający; • wzbudzanie w uczniach poczucia zaufania – muszą mieć świadomość, że z każdym nawet najmniejszym problemem mogą zwrócić się do swojego wychowawcy. Jeśli w klasie są cisi uczniowie należy założyć skrzynkę pocztową, do której uczniowie 				

	<p>mogą wrzucać swoje listy z prośbami/ skargami/ obawami. Konieczne jest podkreślenie, że informacje zawarte w listach będą znane jedynie wychowawcy (chyba, że przepisy prawa zostaną naruszone);</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie lekcji wychowawczych na temat bezpieczeństwa w ruchu drogowym, przepisów Kodeksu Drogowego oraz z zakresu stosowania pierwszej pomocy – zapraszanie przedstawicieli instytucji kompetentnych do realizacji tematu; • spotkanie z policjantem - uczeń poznaje zasady bezpiecznego zachowania się na drodze (przykłady zachowań ryzykownych i ewentualnych ich konsekwencji); • kształtowanie umiejętności zastępowania agresji, uczenie wnioskowania moralnego oraz kontroli emocji kształtowanie postaw troski o bezpieczeństwo, wzbudzanie odpowiedzialności społecznej, empatii i tolerancji; • uwrażliwianie uczniów na potrzeby innych ludzi – prowadzenie zajęć w grupach projektowych oraz wykorzystywanie dram; • cykl zajęć poświęconych dbałości o zdrowie, stresowi radzenie sobie z nim i higienie osobistej; • uświadomienie zagrożeń wynikających z posiadania wad postawy – zajęcia prowadzone przez nauczyciela wychowanie fizycznego; 			
1. Podwyższenie poziomu wiedzy na temat istoty zdrowego odżywiania oraz codziennej aktywności fizycznej osób w każdym wieku.	<ul style="list-style-type: none"> - materiały edukacyjne, - pogadanki, spotkania ze specjalistami, - szkolenia. 			Nauczyciele, wychowawcy, rodzice/ opiekunowie uczniów

<p>2. Doksztalcanie nauczycieli z umiejtnosci miękkih tj. komunikacja (ukierunkowana na rodzica i jego dziecko, które przejawia problemy).</p> <p>3. Zwiększenie zdolności do wykrywania i radzenia sobie z osobami będącymi pod wpływem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pedagogizacja opiekunów uczniów na temat zdrowego życia, jego zasad oraz jego wpływu na organizm młodego człowieka – spotkania z dietetykiem bądź przygotowanym w tym zakresie pedagogiem; • zorganizowanie spotkania pt. „<i>Własne wypieki</i>” – rodzice i nauczyciele przygotowują bankiet, na który przygotowują własnoręcznie zrobione ciasta owocowe. W bankiecie uczestniczą dzieci, ich rodzice, nauczyciele i zaproszeni goście; • spotkanie z dietetykiem i rozmowa na temat zdrowego żywienia; • dużym ostatnio problemem poza otyłością i cukrzycą jest anoreksja i bulimia. Należy uświadomić opiekunów dzieci na temat tych zjawisk, zaznajomić z ich genezą, objawami oraz wytłumaczyć w jaki sposób radzić sobie, gdy problem żywieniowy ma już miejsce; • uczestnictwo w szkoleniach pogłębiających nauczycielską wiedzę w temacie rozpoznawania osób będących pod wpływem dopalaczy, narkotyków, leków, czy innych substancji zaburzających świadomość – nauczyciele pozostają w stałych relacjach z policją, poradnią leczenia uzależnień oraz poradnią pedagogiczno-psychologiczną. W przypadku pojawienia się przesłanek, że omawiane zdarzenie mogło mieć miejsce, należy niezwłocznie powiadomić odpowiednie służby; • szkolenie „jak radzić sobie z trudnym dzieckiem” oraz „jak rozmawiać z trudnym rodzicem” – są to dwie kluczowe umiejętności, których opanowanie znacznie ułatwi jakąkolwiek pracę nauczycielską.
---	--

<p>1. Praca nad stworzeniem oraz utrzymywaniem pozytywnych relacji na linii szkoła – opiekunowie uczniów oraz planowanie i realizowanie wspólnych działań wychowawczo-profilaktycznych.</p> <p>2. Stała kontrola zjawiska oraz reagowanie, gdy pojawiają się niepokojące symptomy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - szkolenia, - materiały edukacyjne, ulotki, - programy profilaktyczne, - badania. <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawanie sytuacji domowej wychowanków – wychowawcy i nauczyciele bacznie obserwują zachodzące zmiany w zachowaniu uczniów. W chwili pojawienia się wątpliwości czy zachowanie jest akceptowane, nauczyciel ma obowiązek skontaktować się z odpowiednimi służbami; • wdrażanie programów profilaktycznych; • przeszkolenie nauczycieli z podejmowania działań interwencyjnych oraz wiedzy na temat czynników ryzyka, pojawiających się symptomów oraz sposobów reagowania w sytuacjach trudnych i ryzykownych; • nawiązanie współpracy z organami i instytucjami interwencyjnymi oraz instytucjami, placówkami, firmami i osobami prywatnymi, które promują prowadzenie zdrowego trybu życia. 			<p>Nauczyciele i wychowawcy</p>
<p>1. Pedagogizacja rodziców/opiekunów, zapoznanie ze specyfiką tematyki, w jaki sposób należy promować zdrowy styl życia oraz jak reagować w sytuacjach jego zagrożenia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - filmy, materiały edukacyjne, - zajęcia sportowe, aktywizujące, - pogadanki, - dostępność nauczycieli, - dostępność i popularyzacja materiałów edukacyjnych. 			<p>Rodzice i opiekunowie uczniów</p>

<p>2. Profilaktyka trybu życia.</p> <p>zdrowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • spotkanie rodziców z psychologiem, które zaznajomi opiekunów ze statystykami (polskimi) wskazującymi na wczesny wiek inicjacji seksualnej wśród uczniów. Pogadanka ma na celu doradzenie w jaki sposób prowadzić dialog z młodym człowiekiem, aby zrozumiał czym grozi takie postępowanie; • wychowawca rozmawia z rodzicami na temat ich przyzwyczajęń żywieniowych w domu, tłumaczy dlaczego istotne jest samodzielne gotowanie; • „piknik rodzinny” podczas którego poza samodzielnie przygotowanymi posiłkami będzie można obejrzeć mecz piłki nożnej (ojcowie, wujkowie czy inni przedstawiciele męskiej części rodziny); • „rodzinny dzień sportu” – szkoła przygotowuje liczne konkurencje sportowe, w których mogą uczestniczyć wszyscy członkowie rodziny np. dziecko z ojcem czy matką; • informowanie rodziców, jakie znaczenie ma reklama na wybory żywieniowe ich dzieci – przygotowany w temacie nauczyciel edukuje rodziców jak ważne jest zwracanie uwagi na reklamy oraz produkty żywieniowe, które kupuje dziecko oraz rozmawianie z nim na temat zdrowego odżywiania. Rodzice/ opiekunowie dowiadują się w jaki sposób zaznajamiać swoją pociechę z różnorodnymi, smacznymi i zdrowymi produktami, nie koniecznie tymi, które prezentowane są w reklamach; • uwrażliwienie rodziców na temat możliwości przeżywania depresji czy chorób cywilizacyjnych przez młodego człowieka.
---	--

Część 8: Cyberprzemoc

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 283 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o Systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943).
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949).
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356).
5. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2016 r. poz. 1137, 2138, z 2017 r. poz. 244, 768, 773, 952, 966, 1214).
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. 2017 poz. 204).
7. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. 2017 r. 459);
8. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz.U. 2015 r. poz. 1094).
9. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. 2016 r. poz. 922).
10. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. 2016 r. poz. 1654, z 2017 r. poz. 773).
11. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1578).
12. Ustawa o z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. 2017 r. poz. 1219).
13. Konwencja Rady Europy o cyberprzestępczości, sporządzona w Budapeszcie dnia 23 listopada 2001 r. (Dz.U. 2015 poz. 728).

14. Ustawa o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. (Dz. U. Nr 30 poz. 179 z późn. zm.).
15. Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 nr 120 poz. 526).
16. Konwencja Rady Europy o cyberprzestępczości, Budapeszt 23.11.2001 r., CETS nr 185.

Stan prawny z dnia 1.09.2019 r.

Wprowadzenie

W każdej chwili miliony dzieci i młodzieży korzysta z Internetu, który stał się nieodzownym narzędziem, które wykorzystujemy przy wielu aktywnościach. Za pośrednictwem tego medium ludzie pracują, uczą się, odpoczywają, bawią, poznają nowych ludzi czy też załatwiają codzienne sprawy. Jedna czwarta dzieci zaznajamia się z Internetem przed ukończeniem 6 roku życia, a połowa zaczyna z niego korzystać w wieku 7-12 lat.

Internet pomimo licznych pozytywnych i przydatnych informacji, niesie ze sobą wiele zagrożeń. Wraz z jego rozwojem oraz zwiększeniem dostępności do nowych mediów, dzieci i młodzież coraz częściej stają się ofiarami przemocy elektronicznej. Zjawisko określane pojęciem cyberprzemoc lub cyberbulling w przeciągu kilku lat zostało uznana za istotną kwestię społeczną. Z tego powodu większość programów edukacyjnych i profilaktyczny skupia się na zapewnieniu bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Sieci. Pomimo prowadzenia tych działań, badanie przeprowadzone przez naukowców Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej pokazały, że co piąty młody człowiek (w wieku 11-16 lat) miał w Internecie kontakt z treściami, które mogą zaszkodzić wciąż kształtującemu się systemowi wartości i wpłynąć na postrzeganie niektórych aspektów życia takich jak: nienawiść, samouszkodzenia, samobójstwo, bulimia i anoreksja czy substancje psychoaktywne. To samo badanie udowodniło, że prawie co siódme dziecko otrzymało wiadomości o podtekście seksualnym (EU Kids Online, 2010).

Według dra Jacka Pyżalskiego, aby mówić o zjawisku cyberprzemocy należy wyróżnić kilka podstawowych cech tj. wielokrotne i wrogie zachowanie osoby i/lub grupy mające na celu krzywdzenie innych. Oznacza to, że materiały zamieszczone w Internecie zostały opublikowane z premedytacją i w sposób trwały (np. wielokrotne kopiowanie i rozsyłanie treści powoduje, że ich całkowite usunięcie stało się niemożliwe), wyszukiwalny oraz dostępny dla nielimitowanej grupy odbiorców. Poza powtarzalnością oraz intencjonalnością czynów Pyżalski wyróżnił, nierówność sił (psychologiczna, ilościowa oraz akt

realizowania agresji w obszarze znanej grupy społecznej – zarówno w świecie wirtualnych i/lub w świecie rzeczywistym). Należy zwrócić uwagę, że o cyberbullyingu mówimy również wtedy, gdy sprawca nie chce skrzywdzić, a ofiara nie czuje się skrzywdzona. Są to sytuacje gdy młodzi ludzie zamieszczają informacje o osobach np. upośledzonych umysłowo czy fizycznie, a później je komentują (Boyd, 2007).

Warto zauważyć, że zachowania agresywne w Internecie różnią się od agresji przejawianej w sposób tradycyjny. Literatura psychologiczna określa to efektem odhamowania, które spowodowane jest wysokim poczuciem anonimowości sprawcy. Według psychologa Johna Sulera zjawisku prowadzące do agresji w sieci sprzyja:

- poczucie anonimowości sieciowej – sprawca lub sprawcy mają poczucie, że jeśli nie używają swoich danych personalnych to niemożliwe jest ich odnalezienie w realnym świecie,
- bycie niewidocznym dla innych – w świecie elektronicznym młodzież nie czuje się oceniana przez rówieśników, zyskuje się pewność siebie,
- odstęp czasowy pomiędzy wysłaniem wiadomości a otrzymaniem odpowiedzi – dużo łatwiej zaatakować drugą osobę, kiedy nie spodziewany się natychmiastowej kary, która jest wcześniejszą odpowiedzią na atak. Dodatkowo atakujący mogą już nigdy więcej nie interesować się danym wątkiem, czy forum na którym dopuścili się agresji na drugiej osobie,
- zwiększenie poczucia ego – osoba przebywająca przed komputerem decyduje kiedy, gdzie i z kim rozmawia. Jeśli nie ma ochoty może urwać konwersację,
- brak autorytetów w sieci – nie ma osoby kontrolującej jakość prowadzonych rozmów oraz zwracających uwagę na niestosowność wiadomości.

Z powyższych informacji można wnioskować, że efekt odhamowania ciągnie za sobą pozytywne oraz negatywne skutki. Z jednej strony ułatwia osobie nieśmiałej, neurotycznej nawiązywanie kontaktów społecznych w bezpiecznych, stabilnych warunkach. Z czasem może to przełożyć się na wzrost samooceny i pewności siebie a tym samym zwiększenie socjalizacji w grupie rówieśniczej w realnym życiu. Z drugiej jednak strony ułatwia podejmowania zachowań agresywnych w Internecie, a bezkarność prowadzić może na znieczulenie na ludzkie krzywdy. Tutaj nie ma znaczenia fizyczna czy społeczna siła sprawcy, ale umiejętność wykorzystania możliwości, jakie dają nowe media.

Procedura reagowania wobec sprawcy cyberprzemocy

Zapewnienie uczniom bezpieczeństwa jest jednym z fundamentalnych zadań szkoły. Z tego powodu placówka szkolna stworzyła procedury w celu poprawy bezpieczeństwa uczniów placówki oraz zapewnienia dzieciom doświadczającym cyberprzemocy efektywnej ochrony i wsparcia, jak także zmiany postawy sprawców i świadków przemocy.

Ważne jest:

- wyznaczenie osoby odpowiedzialnej za podjęcie działań w przypadku pojawienia się zjawiska cyberprzemocy,
- podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy (procedura nie będzie wówczas tylko „martwym” zapisem w dokumentach szkolnych).

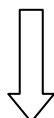
Etapy

procedury

UJAWNIENIE PRZYPADKU CYBERPRZEMOCY

Ujawnienie przypadku cyberprzemocy, może pochodzić z różnych źródeł. Zdarzenie może zostać zgłoszone przez ofiarę przemocy elektronicznej, ucznia, nauczycieli, wychowawców, rodziców, opiekunów bądź każdej innej osoby małoletniej i dorosłej, która wie o zdarzeniu.

Warunkiem powodzenia tej fazy działania jest właściwe zaplanowanie oraz przeprowadzenie działań przygotowawczych tj. informowanie uczniów, pedagogów oraz opiekunów dzieci o nowych procedurach lub ich zmianach, zapewnienie anonimowości osobie informującej o zdarzeniu oraz zaznajomienie z tematyką problemu. Warto aby nauczyciele i opiekunowie uczniów stale podkreślali jak wielką wartością dodaną jest niepozostawanie obojętnym na krzywdę innych ludzi.

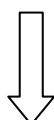
USTALENIE OKOLICZNOŚCI ZDARZENIA

- Wszystkie zgłoszenia przypadków cyberprzemocy podlegają dokładnej i rzetelnej analizie;
- Psycholog bądź pedagog szkolny we współpracy z wychowawcą oraz dyrektorem szkoły podchodzą indywidualnie do każdego zgłoszonego przypadku przemocy, dokonując szczegółowej analizy zdarzenia i planując kolejne kroki działania;
- W sytuacji gdy o zdarzeniu dowiedział się nauczyciel nie będący wychowawcą danego ucznia bądź uczniów, zobligowany jest do niezwłocznego powiadomienia właściwego wychowawcy, psychologa, pedagoga bądź dyrektora szkoły;
- Konieczne jest ustalenie okoliczności i form zdarzenia oraz środków przekazu, jakie zostały użyte;
- Warto zaangażować do współpracy nauczyciela informatyki. Pomoże on zabezpieczyć dowody na zaistnienie zdarzenia oraz ustalić tożsamość sprawcy lub sprawców cyberprzemocy.

Warunkiem powodzenia tej fazy działania jest odpowiednie zebranie oraz zabezpieczenie dowodów przemocy – wszystkie dowody powinny być zarejestrowane/zapisane. W przypadku gdy dowód znajduje się na:

- *telefonie komórkowym – nie należy kasować wiadomości, przesyłanych zdjęć, filmów czy innych śladów zaistniałej działalności. Jeśli to możliwe, warto również nagrywać połączenia głosowe na dyktafon bądź aplikacje mobilne stworzone do tego celu;*
- *komunikatorze internetowym, portalu społecznościowym – wiele serwisów umożliwia zapisywanie wiadomości w archiwum systemu. Warto jednak skopiować daną informację, zapisać ją w edytorze tekstowym a następnie wydrukować;*
- *czaty internetowe – nie umożliwiają zapisywania treści, dlatego niezwykle istotne jest skopiowanie, a następnie zapisanie i wydrukowanie całej wiadomości. W celu skopiowania tego, co jest widoczne na ekranie należy wykonać zrzut z ekranu (wcisnąć klawisze „Prt Scr”, a następnie przejść do dowolnego edytora tekstowego/graficznego i wkleić obraz używając klawiszy „Ctrl” + „V”). Ważne jest aby zapisać na dysku oraz wydrukować stworzony plik;*

- *strony www – nie są one naszą własnością, dlatego ich treść może być na bieżąco modyfikowana lub całkowicie zmieniana. Aby uniknąć stracenia danych konieczne jest zastosowanie procedury opisanej w punkcie poprzednim;*
- *e-mail – należy przesłać całą wiadomość do nauczyciela zajmującego się tą sprawą bądź do innej zaufanej osoby dorosłej. Niezwykle istotne jest, aby w treści maila czy wydruku znajdowała się wiadomość o nadawcy oraz godzinie wysłania wiadomości.*

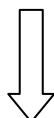
USTALENIE SPRAWCY

Przestrzeganie powyższych zasad usprawnia znalezienie sprawcy zdarzenia.

Sprawcą cyberprzemocy jest często osoba niedowartościowana, mająca problem z własną samooceną. Młody człowiek o takim rysie osobowościowym potrzebuje uwagi innych ludzi, bycia zauważonym, docenionym, z tego powodu podejmuje się działań, które zwrócą na niego uwagę. Dodatkowo wielu użytkowników Internetu jest przekonana o swojej anonimowości w sieci, a przez to o niekaralności swoich czynów wykonanych za pośrednictwem mediów. Jak pokazuje praktyka, specjaliści nie mają problemu z identyfikacją większości sprawców.

Sprawcy często starają się zabezpieczyć przed zidentyfikowaniem. W tym celu kradną tożsamość innych osób. W takiej sytuacji należy skontaktować się z operatorem (w przypadku telefonii) czy usługodawcą z prośbą o wydanie informacji o sprawcy zdarzenia. Należy pamiętać, że takie informacje udzielane są jedynie policji. Do podjęcia w/w działania zobowiązuje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

W przypadku, gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się ustalić należy bezwzględnie skontaktować się z policją.

**JAK REAGOWAĆ WOBEC SPRAWCY
CYBERPRZEMOCY UCZNIA**

DZIAŁANIA WYCHOWAWCZE

Celem rozmowy ma być ustalenie stanu faktycznego zdarzenia, wspólna analiza przyczyn, próba rozwiązania sytuacji konfliktowej oraz wypracowanie nowej postawy wobec swoich kolegów i koleżanek

- jeśli w toku rozmowy okaże się, że w zdarzeniu brała udział większa liczba uczniów placówki, bądź uczestniczyli oni w charakterze świadka, szkoła zobligowana jest do podjęcia rozmowy z każdą ze wskazanych lub podejrzanych o współudział osób;
- szkoła w jasny i konkretny sposób sygnalizuje, że nie akceptuje żadnych form przemocy;
- placówka oświatowa informuje o konsekwencjach regulaminowych, z jakimi spotka się sprawca zdarzenia oraz o ewentualnych formach rekompensaty poniesionych przez osobę zaatakowaną strat;
- sprawca zdarzenia zostaje zobligowany do zaprzestania swojego procederu oraz usunięcia zamieszczonych treści;
- sprawca zostaje również poinformowany, z jakimi dalszymi konsekwencjami oraz działaniami prawnymi spotka się, jeśli nie wyrazi zgody na współpracę, nie zaprzestanie swoich działań bądź je powtórzy;
- nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy.

Powiadomienia rodziców lub prawnych opiekunów sprawcy przemocy

- szkoła informuje opiekunów dziecka o zdarzeniu, o podjętych krokach zaradczych oraz o konsekwencjach dyscyplinarnych, jakie zostaną podjęte wobec ucznia-sprawcy;
- szkoła we współpracy z rodzicami wypracowuje model dalszego funkcjonowania ucznia w placówce szkolnej. Należy jasno określić, jakie zachowania nie będą akceptowalne i jakie zostaną wysunięte konsekwencje, gdy do nich dojdzie.

Objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną sprawcy

- za zgodą rodziców należy zagwarantować sprawcy stałą i cykliczną pomoc psychologiczno-pedagogiczną;
- podczas sesji konieczna jest praca nad zrozumieniem swojego zachowania oraz nauki nowego prospołecznego podejścia.

Warunkiem powodzenia tej fazy działania jest nawiązanie pełnej współpracy z opiekunami ucznia bądź uczniów zaangażowanych w cyberprzemoc oraz chęć zmiany swojego nastawienia przez samego sprawcę.

W JAKI SPOSÓB POMÓC OFIERZE CYBERPRZEMOCY

Objęcie pomocą psychologiczną ofiary cyberprzemocy

Podobnie jak w sytuacji innych form przemocowych, ofiara cyberprzemocy potrzebuje przede wszystkim wsparcia emocjonalnego ze strony osób dorosłych. Pokrzywdzony musi również być świadomy, że szkoła oraz najbliższe dziecku osoby dorosłe podjęły odpowiednie kroki w celu rozwiązania problemu oraz doceniają i uważają, że dziecko bardzo dobrze zrobiło, informując o sytuacji przemocowej.

Wspierając dziecko należy uświadamiać je, że nikt nie ma prawa zachowywać się w sposób przemocowy wobec drugiej osoby, a szkoła nie akceptuje żadnych przejawów agresji. Młodzi ludzie często czują zażenowanie, strach, lęk, skrępowanie, wstyd, smutek, poniżenie, przerażenie, poczucie winy – należy być przygotowanym na takie odczucia, wykazać empatyczną postawę i umożliwić wyrażanie uczuć dzieciom.

Interwencja kryzysowa

W momencie dowiedzenia się o zdarzeniu cyberprzemocy, osoby dorosłe powinny podjąć działania w formie interwencji kryzysowej. Uczeń potrzebuje porady, wskazówki, a bardzo często tzw. „prowadzenia za rękę” w podejmowanych działaniach.

Aby nie dopuścić do eskalacji problemu, należy wzmocnić poczucie bezpieczeństwa u ofiary zdarzenia oraz wskazać, jakie działania należy podjąć, a czego unikać:

Wśród porad, które należy przekazać młodemu człowiekowi nie może zabraknąć informacji aby:

- nie utrzymywać kontaktu ze sprawcą zdarzenia,
- nie kasować dowodów cyberprzemocy (wiadomości SMS, MMS, e-maile, zdjęcia, filmy, komunikatory, fora internetowe itp.),
- wprowadzić dodatkowe zabezpieczenia na komputerze oraz zmienić dane i hasła w miejscach gdzie są one wymagane i/lub widoczne.

Po zakończeniu interwencji należy monitorować omawiany wskaźnik, aby mieć pewność, że działania krzywdzące faktycznie zostały zaniechane a efekt ich prowadzenia usunięty. Należy poinformować ofiarę, sprawcę oraz wszystkie zainteresowane osoby jakie działania zostają podjęte.

Kroki prawne

Większość przypadków cyberprzemocy nie wymaga powiadomienia sądu rodzinnego czy policji o zdarzeniu, ponieważ dostępne w szkole środki wychowawcze zwykle są w pełni wystarczające. Szkoła posiada jednak bardzo ważną funkcję w zakresie zapobiegania oraz przeciwdziałania cyberprzemocy, dlatego w niektórych sytuacjach nawiązywanie i utrzymywanie kontaktu z **organami ścigania** oraz z **sądem rodzinnym** są bardzo istotne.

Dzieje się tak w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki zaradcze, a mimo to działanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Innym powodem jest brak możliwości kontaktu bądź odmowa współpracy przez rodziców, prawnych opiekunów, samego sprawcy cyberprzemocy bądź w sytuacji gdy jego działania nie zostały przerwane bądź do szkoły docierają inne informacje o przejawach demoralizacji ucznia.

Należy zwrócić uwagę, że w polskim prawie brak jest definicji kodeksowej sankcjonującej oraz charakteryzującej konkretny rodzaj czynu opisujący zjawisko cyberprzemocy. Oznacza to, że cyberprzemoc nie jest czynem zabronionym stypizowanym w jakimkolwiek polskim przepisie, a małoletni nie są skutecznie objęci ochroną prawną przed zjawiskiem. Z tego powodu wykorzystuje się istniejące regulacje prawne, które w pewnym zakresie pozwalają ochronić ofiary przemocy elektronicznej.

W przypadku doświadczenia przez dziecko cyberbullyingu w polskim prawie dostępne są dwie drogi ochrony prawnej: **postępowanie cywilnego**

i postępowania karnego. Niestety kodeks karny nie przewiduje wszystkich możliwości działań przemocowych przy użyciu nowych mediów dlatego też nie wszystkie czyny mogą zostać zakwalifikowane jako przestępstwo. W niektórych przypadkach należy posiłkować się drogą cywilną, czyli drogą roszczeń odszkodowawczych oraz wymuszających zaprzestania działań sprawcy. W przypadku bezprawnego użycia wizerunku dziecka lub jego danych personalnych (bez zgody rodzica lub opiekuna prawnego dziecka) sprawca ponosi odpowiedzialność cywilną za naruszenie dóbr osobistych (art. 23, 24 k.c.). Z kolei odpowiedzialność karna spotka sprawcę w przypadku: zniewagi (art. 216 k.k.), zniesławienia (art. 212 k.k.), propagowania dziecięcej pornografii (art. 202 k.k.), włamania (art. 267 i art. 268a k.k.), groźby (art. 190 i 191 k.k.) oraz wykroczeń z kodeksu wykroczeń: stosowania wulgaryzmów w miejscach publicznych (art. 141 k.w.) czy nękania (art. 107 k.w.).

Szkoła będzie informować rodziców bądź prawnych opiekunów uczniów o możliwych rozwiązaniach prawnych oraz jakie działania podjąć.

Nieletni i małoletni będący ofiara cyberprzemocy a przepisy prawne

W przypadku osób poniżej 18 roku życia, wszystkie działania prawne realizują rodzice lub prawni opiekunowie dziecka. Nie ma możliwości nawiązania dochodzenia odpowiedzialności prawnej pokrzywdzonego dziecka bez wcześniejszego nawiązania współpracy z opiekunami nieletniego.

W sytuacji zaistnienia podejrzenia, że sprawcą cyberprzemocy jest osoba poniżej 17 roku życia, działania realizuje sąd rodzinny i sąd dla nieletnich właściwy ze względu na miejsce pobytu podejrzanego.

Zawiadomienie o przestępstwie

W polski prawie funkcjonuje przepis (art. 304 §1 i §2 k.p.k.) nakładający obowiązek zawiadomienia o przestępstwie. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny i prawny obowiązek poinformować o tym policję lub prokuraturę. Dotyczy to również instytucji państwowych i samorządowych. W przypadku cyberprzemocy przestępstwami ściganymi z urzędu są włamania i groźby: karalna i bezprawna.

Jeżeli przestępstwo zostanie zgłoszone, a policją/prokuratura rozpoczną postępowanie, małoletni jako pokrzywdzony jest jednocześnie świadkiem przestępstwa i w związku z tym będzie przesłuchiwany.

Nieletni i małoletni będący sprawcą cyberprzemocy, a przepisy prawne

W myśl art. 5 Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, „*wobec nieletniego mogą być stosowane środki wychowawcze oraz środek poprawczy w postaci umieszczenia w zakładzie poprawczym; kara może być orzeczona jedynie w wypadkach prawem przewidzianych, jeżeli inne środki nie są w stanie zapewnić resocjalizacji nieletniego.*”

Zgodnie z art. 6 tej samej Ustawy sąd rodzinny dysponuje szeregiem możliwości podjęcia zachowań, począwszy od upomnienia, poprzez ustanowienie nadzoru czy skierowanie małoletniego do odpowiedniej jednostki np. ośrodka kuratorskiego, zawodowej rodziny zastępczej kończąc na orzeczeniu umieszczenia w zakładzie poprawczym.

Dodatkowo sąd rodzinny, może orzec o umieszczeniu w zakładzie poprawczym nieletniego, który dopuścił się przestępstwa.

Należy również pamiętać, że sąd rodzinny może zobowiązać prawnych opiekunów dziecka do poprawy warunków wychowawczych, zdrowotnych nieletniego lub bytowych oraz nawiązanie ścisłej współpracy z placówką szkolną, do której uczęszcza nieletni, poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub inną poradnią specjalistyczną, zakładem pracy oraz lekarzem lub zakładem leczniczym oraz zobligować rodziców lub opiekuna prawnego do naprawienia w części lub w całości szkody wyrządzonej przez nieletniego (zgodnie z art. 7 § 1 Ustawy). Ponadto według art. 8 § 1 Ustawy w wypadku, gdy rodzice lub opiekun prawny nieletniego uchylają się od wykonania nałożonych obowiązków, sąd rodzinny może wymierzyć im karę pieniężną w wysokości od 500 do 5 000 zł.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Mając na uwadze prawidłowy rozwój dzieci, na terenie szkoły podejmowane są różnorodne działania wychowawcze. Współpraca z rodzicami/ opiekunami prawnymi dzieci powinna opierać się na:

- organizowaniu zebrań (tzn. wywiadówki, dni otwarte szkoły),
- prowadzeniu konsultacji indywidualnych z nauczycielem, wychowawcą,
- informowaniu i prowadzeniu spotkań edukacyjnych dla opiekunów dzieci. Spotkania prowadzone przez psychologów, pedagogów.

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Przeprowadzenie badań ewaluacyjnych diagnozujących występowanie zjawiska cyberprzemocy wśród społeczności szkolnej.	- przeprowadzenie badań, ewaluacji.			Cała społeczność szkolna
2. Sporządzenie pogłębionej analizy sytuacji problemowej.	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie badania ankietowego wśród nauczycieli, wychowawców, chętnych rodziców/ opiekunów uczniów, dyrekcji szkoły, w celu zapoznania się z aktualnym poziomem zagrożenia występowaniem bądź określenia natężenia występowania sytuacji problemowych związanych z przemocą elektroniczną; • sporządzenie analizy uzyskanych wyników z badania ewaluacyjnego oraz zapoznanie z nimi całej społeczności szkolnej – psycholog/ pedagog szkolny opracowuje raport zawierający interpretację uzyskanych; • Rada Pedagogiczna przy współpracy z Radą Rodziców tworzy propozycję działań 			
3. Wyciągnięcie wniosków oraz opracowanie działań koniecznych do prowadzenie efektywnego Programu				

wychowawczo-profilaktycznego.	<p>wychowawczo-profilaktycznych mających na celu podjęcie działań prewencyjnych, wspierających poprawne relacje uczniowskie oraz rozwijającą świadomość istnienia cyberprzemocy, jej rodzajów, kształtowanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz świadomość pojawiających się konsekwencji dla sprawcy oraz ofiary takich zachowań;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie ponownej ewaluacji po około roku czasu od podjęcia działań wychowawczo-profilaktycznych; • stałe monitorowanie przestrzegania regulaminu szkoły oraz analizowanie z przestrzeganiem, których reguł społeczność szkolna ma problem i co jest tego przyczyną. 			
<p>1. Współpraca z rodzicami / opiekunami prawnymi uczniów w celu wyeliminowania zachowań przemocowych.</p> <p>2. Opracowanie i upowszechnianie materiałów o zjawisku cyberprzemocy, jego formach, prawnych konsekwencjach popełnienia czynu oraz sposobów reagowania w przypadku</p>	<p>- materiały edukacyjno-informacyjne,</p> <p>- spotkania z wychowawcami, nauczycielami, władzami szkoły, przedstawicielami policji, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Poradni Leczenia Uzależnień, psychologiem/ pedagogiem szkolnym.</p>			Rodzice / opiekunowie uczniów

<p>znalezienia się w takiej sytuacji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uświadamianie rodziców / opiekunów o istnieniu zjawiska cyberprzemocy wśród młodych ludzi oraz o różnorodności ich form występowania – przygotowanie materiałów informacyjnych, prelekcje przeprowadzone przez zaproszonych gości (tj. przedstawicieli policji, psycholog z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz z Poradni Leczenia Uzależnień), przygotowanie spisu literatury przedmiotu oraz zapewnienie wskazanych spotkania rodziców / opiekunów z psychologiem szkolnym, na których przedstawione zostają zagrożenia związane ze zjawiskiem przemocy elektronicznej; • spotkania rodziców / opiekunów z ekspertami z lokalnej instytucji ds. przeciwdziałania uzależnieniu od Internetu oraz zjawisku zwanemu fonoholizm; • wskazanie lub udostępnienie rodzicom / opiekunom literatury, zwiększającej ich kwalifikacje radzenia sobie z zaistniałym problemem; • podczas spotkania z psychologiem bądź specjalnie wykwalifikowanym nauczycielem, należy zapoznać rodziców / opiekunów ze sposobami prowadzenia trudnych rozmów ze swoimi pociechami; • podczas spotkania z przedstawicielami policji należy zapoznać zebranych z metodami prewencji; • przekazanie rodzicom / opiekunom prawnym uczniów programów edukacyjnych specjalnie przygotowanych do użytku wychowawcy i nauczyciele komunikują, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy, natomiast konsekwencje w wypadku ich pojawienia reguluje regulamin szkolny – przedstawienie podczas spotkania z rodzicami/ opiekunami, reguł i zasad postępowania w sytuacji pojawienia się zjawiska; • przedstawiciel policji/ wychowawca/ dyrekcja przekazuje rodzicom/ opiekunom dzieci informacje dotyczących skutków prawnych związanych z naruszeniem prawa przez
---	--

	<p>nieletnich i pełnoletnich uczniów szkoły;</p> <ul style="list-style-type: none"> • udział w programach dotyczących promocji zdrowego trybu życia organizowanych aktualnie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej lub wprowadzenie w życie podobnej inicjatywy; • wspólne rozwiązywanie indywidualnych problemów, proponowanie rozwiązań, poradnictwo; • zorganizowanie spotkania informacyjnego z przedstawicielami policji, którzy wyjaśnią przepisy prawne, które chronią uczniów przed zjawiskiem cyberprzemocy oraz wytłumaczą jakie działania należy podjąć, gdy taka sytuacja się pojawi. 			
<p>1. Podnoszenie kompetencji oraz stałe doszkalanie w temacie przemocy elektronicznej.</p> <p>2. Nawiązanie stałej współpracy z policją, lokalnym ośrodkiem uzależnień i ich wspieranie w przypadku pojawienia się cyberprzemocy na terenie szkoły.</p>	<p>- szkolenia,</p> <p>- przygotowanie materiałów informacyjno-edukacyjnym,</p> <p>- spotkania z przedstawicielami policji, psychologami, instytucjami/organizacjami oferującymi wsparcie w przypadku wystąpienia cyberprzemocy.</p>			Nauczyciele i wychowawcy
	<ul style="list-style-type: none"> • nawiązanie współpracy z psychologiem i wspólnie organizowanie zajęć w formie psychodramy z tematyki cyberprzemocy – nauczyciele starają się wypracować jak najlepsze strategie rozmowy z dzieckiem na sytuacje trudne, w tym te dotyczące cyberprzemocy; • podczas spotkania z przedstawicielami policji, nauczyciele dowiadują się jakimi 			

	<p>narzędziami i sposobami dysponują służby w związku z odnajdywaniem sprawców przemocy w sieci oraz jakie konsekwencje związane są z poszczególnym zachowaniem;</p> <ul style="list-style-type: none"> • nauczyciele i wychowawcy uczestniczą w konferencjach i seminariach zewnętrznych o tematyce cyberprzemocy. Uzyskują tam najnowsze informacje na temat zjawiska, sposoby radzenia sobie w sytuacji pojawienia się sytuacji zagrożenia bądź jej symptomów oraz wymieniają się doświadczeniami związanymi z działaniami prewencyjnymi z innymi uczestnikami spotkań; • poszerzenie wiedzy nauczycieli i wychowawców z tematyki cyberprzemocy poprzez prowadzenie licznych szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych z przedstawicielami służb mundurowych oraz organizacji/ instytucji pomocowych; • udział w kampaniach społecznych, projektach i konferencjach – podnoszenie kwalifikacji oraz wymiana pomysłów i spostrzeżeń ze specjalistami oraz kolegami/ koleżankami po fachu; • wyznaczenie osoby-koordynatora, która będzie reagowała na każdy sygnał pojawienia się przemocy elektronicznej w szkole i pomiędzy uczniami czy pracownikami szkoły poza teren szkoły; • szkolenie z zakresu nowych mediów – zapoznanie pracowników placówki szkolnej ze specyfiką forów internetowych, blogów, portali i serwisów społecznościowych oraz aplikacji, z których obecnie korzystają uczniowie; • szkolenie informatyczne pozwalające opanować wiedzę z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu oraz aplikacji i dodatków które chronią i ograniczą możliwość włamania się w miejsca zabezpieczone hasłem bądź inne prywatne przestrzenie dostępne przez Internet.
--	---

<p>1. Zaangażowanie rodziców / opiekunów do współpracy przy organizacji uroczystości szkolnych i klasowych oraz konkursów tematycznych.</p> <p>2. Promowanie bezpiecznego korzystania z Internetu.</p>	<p>- nawiązanie współpracy rodziców ze szkołą i współorganizowanie wydarzeń,</p> <p>- spotkania z wychowawcami, psychologiem, pedagogiem szkolnym, przedstawicielem policji,</p>			<p>Rodzice / opiekunowie uczniów</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • współorganizacja klasowych i szkolnych konkursów związanych z tematyką bezpiecznego korzystania z Internetu w Internecie, konkurs na najlepszy plakat/ spot reklamowy wskazujący na zagrożenia pojawiające się w Sieci, itp.; • branie udziału w corocznych zawodach organizowanych z okazji <i>Dnia Bezpiecznego Internetu</i>; • organizowanie happeningu na rzecz przeciwdziałaniu uzależnieniu od Internetu oraz fonoholizmowi; • wychowawca zapoznaje rodziców / opiekunów uczniów z zasadami bezpiecznego korzystania z sieci oraz informowanie ich o sposobach przeciwdziałania cyberprzemocy • psycholog/ pedagog szkolny informuje rodziców / opiekunów uczniów o objawach uzależnienia od nowych mediów tj. telefon komórkowy, komputer czy Internet; • spotkanie ze specjalistą ds. uzależnień od Internetu oraz fonoholizmu mające na celu uświadomić rodziców w zakresie zagrożeń płynących z nowych mediów i nowych technologii; 			

	<ul style="list-style-type: none"> • lekcja przeprowadzona przez przedstawiciela policji, który zapozna rodziców ze statystykami, objawami oraz sposobami przeciwdziałania cyberprzemocy, jak także zapozna rodziców z konsekwencjami jakie czekają sprawcę zdarzenia; • nawiązanie stałej współpracy z psychologiem / pedagogiem szkolnym w zakresie poprawnego, efektywnego korzystania z sieci Internetowej oraz prowadzenia działań wpływających na zapewnienie uczniom bezpieczeństwa podczas korzystania z komputerów/ laptopów/ telefonów komórkowych/ tabletów domowych; 			
1. Edukacja medialna mające na celu kształtowanie wysokiego poziomu rozwoju intelektualnego i wiedzy.	- udział w uroczystościach, - godzina wychowawcza, wykłady, - godziny wychowawcze, - analiza reklam zamieszczanych w Internecie, TV, gazetach.			Uczniowie
2. Uświadomienie uczniom znaczenia nowych mediów oraz zagrożeń, jakie są z nim związane.	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie uczniów z zaletami i wadami korzystania z nowych mediów. Uświadomienie jak bardzo zmienił się świat na przestrzeni ostatnich lat oraz jak szybko ewoluuje za pomocą nowych narzędzi do komunikowania się z innymi ludźmi; • zwrócenie uwagi na problematykę zjawiska, związaną przede wszystkim z możliwymi konsekwencjami tego typu działań, zarówno dla ofiary, jak i sprawcy cyberprzemocy; • przygotowanie uczniów do krytycznego i selektywnego odbioru treści znalezionych w Internecie – nauczyciel prezentuje uczniom wybrane wcześniej reklamy telewizyjne, internetowe oraz umieszczane w gazetach oraz wspólnie podejmują się interpretacji 			

	<p>zamieszczonych tam treści i ich prawdziwego przekazu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczniowie dokonują analizy reklam (telewizyjnych) na wybrany wcześniej temat (np. płeć, wiek, wykształcenie, kolor skóry, narodowość), interpretują ich przekaz oraz starają się wyjaśnić jego możliwe oddziaływanie na otaczającą rzeczywistość; • uczniowie dokonują przeglądu reklam gazet codziennych. Ustalają liczebność reklam o nastawieniu konsumpcyjnym, ideowym, płciowym itp. Podczas godziny wychowawczej wspólnie zastanawiają się jaki wpływ wywiera dany przekaz reklamowy na postrzeganie np. danej grupy społecznej, idei. 			
1. Zwiększanie wiedzy uczniów na temat cyberprzemocy, prewencji oraz reagowaniu w przypadku pojawienia się zagrożenia.	- e-lekcje, - spotkanie z specjalistą ds. uzależnień, przedstawicielem policji.			Uczniowie
2. Zapoznanie uczniów i wychowanków z występującymi formami cyberprzemocy oraz skutecznym sposobom przeciwdziałania zjawisku.	<ul style="list-style-type: none"> • podczas zajęć prowadzonych przez przedstawiciela policji, warto zapoznać uczniów czym jest cyberprzemoc, jakie symptomy i zachowania na nią wskazują, w jaki sposób należy radzić sobie z zaistniałą sytuacją oraz jak bronić przed jej • uświadomienie podopiecznym jakie emocje może wywołać cyberprzemoc u ofiary oraz jakie są jej konsekwencje – proponowaną formą zajęć jest psychodrama, dzięki której uczniowie będą rozwijać zdolność do empatii; • podczas spotkania ze specjalistami ds. uzależnień oraz przedstawicielami policji należy uświadomić jakie mogą być konsekwencje prawne i psychiczne dla sprawcy przemocy; • wypracowanie aktywnej postawy reagowania na różne formy przemocy u uczniów. 			

1. Propagowanie zasad dobrego zachowania w Internecie.	- spotkania z psychologiem/ pedagogiem szkolnym, policją,			Uczniowie
2. Rozwijanie świadomości bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez uczniów.	- udział w uroczystościach, - burza mózgów, - praca indywidualna i w grupach,			
3. Promowanie wśród uczniów zasad poprawnego zachowania się w świecie wirtualnym.	- godziny wychowawcze.			
4. Zaangażowanie uczniów w projekty o tematyce przeciwdziałaniu cyberprzemocy oraz uzależnieniu od korzystania z nowych mediów.	<ul style="list-style-type: none">• zajęcia podczas godziny wychowawczej oraz na informatyce dotyczące bezpiecznego korzystania z nowych mediów ze szczególnym uwzględnieniem Internetu i telefonu komórkowego;• informowanie uczniów o konieczności ochrony swoich danych osobowy oraz ewentualnych konsekwencjach wynikających z ich niedopilnowania – pogadanka prowadzona podczas godziny wychowawczej udział w corocznym Dniu Bezpiecznego Internetu;• wypracowanie reguł bezpieczne korzystania z Sieci oraz zapoznanie się z zasadami kulturalnego użytkowania Internetu tzw. Netetykiety – inscenizacje, prelekcje, prezentacja multimedialna;• wychowawca zapoznaje uczniów z koniecznością ochrony danych oraz cudzej własności interpersonalnej;• podczas zajęć uczniowie opracowują model odpowiedniego zachowania w sytuacji stania się ofiarą, świadkiem lub sprawcą przemocy elektronicznej;• promocja bezpiecznych stron internetowych i oprogramowania zabezpieczającego			

	<p>przed niepożądanymi treściami na szkolnej stronie internetowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiejętność prowadzenie dyskusji, poprawnego formułowanie problemów i ich argumentowania oraz mówienia o emocjach swoich i innych ludzi; • wypracowanie wśród uczniów zasady działania według zasady: widzę, reaguję, pomagam; • zajęcia – z psychologiem lub wykształconym w tym kierunku nauczycielem – na temat tolerowania odmienności poglądów, zachowania itp. oraz przeciwdziałanie zjawisku dyskryminacji; • uczenie jakie działania podejmować kiedy staną się ofiarą, świadkiem bądź sprawcą przemocy elektronicznej; • promowanie zdrowego sposobu spędzania wolnego czasu w gronie rówieśników; • godzina wychowawcza poświęcona odpowiednim i konstruktywnym formą spędzania wolnego czasu w Internecie. 		
	- projekcje filmów podczas godziny wychowawczej.		Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • projekcja filmu dokumentalnego „Cyberbully” od 12 roku życia, opowiadająca historię 17-letniej dziewczyny, która dostaje od mamy w prezencie urodzinowym wymarzony komputer. Niedługo później bohaterka staje się ofiarą cyberprzemocy na jednym z portali społecznościowych; • zapoznanie uczniów ze spotem kampanii społecznej prowadzonej przez SaferInternet.pl. film pt.: „W którym świecie żyjesz?” oraz wspólne podjęcie się interpretacji zawartych tam treści; 		

1. Zaangażowanie młodych ludzi do aktywnego działania w sytuacji pojawienia się zjawiska cyberprzemocy. 2. Udział w kampaniach, wydarzeniach oraz projektach społecznych uświadamiającego powagę zjawiska.	- kampanie społeczne, - skrzynka zaufania.			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none">• zaangażowanie dzieci i młodzieży do udziału w kampanii <i>Cyfrowobezpieczeni.pl</i>. Celem kampanii jest uświadomienie młodzieży, nauczycielom i rodzicom niebezpieczeństw płynących z korzystania z Internetu bez rozwagi• zachęcenie młodzieży do udziału w projekcie <i>Dbaj o Fejs</i>, której celem jest zwrócenie uwagi na konsekwencje nierozważnych działań w sieci tj. nierozważne przysyłanie zdjęć o charakterze seksualnym, cyberprzemocy, ochrony dostępu do prywatnych kont i profili zabezpieczonych hasłem bądź innymi środkami, jak także komentowanie i publikowanie ryzykownych informacji;• zachęcanie uczniów do udziału w innych kampaniach społecznych np. tych promujących zdrowy i aktywny styl życia;• umieszczenie na terenie szkoły tzn. skrzynki zaufania, która pozwala uczniom w anonimowy sposób informować o problemach swoich lub swoich znajomych z klasy czy szkoły. Przed podjęciem się tej inicjatywy każdy wychowawca klas uwrażliwia uczniów w jaki sposób funkcjonuje skrzynka. Należy wytłumaczyć im, że pisanie liścików nie jest zabawą, a fałszywe informowanie to również forma przemocy. Wychowawcy klas przybliżają swoim podopiecznym jak przebiega procedura interwencyjna (np. obejmuje wsparcie ofiary, zabezpieczenie dowodów, ustalenie okoliczności danego zdarzenia, wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy, monitorowanie sytuacji ucznia nawet po zakończeniu interwencji) oraz podejmują odpowiednie działania, w przypadku każdego zgłoszenia;			

	• szkoła zapewnia osobom poszkodowanym oraz świadkom danego zdarzenia o charakterze przemocowym, pomoc psychologiczną (za zgodną prawnych opiekunów uczniów);• nauczyciele i wychowawcy klas pracują nad wzmocnieniem relacji oraz stałym budowaniem zaufania pomiędzy młodym człowiekiem, a psychologiem/ pedagogiem szkolnym/ nauczycielem. Uświadomienie, że każdy problem i wątpliwość zostanie wysłuchany, przeanalizowany i rozwiązany, natomiast zgłaszający problem może liczyć na pełną swobodę i anonimowość.

Część 9: Środki psychoaktywne

Przepisy prawne

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 283 z późn. zm.).
2. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526).
3. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z
W sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 poz.).
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U. z 2015 r. poz. 1214).
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1578).
6. **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. z zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2015 r. poz. 1249);**
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomagania w latach 2015-2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach - „Bezpieczna+” (Dz. U. z 2015 r. poz. 972);
8. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949).
10. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla

- szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. 2017 poz. 356).
11. Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2010 r. nr 127, poz. 857).
 - 12. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2017 r. poz. 783, 1458).**
 13. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości w przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2013 r. poz. 1563).
 14. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. 2016 r. poz. 1654, z 2017 r. poz. 773).
 15. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2017 r. poz. 882).
 16. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2015 r. poz. 1390).
 17. Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2017 r. poz. 957).
 18. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2017 r. poz. 697).
 19. Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169).

Stan prawny na dzień 1.09.2019 r.

Wprowadzenie

Zagrożenia dzieci i młodzieży substancjami psychoaktywnymi jest szczególnie ważnym i niepokojącym zjawiskiem. Według badań ogólnopolskich prowadzonych na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej co piąty polski nastolatek spróbował marihuany, co dziesiąty amfetaminy, a co piętnasty heroiny. Problem narkomanii w Polsce nie dotyczy już tylko określonych grup czy środowisk społecznych, ale jest zagrożeniem powszechnym. Niestety trzeba przyjąć, że każde dziecko może mieć kontakt ze środkami odurzającymi.

Problem narkomanii ma charakter interdyscyplinarny. Znajduje się on w polu zainteresowania różnych służb, takich jak lecznictwo, oświata, pomoc społeczna, organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości, media. Każda z nich styka się z tym zjawiskiem od innej strony.

Także szkoła oraz nauczyciele mają do spełnienia podobne zadanie jak rodzice: powstrzymać dzieci przed sięgnięciem po narkotyki. Spędzają z nimi bowiem dużą część czasu, stają się ich autorytetem, mają wielki wpływ na ich rozwój. To także rolą szkoły, wszystkich osób zaangażowanych w proces wychowawczy jest identyfikacja zachowań ryzykownych uczniów i związanych z tym zagrożeń.

Grupami szczególnie narażonymi na używanie substancji psychoaktywnych są dzieci i młodzież pozostające bez opieki rodzicielskiej, „dzieci ulicy”, niepełnoletnie osoby popełniające czyny karalne, osoby zagrożone demoralizacją, dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem społecznym, a także młodzież z zaburzeniami zachowania oraz koncentracji i uwagi.

Grupy młodzieży zagrożonej wymagają szczególnych oddziaływań profilaktycznych prowadzących do zmiany stylu życia i zaprzestania używania narkotyków, w szczególności działań zwiększających wiedzę na temat skutków używania środków odurzających, substancji psychotropowych i środków zastępczych, kształtujących przekonania normatywne i postawy prozdrowotne, a także zmniejszających deficyty umiejętności psychospołecznych.

Wnioski z wielu badań naukowych wskazują, że jeśli działania na rzecz zapobiegania narkomanii mają być skuteczne, muszą wykorzystywać współczesną wiedzę na temat czynników chroniących, czynników ryzyka oraz modeli teoretycznych wyjaśniających zjawisko inicjacji narkotykowej i rozwijania się problemowego wzoru używania substancji psychoaktywnych.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny

Kształtowanie odpowiednich postaw poprzez stosowanie odpowiednich działań wychowawczych i profilaktycznych utrzymane zostało w zgodzie z **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2015 poz. 1249).**

Cele Programu Wychowawczo-Profilaktycznego .: „Środki psychoaktywne” :

Działalność wychowawcza

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca
1. Przeprowadzenie badań ewaluacyjnych diagnozujących występowanie problemu zażywania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież szkolną.	- prowadzenie badań, ewaluacji.			Cała społeczność szkolna
2. Wyciągnięcie wniosków oraz opracowanie działań koniecznych do prowadzenie efektywnego	<ul style="list-style-type: none">• przeprowadzenie badania ankietowego wśród nauczycieli, wychowawców, uczniów, dyrekcji szkoły, w celu zapoznania się z aktualnym poziomem podatności środowiska bądź aktualnie istniejącym zagrożeniem, ilością sytuacji problemowych wśród uczniów• sporządzenie analizy uzyskanych wyników z badania ewaluacyjnego• Rada Pedagogiczna przy współpracy z Radą Rodziców tworzy propozycję działań wychowawczo-profilaktycznych mających na celu wypracowanie odpowiednich działań prewencyjnych, wspierających poczucie własnej wartości oraz umiejętność asertywnego wyrażania swojego zdania;			

<p>Programu wychowawczo-profilaktycznego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie ponownej ewaluacji po około roku czasu od podjęcia działań wychowawczo-profilaktycznych; • stałe monitorowanie przestrzegania regulaminu szkoły oraz analizowanie z przestrzeganiem, których reguł społeczność szkolna ma problem i co jest tego przyczyną; 			
<p>1. Poszerzenie wiedzy rodziców / opiekunów prawnych, nauczycieli i wychowawców na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji.</p> <p>2. Dostarczenie aktualnych informacji nauczycielom, wychowawcom i rodzicom / opiekunom prawnym na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych</p>	<p>- spotkanie z psychologiem, pedagogiem szkolnym, pracownikami poradni, policją.</p> <p>- nawiązanie współpracy z policją, poradnią ds. przeciwdziałania narkomanii.</p>			<p>Rodzice / opiekunowie uczniów, nauczyciele i wychowawcy</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji nauczycieli i rodziców/ opiekunów uczniów poprzez udział w szkoleniu w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychoaktywnych oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej • przedstawienie rodzicom / opiekunom uczniów źródeł informacji na temat profilaktyki antynarkotykowej dostępnych w Internecie (strony Ośrodka Rozwoju Edukacji, Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii); • organizacja spotkania z ekspertami z poradni ds. przeciwdziałania narkomanii lub policją – spotkania uświadamiające dorosłym zjawiska uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz skutków ich krótkotrwałego i długotrwałego zażywania; • informowanie rodziców podczas zebrań o instytucjach, do których mogą się zgłosić 			

<p>związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków i substancji, o których mowa we wstępie do niniejszego dokumentu.</p> <p>3. Upowszechnianie materiałów z zakresu edukacji zdrowotnej, ze szczególnych uwzględnieniem zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, skierowanych do nauczycieli i rodziców.</p> <p>4. Poradnictwo psychoedukacyjne dla rodziców / opiekunów uczniów prowadzone przez szkolnych specjalistów.</p>	<p>o pomoc w razie wystąpienia problemu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • współpraca z lokalnymi instytucjami przeciwdziałającymi uzależnieniom i narkomanii w kwestii dostarczenia materiałów niezbędnych do posiadania odpowiedniej wiedzy oraz współpraca podczas opracowywania autorskich materiałów informacyjnych. 			
<p>1. Pedagogizacja rodziców / opiekunów prawnych na zebraniach w zakresie m.in. przeciwdziałania ryzykownym</p>	<p>-spotkania z wychowawcami, - spotkania z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,</p>			<p>Rodzice / opiekunowie uczniów</p>

zachowaniom związanym z używaniem substancji psychoaktywnych.	- organizowanie dyżurów pomocowych.			
2. Spotkania rodziców / opiekunów prawnych z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej na terenie szkoły.	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja szkolenia dla rodziców / opiekunów uczniów na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychoaktywnych, a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach; • przedstawienie rodzicom / opiekunom uczniów czynników zwiększających ryzyko sięgania po środki psychoaktywne; • informowanie rodziców / opiekunów uczniów o instytucjach, do których mogą się zgłosić o pomoc w razie wystąpienia problemu; • organizacja spotkań w formie prelekcji z pracownikami lokalnej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, pracownikami instytucji przeciwdziałających uzależnieniom i narkomanii oraz policji; 			
1. Informowanie uczniów i wychowanków oraz ich rodziców / opiekunów prawnych o obowiązujących procedurach postępowania	- spotkanie z rodzicami/opiekunami uczniów, - zapoznanie zebranych z regulaminem oraz Programem Profilaktyki szkolnej.			Rodzice / opiekunowie uczniów, uczniowie

<p>nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół i placówek z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • informowanie o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią podczas zebrania klasowego; • udostępnienie Programu Profilaktyki oraz procedur na stronie internetowej szkoły oraz poinformowanie rodziców / opiekunów prawnych o możliwości zapoznania się z takim programem; • umożliwienie rodzicom / opiekunom prawnym konsultacji z pedagogiem szkolnym w sprawie możliwych konsekwencji zaistniałego zagrożenia. 		
<p>- godzina wychowawcza,</p>			<p>Uczniowie</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawienie programu profilaktyki oraz procedur postępowania w razie wystąpienia problemu związanego z niebezpiecznymi substancjami na terenie szkoły podczas godziny wychowawczej; • precyzyjne wyjaśnienie konsekwencji szkolnych związanych z posiadaniem bądź używaniem substancji psychoaktywnych. • organizacja prelekcji w celu wyjaśnienia procedur związanych z sytuacjami zagrożenia narkomanią. 		

<p>1. Przeprowadzenie wśród nauczycieli i wychowawców szkolenia zwiększającego wiedzę dotyczącą rozpoznawania oraz przeciwdziałania zagrożeń płynących z używania substancji psychoaktywnych przez uczniów.</p>	<p>- szkolenia, - spotkania z specjalistami, policją, psychologami, itp.</p>			<p>Nauczyciele i wychowawcy</p>
<p>1. Analiza relacji pomiędzy opiekunami dzieci, młodzieży szkolnej. 2. Nawiązanie bliższej współpracy pomiędzy opiekunami uczniów</p>	<p>- szkolenia, - badanie ewaluacyjne, - spotkanie z psychologiem/ pedagogiem szkolnym, - tworzenie procedur.</p>			<p>Nauczyciele i wychowawcy</p>

<p>w celu eliminowania czynników ryzyka związanych z możliwością zażywania/kontaktu z substancjami psychoaktywnymi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • udział nauczycieli w szkoleniu z rozpoznawania wczesnych objawów używania środków i substancji psychoaktywnych oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej; • zapoznanie nauczycieli z występującymi w otoczeniu czynnikami ryzyka zażywania lub nadużywania substancji psychoaktywnych oraz opracowanie i wprowadzenie odpowiednich działań eliminujących lub redukujących ich wpływ na społeczność szkolną – spotkanie prowadzi wyspecjalizowany w temacie pedagog/ psycholog szkolny; • zapoznanie nauczycielami z czynnikami chroniącymi oraz osłabianie czynników ryzyka poprzez wzmacnianie czynników chroniących – spotkanie prowadzi wyspecjalizowany w temacie pedagog/ psycholog szkolny; • zbudowanie narzędzia diagnostycznego (opierającego się na czynnikach chroniących) pozwalającego określić poziom relacji pomiędzy opiekunami prawnymi/ faktycznymi, a opiekunami szkolnymi uczniów oraz przeprowadzenie właściwego • zapoznanie nauczycieli z Procedurą Niebieskie Karty • przypomnienie procedury na wypadek zidentyfikowania problemu w szkole. 			
<p>1. Spotkania z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, stowarzyszenia MONAR, policji.</p> <p>2. Informowanie uczniów</p>	<p>- pogadanki, - prelekcje, - spotkania ze specjalistami.</p>			<p>Uczniowie</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie informującego spotkania dla uczniów o zagrożeniach płynących z przyjmowania środków psychoaktywnych – spotkanie prowadzi psycholog/ pedagog szkolny wraz z wychowawcą; 			

<p>na temat konsekwencji prawnych związanych z posiadaniem i używaniem nielegalnych środków.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja prelekcji dotyczącej niebezpieczeństwa związanego z przyjmowaniem środków zastępczych (dopalaczy) – psycholog/ pedagog szkolny przygotowuje prezentację multimedialną, za pomocą której pokazuje uczniom zmiany zachodzące w ciele i mózgu człowieka (porównanie osoby zdrowej, nie zażywających w/w substancji oraz osoby uzależnionej); • indywidualne spotkania ze specjalistami z uczniami, u których zidentyfikowano problem przyjmowania środków psychoaktywnych; • informowanie uczniów na godzinach wychowawczych o konsekwencjach prawnych związanych z posiadaniem nielegalnych substancji; • organizacja spotkania z pracownikami policji dla rodziców / opiekunów prawnych, uczniów oraz nauczycieli, na których przedstawione zostaną możliwe scenariusze będące konsekwencją posiadania lub zażywania nielegalnych substancji; • opracowanie materiałów we współpracy z lokalną poradnią ds. przeciwdziałania narkomanii oraz policją; • zapoznanie nauczycieli i uczniów z Programem Przeciwdziałania Przyjmowaniu Substancji Uzależniających „Unplugged” opisanym na stronie internetowej Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii. 			
<p>1. Rozwijanie i wzmacnianie umiejętności</p>	<p>- lekcje wychowawcze,</p>			<p>Uczniowie</p>

<p>psychologicznych i społecznych uczniów i wychowanków.</p> <p>2. Kształtowanie wśród uczniów postaw zapobiegających podatności na ryzyko kontaktu ze środkami psychoaktywnymi.</p> <p>3. Kształtowanie w uczniach chęci dbania o swoje bezpieczeństwo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lekcje wychowawcze dotyczące działania i niebezpieczeństwa, jakie niesie ze sobą używanie środków psychoaktywnych; • wprowadzenie do programu godzin wychowawczych lekcji przedstawiających sytuacje ryzykowne. Kształtowanie właściwych postaw wobec niebezpiecznych zachowań ze strony rówieśników. 			
<p>1. Wdrażanie zewnętrznych programów wspomagających rozwój umiejętności społecznych.</p>	<p>- publikacje, wzory lekcji, - współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, lokalnym Wolontariatem.</p>			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie publikacji „Scenariusze zajęć z zakresu kształtowania umiejętności psychospołecznych uczniów w praktyce szkolnej” opublikowanej na stronie internetowej Ośrodka Rozwoju Edukacji; • współpraca z poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w zakresie rozszerzania wykorzystywanych metod rozwoju umiejętności społecznych. 			

<p>1. Zróżnicowanie form pracy z uczniami mające na celu zwiększenie ich zaangażowania w proces nauczania.</p>	<p>- aktywizujące formy pracy z uczniem, - pogadanki, - wolontariat.</p>			<p>Uczniowie</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystywanie aktywnych metod pracy z uczniem np.: praca w grupach, gry sytuacyjne, socjodramy, dyskusje i debaty, „burza mózgów”, wywiady, wypełnianie kwestionariuszy, ankiet, quizów, analiza dokumentów źródłowych, wytworów artystycznych, źródeł elektronicznych, wykonywanie analizy SWOT oraz okresowe badanie potencjału i zauważanie jego zmian, analiza argumentów „za” i „przeciw”, gry i zabawy edukacyjne, stosowanie metod audiowizualnych, przygotowanie prac manualnych; • zaangażowanie uczniów do udziału w różnych formach wolontariatu (wolontariat na rzecz osób młodszych, rówieśników, osób starszych, niepełnosprawnych, wolontariat na rzecz zwierząt, zabytków, przyrody itp.). Dzięki takiej aktywności mogą rozwijać swoje kompetencje i zdolności oraz przekonać się w praktyce do jakich prac mają predyspozycje oraz ich wykonywanie sprawia im satysfakcję; • udział w rajdach, wycieczkach szkolnych; • uświadamianie uczniów na tematy dotyczące bieżących spraw dotyczących całego świata np.: niebieski wieloryb, cyberprzemoc, problem rasizmu i nietolerancji odmienności 			
<p>1. Kształtowanie u uczniów i wychowanków umiejętności życiowych, w szczególności</p>	<p>- aktywność fizyczna, - pogadanki.</p>			<p>Uczniowie</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • promocja aktywności fizycznej jako metody radzenia sobie ze stresem – zachęcanie uczniów do udziału w proponowanych przez szkołę fakultatywnych zajęciach sportowych, 			

<p>samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji.</p> <p>2. Rozwijanie umiejętności życiowych u uczniów przez ćwiczenie odpowiednich postaw.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • prelekcje przygotowane we współpracy z psychologiem szkolnym przedstawiające różne metody radzenia sobie ze stresem • zaproszony lekarz prowadzi pogadankę na temat właściwego odżywiania i jego wpływu na ciało, mózg oraz radzenie sobie ze stresem; • pielęgniarka szkolna prowadzi zajęcia uzupełniające wiedzę uczniów na temat higieny osobistej, wyrabianie wrażliwości estetycznej. 			
<p>1. Kształtowanie krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów i wychowanków w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.</p> <p>2. Rozwijanie w uczniach umiejętności podejmowania autonomicznych decyzji.</p>	<p>- godziny wychowawcze, pogadanki,</p> <p>- dyskusje, „burze mózgów”, konkursy.</p>			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • udział uczniów w lekcjach z wyświetlanym materiałem dotyczącym niebezpiecznych substancji i sytuacji, które mogą być ryzykowne. Uczniowie analizują przedstawione przez nauczyciela sytuacje, wskazują elementy niebezpieczne, ryzykowne oraz określają jakie zachowanie powinno wystąpić w zamian; • nauczyciele informują uczniów w jaki sposób należy podejmować się realizacji projektów klasowych podzielonych na odpowiednie fazy: wybieranie grup, planowanie pracy i podział obowiązków, generowanie pomysłów, podejmowanie decyzji i wyciąganie wniosków; • dyskusje na zgłoszone przez uczniów tematy, przeprowadzone podczas godziny 			

3. Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia i patrzenia na problem z wielu możliwych perspektyw.	wychowawczej; <ul style="list-style-type: none"> • „burze mózgów” organizowane w klasie w trakcie godziny wychowawczej – uczniowie rozpatrują problem, notując spostrzeżenia każdego z nich; • rozwiązywanie problemów w grupach – nauczyciel przedstawia uczniom problem, na który znajdują rozwiązanie podzielone na etapy, poszczególne rozwiązania są prezentowane całej klasie; 			
1. Kształtowanie asertywnych postaw wobec niepożądanych zjawisk.	- godziny wychowawcze; - zewnętrzne propozycje programu profilaktycznego (MEN).			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • wychowawca/ pedagog szkolny prowadzi lekcję na temat asertywności i właściwego formułowania i obrony swojego zdania, • lekcje wychowawcze poświęcone sposobom wyrażania skrajnych uczuć w akceptowalny społecznie sposób, • wykorzystanie zatwierdzonego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej profilaktycznego programu „Jak żyć z ludźmi?”. 			
1. Kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie należy do jednych z najważniejszych	- promowanie wśród uczniów zasad zdrowego żywienia oraz informowanie o korzyściach, które z niego płyną.			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • lekcje wychowawcze dotyczące grup środków spożywczych przewidzianych 			

wartości w życiu.	<p>w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r. wyjaśniające korzyści, które płyną z odżywiania się w zdrowy sposób;</p> <ul style="list-style-type: none"> • połączone działania na lekcjach biologii oraz wychowania fizycznego, uświadamiające uczniom codzienne wymagania kaloryczne organizmu – przygotowanie zbilansowanej diety oraz planu aktywności fizycznej na tydzień; • udział w zawodach biegowych organizowanych w ramach Biegu Dąbskiego, poprzedzony przygotowaniem do startu; • organizacja warsztatów relaksacyjnych połączonych z zajęciami nt. stresu. 			
	- zaangażowanie uczniów w projekty o tematyce zdrowotnej.			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja konkursu na najlepszy projekt plastyczny w tematyce profilaktyki antyalkoholowej/ antynarkotykowej etc.; • organizacja obchodów Dnia Ziemi; • budowa reprezentacji szkolnej w różne dyscypliny sportowe; • organizacja dodatkowych zajęć wychowania fizycznego z nietypowych dyscyplin sportowych, celem tworzenia możliwości uczniom odnalezienia pasji sportowej. 			
	- uświadamianie uczniom problemu związanego z chorobą AIDS i innymi chorobami cywilizacyjnymi.			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • lekcje wychowawcze dotyczące tematyki chorób cywilizacyjnych; • projekcje filmów o tematyce związanej z chorobami przenoszonymi drogą płciową; 			

	<ul style="list-style-type: none"> • zaproszenie ekspertów, którzy opowiedzą o chorobach cywilizacyjnych i odpowiedzą na pytania uczniów z tego zakresu. 			
	- promocja zdrowego i aktywnego trybu życia we wsparciu rozpoznawanych sportowców, podróżników itp.			Uczniowie
	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja spotkania z absolwentami szkoły, którzy osiągnęli sukcesy w sporcie; • prelekcje podróżników na temat ich osiągnięć i sposobu w jaki osiągnęli zamierzony cel. 			

Działalność profilaktyczna

Zadanie	Sposób realizacji	Odpowiedzialny	Termin oraz częstotliwość	Odbiorca	Typ profilaktyki
1. Realizowanie wśród uczniów i wychowanków oraz ich rodziców / opiekunów prawnych programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych oraz realizowanych celów profilaktycznych, rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji o którym mowa w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 5 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.	- wspieranie uczniów ze środowisk zmarginalizowanych, zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym.			Rodzice / opiekunowie prawni, uczniowie	selektywna
	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej; • indywidualne rozmowy z uczniami na temat właściwych postaw wobec niebezpiecznych środków. Zapewnienie uczniowi zaufanego miejsca, do którego może zgłosić się o pomoc; • angażowanie uczniów w kółka zainteresowań, rozwój sprawności fizycznej na dodatkowych zajęciach; • zachęcenie ucznia do zapoznania się z literaturą bliską jego zainteresowaniom. 				
	- pomoc uczniom z rozpoznanymi wczesnymi objawami używania środków psychoaktywnych.			Rodzice / opiekunowie uczniów, uczniowie	wskazująca

	<ul style="list-style-type: none"> • konsultacja problemu z rodzicami / opiekunami prawnymi ucznia. Przedstawienie możliwych miejsc, w których mogą szukać pomocy; • angażowanie ucznia w działalność pozalekcyjną; • konsultacje ze specjalistyczną poradnią ds. uzależnień. 				
	- wspieranie miejsc o zwiększonym narażeniu na kontakt z niebezpiecznymi środkami, w szczególności miejsc gdzie organizowane są spotkania młodzieży szkolnej.			Uczniowie	selektywna
	<ul style="list-style-type: none"> • informowanie policji o ewentualnych przypadkach pojawienia się niebezpiecznych substancji w trakcie imprezy. 				
	- zapewnienie wsparcia rodzinom uczniów, którzy mają problem z używaniem			Rodzice / opiekunowie uczniów, uczniowie	wskazująca

	substancji psychoaktywnych.				
	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej; • zapewnienie możliwości konsultacji z psychologiem szkolnym; • organizacja spotkań rodziców / opiekunów prawnych z uczniem oraz specjalistą z poradni ds. uzależnień. 				
	- zapewnienie dostępności pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom szkoły.			Uczniowie	uniwersalna
<ul style="list-style-type: none"> • upublicznienie danych dotyczących dostępności psychologa/pedagoga szkolnego oraz możliwych dostępnych terminów przyjęć uczniów przez tych specjalistów, zarówno zatrudnionych w szkole jak i w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej; • budowanie zaufania do psychologa szkolnego podczas godzin wychowawczych – zapraszanie psychologa na zajęcia, prezentacja interesującego uczniów tematu. 					
1. Przygotowanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej	- rozszerzenie oferty pozalekcyjnych zajęć sportowych i kulturalnych.			Uczniowie	uniwersalna

<p>formy działalności zaspokajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • uformowanie szkolnych drużyn w różne dyscypliny sportowe, reprezentujących szkołę na zawodach; • umożliwienie uczniom nauki gry w szachy, • utworzenie kółka teatralnego; • wybór uczniów do udziału w konkursach recytatorskich; • utworzenie kółka turystycznego. 				
	<p>- poszerzanie horyzontów uczniów przez prezentację osiągnięć i sukcesów znanych ludzi.</p>			<p>Uczniowie</p>	<p>uniwersalna</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • wyświetlanie cyklu dokumentów telewizji Discovery – „Himalaiści”. • organizacja spotkań z interesującymi ludźmi, podróżnikami. • wyświetlenie filmu „Mój biegun”. • zapoznanie uczniów z osiągnięciami Jana Doby. • zachęcanie uczniów do zapoznawania się z literaturą opisującą osiągnięcia polskich podróżników. • przygotowanie przez uczniów prezentacji dotyczącej wybitnych polskich sportowców takich jak np. Robert Lewandowski, Marcin Gortat, Robert Korzeniowski, Mateusz Kusznierewicz, Jagna Marczałajtis, Kamila Skolimowska. 				

1. Kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu środków i substancji przez uczniów i wychowanków, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych.	- informowanie uczniów o ryzyku związanym z zażywaniem środków psychoaktywnych.			Uczniowie	uniwersalna
	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie spotkania z uczniami, lekcji wychowawczej informującej o zagrożeniach płynących z przyjmowania środków psychoaktywnych; • organizacja prelekcji dotyczącej niebezpieczeństwa związanego z przyjmowaniem środków zastępczych (dopalaczy); • indywidualne spotkania ze specjalistami z uczniami, u których zidentyfikowano problem przyjmowania środków psychoaktywnych. 				
	- kształtowanie postaw i metod sprzeciwiania się sytuacjom stwarzającym zagrożenie.			Uczniowie	uniwersalna
	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie zajęć wychowawczych z odgrywaniem scenek z możliwymi sytuacjami stanowiącymi zagrożenie; • udział uczniów w lekcjach z wyświetlanym materiałem dotyczącym niebezpiecznych substancji i sytuacji, które mogą być ryzykowne; • ćwiczenie asertywności na godzinie wychowawczej. 				

	- określenie jasno sprecyzowanych zasad obowiązujących w szkole, zapoznanie z nimi uczniów.			Uczniowie	uniwersalna
	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawienie reguł obowiązujących w szkole na godzinie wychowawczej na początku roku szkolnego; • ustalenie zasad Nauczyciel-Uczeń we współpracy z uczniami; • przedstawienie uczniom na godzinie wychowawczej ich praw i obowiązków wynikających ze Statutu szkoły. 				
	- zapoznanie uczniów z obowiązującym prawem dotyczącym przeciwdziałania narkomanii.			Uczniowie	uniwersalna
	<ul style="list-style-type: none"> • lekcja wychowawcza informująca o konsekwencjach prawnych posiadania i używania środków psychoaktywnych; • organizacja prelekcji z policją, przedstawiającej obowiązujące prawo i konsekwencje posiadania i używania środków psychoaktywnych. 				
	- umacnianie			Uczniowie	uniwersalna

	w uczniach przekonania o wartości zdrowia.				
	<ul style="list-style-type: none"> • lekcje wychowawcze dotyczące grup środków spożywczych przewidzianych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r. wyjaśniające korzyści, które płyną z odżywiania się w zdrowy sposób; • organizacja konkursu uczniowskiego na najlepszy plakat informujący o zasadach zdrowego odżywiania; • połączone działania na lekcjach biologii oraz wychowania fizycznego, uświadamiające uczniom codzienne wymagania kaloryczne organizmu – przygotowanie zbilansowanej diety oraz planu aktywności fizycznej na tydzień; 				
1. Doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów i wychowanków zachowań ryzykownych.	- wdrożenie i opanowanie programów i procedur przez Radę Pedagogiczną.			Nauczyciele i wychowawcy	uniwersalna
	<ul style="list-style-type: none"> • doskonalenie kompetencji nauczycieli doskonalenia kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej poprzez udział w szkoleniu. 				
1. Włączanie, w razie potrzeby,	- wprowadzenie do			Uczniowie	wskazująca

w indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, o którym mowa w art. 71b ust. 1b ustawy o systemie oświaty, działań z zakresu przeciwdziałania używaniu środków i substancji o których mowa we wstępie do dokumentu.	indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego elementów terapii wychodzenia z uzależnień.				
	<ul style="list-style-type: none"> • uzupełnienie programu edukacyjno-terapeutycznego o wizyty w grupach wsparcia w pobliskich ośrodkach walki z uzależnieniami; • spotkania ucznia z pracownikami fundacji MONAR. 				
	- angażowanie uczniów w zajęcia pozalekcyjne – zarówno sportowe jak i kulturalne.			Uczniowie	wskazująca
<ul style="list-style-type: none"> • wskazywanie uczniom możliwości rozwoju ich pasji bądź wsparcie w ich odnajdywaniu; • socjalizacja ucznia przez pracę w grupie w ramach kółek zainteresowań; • zorientowanie ucznia na sukces w danej dziedzinie sportowej; • przedstawienie uczniowi działań podejmowanych w ramach kółek zainteresowań – przedstawienie szerokiego wachlarza możliwości. 					

	- angażowanie rodziców / opiekunów prawnych uczniów w profilaktykę antynarkotykową.			Rodzice / opiekunowie uczniów	wskazująca
	<ul style="list-style-type: none"> • spotkania rodziców / opiekunów prawnych z psychologiem szkolnym, na których przedstawione zostają zagrożenia związane ze stosowaniem środków psychoaktywnych oraz metody walki z uzależnieniem; • spotkania rodziców / opiekunów prawnych z ekspertami z lokalnej instytucji ds. przeciwdziałania narkomanii i uzależnieniom; • wskazanie lub udostępnienie rodzicom / opiekunom prawnym literatury, zwiększającej ich kwalifikacje radzenia sobie z zaistniałym problemem. 				